

แนวทางการจัดการสภาพแวดล้อมทางกายภาพในที่ทำงานเพื่อสนับสนุนการทำงานของผู้สูงอายุ:
กรณีศึกษาอาคารศาลอาญา , สำนักงานอัยการสูงสุด(อาคารกรุงเทพใต้)

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาเอกพัฒนศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการพัฒนาที่อยู่อาศัยและอสังหาริมทรัพย์ ภาควิชาเคหการ
คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ปีการศึกษา 2561
ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

Physical Environment Management Guidelines for Workplaces for the Elderly: Case
Study of the Criminal Court, Office of the Attorney General (Southern Bangkok
Building)

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Housing Development in Housing and Real Estate
Development

Department of Housing

Faculty of Architecture

Chulalongkorn University

Academic Year 2018

Copyright of Chulalongkorn University

หัวข้อวิทยานิพนธ์	แนวทางการจัดการสภาพแวดล้อมทางกายภาพในที่ทำงาน
	เพื่อสนับสนุนการทำงานของผู้สูงอายุ: กรณีศึกษาอาคาร
	ศาลอาญา , สำนักงานอัยการสูงสุด(อาคารกรุงเทพใต้)
โดย	น.ส.ภัคฐ์พิชา จันทโรจน์
สาขาวิชา	การพัฒนาที่อยู่อาศัยและอสังหาริมทรัพย์
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก	รองศาสตราจารย์ไตรรัตน์ จารุทัศน์

คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้หัวข้อวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วน
หนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาเอกพัฒนศาสตร์มหาบัณฑิต

..... คณบดีคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์
(รองศาสตราจารย์ ดร.ปิ่นรัชฎ์ กาญจนะจิติ)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์มานพ พงศทัต)

..... อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก
(รองศาสตราจารย์ไตรรัตน์ จารุทัศน์)

..... กรรมการภายนอกมหาวิทยาลัย
(ศาสตราจารย์ศศิพัฒน์ ยอดเพชร)

..... กรรมการภายนอกมหาวิทยาลัย
(อาจารย์ ดร.นนท์ สหายา)

..... กรรมการภายนอกมหาวิทยาลัย
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชุมเขต แสงเจริญ)

กัศรุฑิชา จันทรโรจน : แนวทางการจัดการสภาพแวดล้อมทางกายภาพในที่ทำงานเพื่อสนับสนุนการทำงานของผู้สูงอายุ:
กรณีศึกษาอาคารศาลอาญา , สำนักงานอัยการสูงสุด(อาคารกรุงเทพใต้). (Physical Environment Management
Guidelines for Workplaces for the Elderly: Case Study of the Criminal Court, Office of the Attorney General
(Southern Bangkok Building)) อ.ที่ปรึกษาหลัก : รศ.ไตรรัตน์ จารุทัศน์

ความเจริญก้าวหน้าทางการแพทย์ และความเจริญมั่นคงทางเศรษฐกิจ ล้วนเป็นปัจจัยที่ส่งผลให้ประชาชนโดยรวมมีอายุยืนยาวมากขึ้น หลายประเทศมีการขยายอายุการเกษียณงานให้ยาวนานขึ้นเพื่อให้สอดคล้องกับสภาวะการณและลดปัญหาทางด้านเศรษฐกิจ สำหรับประเทศไทยได้ก้าวเข้าสู่ “สังคมสูงวัย” ตั้งแต่ พ.ศ. 2548 เมื่อสัดส่วนประชากรสูงอายุ (60 ปี ขึ้นไป) สูงถึงร้อยละ 10 ของประชากรทั้งหมด มีการปรับเปลี่ยนอายุเกษียณราชการบางประเภทให้ต่ออายุเกษียณราชการได้ถึงอายุ 70 ปีบริบูรณ์ ซึ่งถือว่าเป็นผู้สูงอายุที่ยังสามารถปฏิบัติงาน ได้อย่างมีประสิทธิภาพระดับหนึ่ง ทั้งในเรื่องความคิด ประสบการณ์การทำงาน แต่ก็ต้องมีสภาพแวดล้อมของการทำงาน ที่เกื้อกูล สามารถสนับสนุนตามสรีระความถดถอยทางร่างกายของผู้สูงอายุไปพร้อมกันด้วย งานวิจัยชิ้นนี้จึงมีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาพฤติกรรมการทำงานของผู้สูงอายุ ศึกษาสภาพแวดล้อมทางกายภาพในสถานที่ทำงานสำหรับผู้สูงอายุ เพื่อนำมาวิเคราะห์และหาแนวทางการพัฒนา ปรับปรุง สภาพแวดล้อมของสถานที่ทำงานสำหรับผู้สูงอายุให้มีความเหมาะสมกับการใช้งาน มีความปลอดภัยและเกิดประสิทธิภาพอย่างสูงสุด ผู้วิจัยเลือกศึกษาอาคาร 2 แห่งคือ อาคารศาลอาญา และ สำนักงานอัยการสูงสุด (อาคารกรุงเทพใต้) ซึ่งเป็นอาคารที่มีกลุ่มข้าราชการตุลาการที่ขยายอายุเกษียณปฏิบัติงานอยู่คือ 1) ผู้พิพากษาอาวุโส 2) อัยการอาวุโส สัมภาษณ์กลุ่มประชากรร้อยละ 30 จำนวนทั้งสิ้น 14 คน และสัมภาษณ์เชิงลึก 4 คน เพื่อทำการวิจัยเชิงคุณภาพ

จากการสัมภาษณ์และสำรวจพื้นที่สำนักงานทั้ง 2 แห่ง พบว่าผู้สูงอายุมีความเสื่อมถอยของอวัยวะต่าง ๆ ทางร่างกาย ที่เห็นได้ชัดคือ สายตา และกล้ามเนื้อ เป็นหลัก ลักษณะการทำงานของข้าราชการตุลาการขยายอายุเกษียณเป็นงานด้านเอกสารตีความที่ต้องใช้สมาธิ วิเคราะห์อย่างละเอียด รอบคอบ สภาพแวดล้อมทางกายภาพในที่ทำงานทั้งภายในและภายนอก ปัจจุบันยังไม่รองรับกับรูปแบบการทำงานและพัฒนาร่างกายที่เปลี่ยนไปของผู้สูงอายุเท่าที่ควร ปัญหาที่พบคือ ที่จอดรถ ทางเดิน บันได ลิฟต์โดยสาร ห้องน้ำ ห้องทำงาน มีสภาพเก่า ค่อนข้างทรุดโทรมตามระยะเวลาการใช้งานของอาคารที่มีอายุมากกว่า 20 ปี จึงทำให้บางส่วนเสียหาย ยังไม่ได้รับการซ่อมแซมและไม่เพียงพอ

จากการศึกษาจึงนำเสนอแนวทางการจัดการออกแบบและปรับปรุงตามแนวคิดการออกแบบเพื่อทุกคน (Universal Design) และแนวคิดการออกแบบสถานที่ทำงานที่เป็นมิตรต่อผู้สูงอายุหรือ Welcoming Workplace เช่น การปรับแสงสว่างที่เหมาะสมกับประเภทของงานของผู้สูงอายุ การเลือกใช้เฟอร์นิเจอร์ที่มีคุณภาพสูง สามารถรองรับสรีระของผู้สูงอายุ การเพิ่มพื้นที่การใช้ความคิด (Spaces to Contemplate) เพื่อให้ผู้สูงอายุสามารถพักผ่อนระหว่างวัน โดยออกแบบเสมือนที่พักผ่อน รวมทั้งเสนอแนวทางการจัดพื้นที่ทำงานของผู้สูงอายุแยกเป็นบริเวณพิเศษ โดยในบริเวณนั้นประกอบไปด้วย พื้นที่ทำงาน ใกล้กับห้องน้ำที่ออกแบบตามแนวคิด Universal Design และพื้นที่สำหรับใช้ความคิด เป็นต้น การปรับสภาพแวดล้อมภายในที่ทำงานให้เหมาะสม จะช่วยยืดอายุการทำงานของผู้สูงอายุให้ยาวนานขึ้น ต่อยอดถึงแผนการรองรับการก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุของประเทศไทย ในอนาคตอันใกล้ นี้ อย่างมีนัยสำคัญ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

สาขาวิชา การพัฒนาที่อยู่อาศัยและสิ่งฮาริมทรัพย์ ลายมือชื่อนิติ
ปีการศึกษา 2561 ลายมือชื่อ อ.ที่ปรึกษาหลัก

6073569525 : MAJOR HOUSING AND REAL ESTATE DEVELOPMENT

KEYWORD: GUIDELINES, MANAGEMENT, PHYSICAL ENVIRONMENT, WORKPLACE, THE ELDERLY

Pakpicha Junrote : Physical Environment Management Guidelines for Workplaces for the Elderly: Case Study of the Criminal Court, Office of the Attorney General (Southern Bangkok Building) . Advisor: Assoc. Prof. TRIRAT JARUTACH

Medical breakthroughs and economic stability are major factors contributing to the life expectancy extension of the population. In some countries, the retirement age has been extended accordingly. It can be said that Thailand has been moving closer towards becoming an ageing society since 2005, as the number of citizens aged 60 or over has steadily risen, now accounting for 10 percent of the total population. The retirement age for certain Thai civil servants has been extended to 70 because of these employees' invaluable experience; however, their working areas require modification to suit their physical limitations. This qualitative study, therefore, aims to investigate the working behavior of senior employees as well as their workplace settings. Based on the findings, the researcher proposes guidelines for improving seniors' working environments to ensure safety and performance efficiency. The study investigates the physical conditions of two buildings – the Criminal Court and the Office of the Attorney General (Southern Bangkok Building), both of which are more than 20 years old. 14 retired civil servants are working in these buildings, accounting for 30% of the total personnel. They comprise 1) senior judges and 2) senior attorneys. All subjects were interviewed with four being randomly selected for in-depth interviews.

Based on the interviews, it is clear that these seniors have experienced physical deterioration such as with eyesight and muscle strength. As their work requires intense concentration and critical examination of case-related documents, these limitations make their work more challenging. Surveys of the buildings show that their working areas and the physical condition make them unsuitable for senior employees. Particular problems relate to the poor conditions of the parking areas, walkways, stairs, elevators, toilets and offices.

As a result, the researcher proposes guidelines for improving these seniors' workplaces based on the concepts of universal design and the welcoming workplace. For example, parking spaces should be provided near the entrance of the building. The lighting should be adjusted to suit their work and the choice of furniture should take their physical conditions into consideration as a top priority. In addition, areas in which they can take time to reflect should be provided so that they can relax during the day. The design of these spaces should be like that of a residence. Their working areas should also be specially designed in that their offices should be located next to the toilets and the areas for reflection. Such modifications of the workplace can help extend the working life of seniors which is in accordance with the goals stated in the Thailand's social reform policy regarding the ageing society.

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

Field of Study: Housing and Real Estate Development

Student's Signature

Academic Year: 2018

Advisor's Signature

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบพระคุณคณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ รศ.มานพ พงศทัต ศ.ศศิพัฒน์ ยอดเพชร ผศ.ดร. ชุมเขต แสงเจริญ อ.ดร.นนท์ สหยา ที่ให้ความกรุณาตรวจและให้คำปรึกษาที่เป็นประโยชน์ต่องานวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ รวมถึงอาจารย์ที่ปรึกษา รศ.ไตรรัตน์ จารุทัศน์ ที่คอยให้คำแนะนำ ช่วยเหลือ ชัดเกล้าให้ งานวิทยานิพนธ์สมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

ขอบคุณ คุณวราวุธ ครอบแก้ว ที่คอยช่วยเหลืออำนวยความสะดวกในการประสานนัดหมายเก็บ ข้อมูลกลุ่มตัวอย่างสำนักงานอัยการสูงสุดทุกครั้งอย่างดีเสมอมา ขอขอบคุณรุ่นพี่คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยที่ทำงานอยู่ ณ อาคารศาลอาญาที่คอยช่วยเหลือและให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์ต่อ วิทยานิพนธ์ฉบับนี้

ขอบคุณ เจ้าหน้าที่ภาควิชาเคหการทุกท่าน ที่คอยให้ความช่วยเหลือด้วยดีเสมอ รวมทั้งเพื่อนนิสิต ในภาควิชา เหมียว ป้อม วี นิม ที่คอยช่วยเหลือสนับสนุนในทุกด้าน ช่วยกันคิดและเป็นกำลังใจ ฟินฝา จนงาน วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

ขอบคุณ ดร.อรุณ ศิริจานุสรณ์ ที่คอยให้คำแนะนำ ชี้แนะแนวทาง และสนับสนุนในทุกอย่าง จน ประสบความสำเร็จในวันนี้

สุดท้ายขอบคุณครอบครัว ที่คอยให้กำลังใจและสนับสนุนผู้วิจัยเสมอมา หากประโยชน์ที่เกิดจาก งานวิจัยชิ้นนี้ ผู้วิจัยขอมอบแต่ทุกท่านที่คอยช่วยเหลือจนประสบความสำเร็จด้วยดี

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

ภักฐ์พิชา จันทโรจน์

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ค
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	ง
กิตติกรรมประกาศ.....	จ
สารบัญ.....	ฉ
สารบัญตาราง.....	ฎ
สารบัญรูปภาพ.....	ฐ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
1.1 ความสำคัญและที่มาของปัญหาการวิจัย.....	1
1.2 คำถามของการวิจัย.....	8
1.2.1 พฤติกรรมการปฏิบัติงานลักษณะงานขยายอายุเกษียณ.....	8
1.2.2 สภาพแวดล้อมทางกายภาพทั้งภายใน และภายนอก สภาพแวดล้อมของที่ทำงาน.....	8
1.3 วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	8
1.3.1 ศึกษาพฤติกรรมการปฏิบัติงานของข้าราชการตุลาการขยายอายุเกษียณ.....	8
1.3.2 ศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมทางกายภาพทั้งภายใน และภายนอกของสถานที่ทำงาน.....	8
1.3.3 วิเคราะห์สภาพแวดล้อมทางกายภาพของการทำงานสำหรับข้าราชการตุลาการขยายอายุเกษียณ และเสนอแนวทางการจัดการสภาพแวดล้อมทางกายภาพ.....	8
1.4 ขอบเขตการวิจัย.....	8
1.4.1 ขอบเขตด้านพื้นที่.....	9
1.4.2 ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	9
1.4.3 ขอบเขตด้านเนื้อหา.....	10
1.5 ขั้นตอนการทำวิจัย.....	10

1.5.1 ข้อมูลทุติยภูมิ	11
1.5.2 ข้อมูลปฐมภูมิ	11
1.6 ประโยชน์ที่จะได้รับการวิจัย	11
1.6.1 ประโยชน์แก่องค์กร, ผู้ประกอบการ	11
1.6.2 ประโยชน์แก่นักออกแบบสำนักงาน	12
1.7 นิยามคำศัพท์การวิจัย	12
1.7.1 ผู้สูงอายุ หมายถึง	12
บทที่ 2 แนวคิดทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	13
2.1 แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุ.....	13
2.1.1 ความหมายของผู้สูงอายุ	13
2.1.2 การแบ่งกลุ่มประชากรผู้สูงอายุ.....	13
2.2 วัยเกษียณอายุงาน	14
2.2.1 พัฒนาการทางด้านร่างกาย.....	14
2.2.2 ความจำกัดของผู้สูงอายุและผลกระทบต่อผู้สูงอายุด้านสภาพแวดล้อม.....	16
2.3 นโยบายและยุทธศาสตร์เกี่ยวกับผู้สูงอายุ และการจ้างงานผู้สูงอายุ	17
2.3.1 นโยบายและยุทธศาสตร์ผู้สูงอายุในประเทศไทย.....	18
2.4 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมของอาคารสำนักงานสำหรับผู้สูงอายุ	21
2.4.1 การยศาสตร์	21
2.4.2 การออกแบบสำหรับทุกคน.....	25
2.5 กรอบของสุขภาวะในที่ทำงาน	31
2.6 สถานที่ทำงานที่เป็นมิตรต่อผู้ใช้งาน	32
2.7 ถนนเพื่อชีวิต (Streets for Life).....	40
2.8 งานวิจัยและวิทยานิพนธ์ที่เกี่ยวข้องที่เกี่ยวข้อง	42
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	48

3.1 กรอบแนวคิดงานวิจัย.....	49
3.2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	51
3.2.1 พื้นที่ศึกษา.....	51
3.2.2 กลุ่มประชากร.....	51
3.3 วิธีทำการศึกษา	51
3.3.1 การสำรวจและเก็บรวบรวมข้อมูลเบื้องต้น	51
3.3.2 วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ	52
3.3.3 สรุปผลและข้อเสนอแนะ	52
3.4 เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา.....	52
3.4.1 แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง.....	52
3.4.2 แบบสัมภาษณ์เชิงลึก	52
3.4.3 แบบสำรวจและแบบสังเกต เพื่อศึกษาข้อมูลโดยแบ่งออกเป็น	52
3.4.4 แบบประเมินสุขภาพด้านร่างกาย.....	53
3.4.5 ทดสอบเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล	53
3.5 การเก็บรวบรวมข้อมูล	53
3.5.1 แบบสัมภาษณ์.....	53
3.5.2 แบบสำรวจและแบบสังเกต.....	54
3.6 การศึกษา วิเคราะห์และสรุปผล.....	54
3.6.1 วิเคราะห์ผลการศึกษาลักษณะการปฏิบัติงานของผู้สูงอายุ.....	54
3.6.2 วิเคราะห์ผลการศึกษาเกี่ยวกับสถานที่ปฏิบัติงาน และสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ... 54	
3.6.3 สรุปผลและวิเคราะห์ข้อมูลการสัมภาษณ์ โดยวิเคราะห์ปัญหาและข้อเสนอแนะ	54
3.7 ข้อจำกัดในการศึกษา	54
3.7.1 ด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	54
3.7.2 ด้านพื้นที่อาคาร.....	54

บทที่ 4	รายละเอียดอาคารที่ทำงานของผู้สูงอายุ.....	55
4.1	กรณีศึกษาที่ 1 อาคารศาลาอาญา	55
4.2	กรณีศึกษาที่ 2 สำนักงานอัยการสูงสุด (อาคารกรุงเทพใต้)	65
บทที่ 5	ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	74
5.1	ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างเพื่อศึกษาพฤติกรรมการทำงานของผู้สูงอายุ.....	75
5.1.1	สรุปข้อมูลด้านการสังคม และการเปลี่ยนแปลงทางกายภาพของข้าราชการตุลาการ ขยายอายุเกษียณ	75
5.1.2	สรุปข้อมูลลักษณะงานของผู้สูงอายุและการเข้าใช้พื้นที่ส่วนต่างๆของอาคาร.....	77
5.1.3	ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการสัมภาษณ์เชิงลึก เพื่อวิเคราะห์ปัญหาที่เกิดจากการใช้งาน พื้นที่อาคารสำนักงานบริเวณต่างๆ	79
5.2	ผลการศึกษาสภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกของที่ทำงานของผู้สูงอายุ	84
5.2.1	อาคารศาลาอาญา	85
5.2.2	สำนักงานอัยการสูงสุด (อาคารกรุงเทพใต้)	90
5.3	แนวทางการจัดการสภาพแวดล้อมทางกายภาพในที่ทำงานที่สนับสนุนการทำงานของผู้สูงอายุ ให้การทำงานมีความปลอดภัยและเกิดประสิทธิภาพสูงสุด.....	97
5.3.1	ด้านความปลอดภัยของสภาพแวดล้อมทางกายภาพ	97
5.3.2	ด้านการเพิ่มประสิทธิภาพของสภาพแวดล้อมทางกายภาพ.....	100
บทที่ 6	การอภิปรายผลและข้อเสนอแนะ	104
6.1	เปรียบเทียบงานวิจัยกับทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง	104
6.1.1	สรุปผลการศึกษาเรื่องพฤติกรรมการใช้พื้นที่และการเปลี่ยนแปลงทางร่างกายของผู้สูงอายุ	104
6.1.2	สรุปผลการศึกษาเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมทางกายภาพ สถานที่ทำงานของผู้สูงอายุ..	108
6.2	ข้อค้นพบที่ได้จากงานวิจัย	118
6.3	ข้อเสนอแนะ.....	119

6.4 ข้อเสนอแนะสำหรับงานวิจัยในอนาคต	120
บรรณานุกรม.....	122
ประวัติผู้เขียน.....	125

สารบัญตาราง

หน้า

ตารางที่ 1 จำนวนประชากรรวม และสัดส่วนประชากรสูงอายุของประเทศสมาชิกอาเซียน ใน ค.ศ. 1999 และ ค.ศ.2016 เรียงตามลำดับสัดส่วนของประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไปใน ค.ศ. 1999	3
ตารางที่ 2 จำนวนและอัตราส่วนร้อยละของประชากรวัยเด็ก วัยแรงงาน และวัยสูงอายุ	4
ตารางที่ 3 จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างกลุ่มงานตุลาการ	10
ตารางที่ 4 ตารางแสดงวิทยานิพนธ์เกี่ยวข้อง	42
ตารางที่ 5 กรอบงานวิจัย	49
ตารางที่ 6 ตารางแสดงข้อมูลตามวัตถุประสงค์งานวิจัย	74
ตารางที่ 7 ตารางแสดงการเปลี่ยนแปลงทางด้านร่างกายของผู้พิพากษาอาวุโส	76
ตารางที่ 8 ตารางแสดงการเปลี่ยนแปลงทางด้านร่างกายของอัยการอาวุโส	76
ตารางที่ 9 ตารางแสดงการใช้พื้นที่อาคารสำนักงานส่วนต่างๆ ของผู้พิพากษาอาวุโส	78
ตารางที่ 10 ตารางแสดงการใช้พื้นที่อาคารสำนักงานส่วนต่างๆ ของผู้อัยการอาวุโส	78
ตารางที่ 11 ตารางแสดงรายละเอียดทั่วไป	80
ตารางที่ 12 ตารางแสดงข้อมูลด้านสุขภาพ	80
ตารางที่ 13 ตารางแสดงข้อมูลกิจกรรมการใช้พื้นที่อาคารสำนักงาน	80
ตารางที่ 14 ตารางแสดงรายละเอียดทั่วไป	81
ตารางที่ 15 ตารางแสดงข้อมูลด้านสุขภาพ	81
ตารางที่ 16 ตารางแสดงข้อมูลกิจกรรมการใช้พื้นที่อาคารสำนักงาน	81
ตารางที่ 17 ตารางแสดงรายละเอียดทั่วไป	82
ตารางที่ 18 ตารางแสดงข้อมูลด้านสุขภาพ	82
ตารางที่ 19 ตารางแสดงข้อมูลกิจกรรมการใช้พื้นที่อาคารสำนักงาน	82
ตารางที่ 20 ตารางแสดงรายละเอียดทั่วไป	83

ตารางที่ 21	ตารางแสดงข้อมูลด้านสุขภาพ	83
ตารางที่ 22	ตารางแสดงข้อมูลกิจกรรมการใช้พื้นที่อาคารสำนักงาน	83
ตารางที่ 23	ตารางแสดงกิจกรรมประจำวันและการใช้พื้นที่อาคารสำนักงานส่วนต่างๆของผู้สูงอายุ..	84
ตารางที่ 24	ตารางแสดงสภาพแวดล้อมทางกายภาพอาคารศาลอาญา.....	85
ตารางที่ 25	ตารางแสดงสภาพแวดล้อมทางกายภาพสำนักงานอัยการสูงสุด (อาคารกรุงเทพใต้).....	90
ตารางที่ 26	แนวทางการจัดการทางเดินเท้า.....	97
ตารางที่ 27	แนวทางการจัดการที่จอดรถ	98
ตารางที่ 28	แนวทางการจัดการบันได	99
ตารางที่ 29	แนวทางการจัดการห้องน้ำ.....	100
ตารางที่ 30	แนวทางการจัดการห้องทำงาน	101

สารบัญรูปภาพ

	หน้า
รูปภาพที่ 1 การวิเคราะห์แนวโน้มของประชากรที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไประหว่าง พ.ศ. 2558-2593.....	1
รูปภาพที่ 2 จำนวนและอัตราส่วนผู้สูงอายุในอนาคต	4
รูปภาพที่ 3 ตำแหน่งที่ตั้งอาคารศาลอาญา.....	9
รูปภาพที่ 4 ตำแหน่งที่ตั้งสำนักงานอัยการสูงสุด (อาคารกรุงเทพใต้).....	9
รูปภาพที่ 5 องค์ประกอบของเมืองน่าอยู่สำหรับผู้สูงอายุ (Age-friendly city)	32
รูปภาพที่ 6 ตัวอย่างการจัดพื้นที่สำหรับคนที่ต้องการสมาธิ.....	37
รูปภาพที่ 7 ตัวอย่างการจัดพื้นที่สำหรับการทำงานร่วมกัน	39
รูปภาพที่ 8 ตัวอย่างการจัดพื้นที่สำหรับการใช้ความคิด	40
รูปภาพที่ 9 ระยะทางของสิ่งอำนวยความสะดวกสาธารณะสำหรับผู้สูงอายุ จากแนวคิดถนนเพื่อชีวิต	41
รูปภาพที่ 10 ภาพแผนผังการดำเนินงานวิจัย	50
รูปภาพที่ 11 ที่ทำการศาลอาญา ถนนรัชดาภิเษก	56
รูปภาพที่ 12 ผังอาคารศาลอาญา.....	57
รูปภาพที่ 13 บันไดทางขึ้นด้านหน้าอาคารศาลอาญา.....	58
รูปภาพที่ 14 บริเวณทางเข้าด้านข้างอาคาร	59
รูปภาพที่ 15 บริเวณทางเดินโดยรอบอาคาร	59
รูปภาพที่ 16 บริเวณทางเท้าบริเวณอาคาร และที่จอดรถ.....	60
รูปภาพที่ 17 อาคารศูนย์อาหารศาลยุติธรรม	60
รูปภาพที่ 18 โถงภายในอาคาร	61
รูปภาพที่ 19 บริเวณลิฟต์โดยสารและบันได	62
รูปภาพที่ 20 บริเวณห้องน้ำ.....	62

รูปภาพที่ 21 บริเวณทางเดินชั้น 13	63
รูปภาพที่ 22 บริเวณทางเดินชั้น 13	63
รูปภาพที่ 23 ห้องทำงานของผู้พิพากษาอาวุโส.....	64
รูปภาพที่ 24 แปลนห้องทำงานของผู้พิพากษาอาวุโส.....	65
รูปภาพที่ 25 บริเวณภายนอกอาคารสำนักงานอัยการสูงสุด อาคารกรุงเทพใต้	66
รูปภาพที่ 26 บริเวณภายนอกอาคารสำนักงานอัยการสูงสุด อาคารกรุงเทพใต้	66
รูปภาพที่ 27 ผังอาคารสำนักงานอัยการสูงสุด อาคารกรุงเทพใต้	67
รูปภาพที่ 28 บริเวณภายนอกอาคารสำนักงานอัยการสูงสุด อาคารกรุงเทพใต้	67
รูปภาพที่ 29 บริเวณทางเดินภายนอกโดยรอบอาคารสำนักงานอัยการสูงสุด อาคารกรุงเทพใต้.....	68
รูปภาพที่ 30 บริเวณภายนอกโดยรอบอาคารสำนักงานอัยการสูงสุด อาคารกรุงเทพใต้	68
รูปภาพที่ 31 บริเวณที่จอดรถ	69
รูปภาพที่ 32 บริเวณโถงทางเข้าและโถงทางเดิน อาคารสำนักงานอัยการสูงสุด อาคารกรุงเทพใต้ ..	69
รูปภาพที่ 33 บริเวณโถงลิฟต์โดยสารและบันได	69
รูปภาพที่ 34 บริเวณห้องน้ำ	70
รูปภาพที่ 35 บริเวณห้องน้ำ	70
รูปภาพที่ 36 ห้องทำงานของอัยการอาวุโส	71
รูปภาพที่ 37 ห้องทำงานของอัยการอาวุโส	71
รูปภาพที่ 38 แบบแปลนห้องทำงานของอัยการอาวุโส อาคารสำนักงานอัยการสูงสุด อาคารกรุงเทพ ใต้.....	72
รูปภาพที่ 39 ผังอาคารศาลอาญา.....	85
รูปภาพที่ 40 ผังสำนักงานอัยการสูงสุด (อาคารกรุงเทพใต้).....	90
รูปภาพที่ 41 ตัวอย่างแสงที่เหมาะสมสำหรับห้องทำงานผู้สูงอายุ.....	105
รูปภาพที่ 42 ตัวอย่างแสงที่เหมาะสมสำหรับห้องทำงานผู้สูงอายุ.....	105
รูปภาพที่ 43 ตัวอย่างแสงที่เหมาะสมสำหรับห้องทำงานผู้สูงอายุ.....	106

รูปภาพที่ 44 ตัวอย่างโต๊ะทำงานที่ปรับระดับความสูงได้	107
รูปภาพที่ 45 ตัวอย่างเก้าอี้ทำงานที่รองรับสรีระการทำงาน	107
รูปภาพที่ 46 ตัวอย่างเฟอร์นิเจอร์ที่ให้ความรู้สึกอบอุ่น	107
รูปภาพที่ 47 ระยะเวลาของสิ่งอำนวยความสะดวกสาธารณะสำหรับผู้สูงอายุ จากแนวคิดถนนเพื่อชีวิต	109
รูปภาพที่ 48 การออกแบบที่จอดรถเพื่อทุกคน.....	110
รูปภาพที่ 49 ตัวอย่างการปรับปรุงพื้นที่จอดรถสำหรับผู้สูงอายุ.....	110
รูปภาพที่ 50 ตัวอย่างทางลาดที่เหมาะสม	111
รูปภาพที่ 51 ตัวอย่างทางลาดที่เหมาะสม	112
รูปภาพที่ 52 ตัวอย่างทางลาดที่เหมาะสม	112
รูปภาพที่ 53 แนวทางการปรับปรุงสภาพแวดล้อมภายนอกอาคาร.....	113
รูปภาพที่ 54 การออกแบบรูปแบบบันไดที่เหมาะสมสำหรับผู้สูงอายุ.....	114
รูปภาพที่ 55 ตัวอย่างบันไดที่เหมาะสมสำหรับผู้สูงอายุ.....	114
รูปภาพที่ 56 แนวทางการปรับปรุงห้องน้ำสำหรับผู้สูงอายุ.....	115
รูปภาพที่ 57 แนวทางการปรับปรุงห้องน้ำสาธารณะสำหรับอาคารทั่วไป.....	116
รูปภาพที่ 58 แนวทางการปรับปรุงห้องทำงาน.....	117
รูปภาพที่ 59 แนวทางการปรับปรุงห้องทำงานตามแนวคิด Welcoming Workplace.....	117
รูปภาพที่ 60 ตัวอย่างการออกแบบห้องทำงาน	118
รูปภาพที่ 61 ตัวอย่างการออกแบบที่ทำงาน	118
รูปภาพที่ 62 ตัวอย่างการจัดพื้นที่ทำงานสำหรับผู้ที่ต้องการการใช้ความคิด (Mexx Amsterdam, Holland Sevil Peach Gence Associates (SPGA)	119

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความสำคัญและที่มาของปัญหาการวิจัย

เนื่องด้วย “ปัจจัยสภาพแวดล้อม” ทั้งความเจริญมั่นคงทางเศรษฐกิจ ความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์ และการแพทย์ ล้วนเป็นปัจจัยทางตรงที่ส่งผลให้ประชาชนในองค์รวมมีอายุที่ยืนยาว (Longevity) มากขึ้น ถือเป็นความท้าทายรูปแบบใหม่ของโลกในศตวรรษที่ 21 โดยเฉพาะช่วง ค.ศ. 2001-2021 คือ การที่โลกโดยภาพรวมปรับเข้าสู่ศตวรรษแห่งผู้สูงอายุ นั่นคือ ประชากรที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไปจะคิดเป็นสัดส่วน จำนวนร้อยละ 10 ของประชากรทั้งหมด กอปรกับองค์การอนามัยโลก(WHO) คาดการณ์ว่าในช่วง ค.ศ.2050 (พ.ศ.2593) ประชากรโลกที่มีอายุ 65 ปีขึ้นไป จะมีจำนวนเพิ่มขึ้นเป็น 1 ใน 5 ของประชากรทั้งหมด หรือคิดเป็นจำนวนเกือบ 1,200 ล้านคน นั่นคือประชากรผู้สูงอายุทั่วโลกจะมีสัดส่วนมากกว่าประชากรเด็ก (แรกเกิด) และนั่นหมายถึงประชากรโลกกำลังจะเข้าสู่สังคมสูงวัยโดยสมบูรณ์ (Aged Society)

รูปภาพที่ 1 การวิเคราะห์แนวโน้มของประชากรที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไประหว่าง พ.ศ. 2558-2593.

ที่มา: Help Age International. (2015) Global Age Watch Index 2015 Insight report. เข้าถึงได้จาก <http://www.helpage.org> เมื่อวันที่ 10 ตุลาคม 2561.

1. พ.ศ. 2558 (ค.ศ. 2015) มีประชากรอายุ 60 ปี ขึ้นไป 901 ล้านคน หรือร้อยละ 12.3 ของประชากรทั้งหมด
2. พ.ศ. 2573 (ค.ศ. 2030) มีประชากรอายุ 60 ปี ขึ้นไป 1,402 ล้านคน หรือร้อยละ 16.5 ของประชากรทั้งหมด

3. พ.ศ. 2593 (ค.ศ. 2050) มีประชากรอายุ 60 ปี ขึ้นไป 2,092 ล้านคน หรือร้อยละ 21.5 ของประชากรทั้งหมด

โดยองค์การสหประชาชาติได้แบ่ง ระดับของผู้สูงอายุ ออกเป็น 3 ระดับ¹ คือ

1. ระดับการก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ (Aging Society) กล่าวคือ ประเทศที่มีประชากรอายุ 60 ปี มากกว่าร้อยละ 10 ของประชากรทั้งประเทศ หรือมีประชากรอายุ 65 ปี ขึ้นไป เกินร้อยละ 7 ของประชากรทั้งประเทศ

2. ระดับสังคมผู้สูงอายุโดยสมบูรณ์ (Aged Society) กล่าวคือ เมื่อประชากรอายุ 60 ปี ขึ้นไปเพิ่มเป็นร้อยละ 20 ของประชากรทั้งประเทศ หรือมีประชากรอายุ 65 ปีขึ้นไป เพิ่มเป็นร้อยละ 14 ของประชากรทั้งประเทศ

3. ระดับสังคมผู้สูงอายุระดับสุดยอด (Super-aged Society หรือ Hyper-aged Society) กล่าวคือ เมื่อประชากรอายุ 65 ปีขึ้นไป มีสัดส่วนมากกว่าร้อยละ 20 ของประชากรทั้งประเทศ

สถานการณ์ผู้สูงอายุในประเทศไทย

สำหรับประเทศไทย ได้ก้าวเข้าสู่ “สังคมสูงวัย” ตั้งแต่ พ.ศ. 2548 แล้ว เมื่อสัดส่วนประชากรผู้สูงอายุ (60 ปี ขึ้นไป) มีจำนวนสูงถึงร้อยละ 10 ของประชากรทั้งหมด ประเทศไทยกำลังจะกลายเป็น “สังคมสูงวัยอย่างสมบูรณ์” ใน พ.ศ. 2564 เมื่อประชากรอายุ 60 ปี ขึ้นไป มีมากถึงร้อยละ 20 และคาดว่าจะเป็นสังคมสูงวัยระดับสุดยอดในอีกไม่ถึง 20 ปี ข้างหน้า เมื่อประชากรอายุ 60 ปี ขึ้นไป มีสัดส่วนถึงร้อยละ 28 ของประชากรทั้งหมด

พ.ศ.2557 ประชากรอายุ 60 ปี ขึ้นไป ในประเทศไทย มีจำนวนราว 10 ล้านคน หรือคิดเป็นร้อยละ 15.3 ของประชากรทั้งหมด และในอีก 20 ปีข้างหน้า คือ พ.ศ. 2577 ประชากรอายุ 60 ปี ขึ้นไปจะเพิ่มขึ้นสูงถึง 19 ล้านคน หรือคิดเป็นร้อยละ 29 ของประชากรทั้งหมด² ดังนั้นประเทศไทยจึงเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุตามคำนิยามขององค์การสหประชาชาติ (United Nation) ที่กำหนดไว้ว่า ประเทศใดมีประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไป สัดส่วนเกินร้อยละ 10 ของประชากรทั้งประเทศ ถือว่าประเทศนั้น ได้ก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงวัยและจะเป็นสังคมผู้สูงวัยโดยสมบูรณ์ เมื่อสัดส่วนประชากรอายุ

¹ภาครัฐกับการเตรียมความพร้อมเข้าสู่สังคมสูงวัย, วารสารข้าราชการ, 2561 เข้าถึงได้จาก

<https://www.ocsc.go.th/sites/default/files/document/ocsc-2561-y60b04.pdf> เข้าถึงเมื่อวันที่ 7 กุมภาพันธ์ 2561.

²ภาวะสูงวัยของประชากร, สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล. 2557. (สถาบันวิจัยประชากรและสังคม, 2557) (สถาบันวิจัยประชากรและสังคม 2557) (สถาบันวิจัยประชากรและสังคม, 2557)

60 ปีขึ้นไป เพิ่มขึ้นร้อยละ 20 ของประชากรทั้งประเทศ ซึ่งโครงสร้างอายุของประชากรที่เปลี่ยนไปนี้เท่ากับเป็นการเปลี่ยนโครงสร้างของสังคมไทยโดยรวม และนับจากนี้ไป สังคมไทยกำลังอยู่ในสภาวะการณ์ที่มีผู้สูงอายุเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง

สำนักส่งเสริมและพิทักษ์ผู้สูงอายุ สำนักรว่า พ.ศ. 2558-2560 อัตราผู้สูงอายุเพิ่มขึ้นเฉลี่ยเกือบ 300,000 คนต่อปี โดย พ.ศ. 2558 ผู้สูงอายุเพิ่มขึ้น 194,549 คน พ.ศ. 2559 เพิ่มอีก 152,839 คน และ พ.ศ. 2560 เพิ่มอีก 194,338 คน รวมเป็น 7,040,657 คน เฉลี่ยผู้สูงอายุจะมีอายุยืนประมาณ 70 ปี ซึ่งส่งผลให้ประเทศไทย เป็นสังคมสูงวัยอย่างสมบูรณ์ในอนาคตอันใกล้อย่างแน่นอน จากข้อมูลดังกล่าวถึง สัดส่วนของการเพิ่มจำนวนของผู้สูงอายุของไทย สูงเป็นอันดับที่ 3 ในทวีปเอเชีย และอันดับที่ 2 ในภูมิภาคอาเซียน

ตารางที่ 1 จำนวนประชากรรวม และสัดส่วนประชากรสูงอายุของประเทศสมาชิกอาเซียน ใน ค.ศ. 1999 และ ค.ศ.2016 เรียงตามลำดับสัดส่วนของประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไปใน ค.ศ. 1999

ประเทศ	ค.ศ. 1999		ค.ศ. 2016	
	จำนวนประชากรทั้งหมด (พันคน)	ร้อยละของประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไป	จำนวนประชากรทั้งหมด (พันคน)	ร้อยละของประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไป
สิงคโปร์	3,823	10.5	5,697	18.7
ไทย	61,974	9.6	68,147	16.5
เวียดนาม	79,400	8.6	94,444	10.7
อินโดนีเซีย	208,644	7.2	260,581	8.5
เมียนมาร์	47,107	7.1	53,363	9.2
มาเลเซีย	22,899	6.1	30,752	9.5
ลาว	5,256	5.4	6,918	6.1
ฟิลิปปินส์	76,285	5.0	102,250	7.4
กัมพูชา	11,928	4.9	15,827	6.9
บรูไน	324	4.0	429	8.1

ที่มา: มูลนิธิ สถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย. สถานการณ์ผู้สูงอายุไทย พ.ศ. 2559, หน้า 21

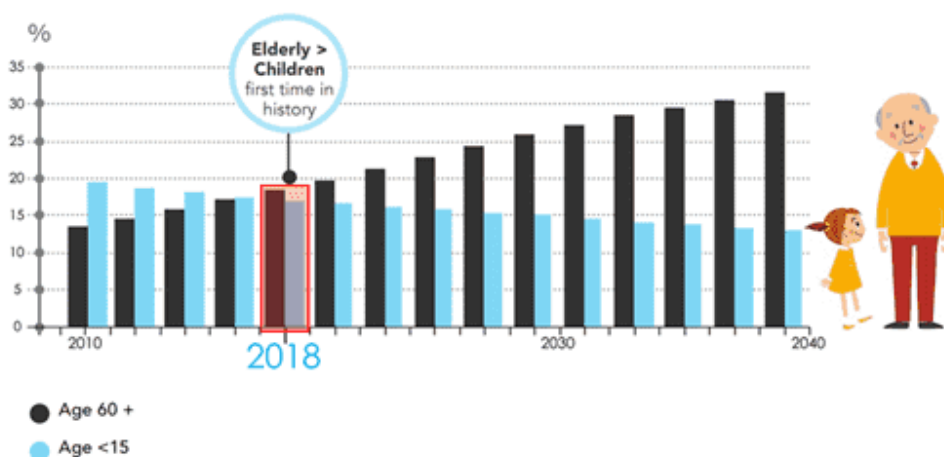
ตารางที่ 2 จำนวนและอัตราส่วนร้อยละของประชากรวัยเด็ก วัยแรงงาน และวัยสูงอายุ
พ.ศ.2513,2533,2553,2573 และ 2583

ประชากร	พ.ศ. 2513	พ.ศ. 2533	พ.ศ. 2553	พ.ศ.2573	พ.ศ.2583
วัยเด็ก (ต่ำกว่า 15 ปี)	15.5 ล้าน 45.1%	15.8 ล้าน 29.0%	12.7 ล้าน 19.2%	9.8 ล้าน 14.8%	8.2 ล้าน 12.8%
วัยทำงาน (15-59 ปี)	17.2 ล้าน 50.0%	34.7 ล้าน 63.7%	44.8 ล้าน 67.9%	38.8 ล้าน 58.6%	35.2 ล้าน 55.1%
วัยสูงอายุ (60 ปีขึ้นไป)	1.7 ล้าน 4.9%	4.0 ล้าน 7.3%	8.5 ล้าน 12.9%	17.6 ล้าน 26.6%	20.5 ล้าน 32.1%
ทุกกลุ่มอายุ	34.4 ล้าน	54.5 ล้าน	66.0 ล้าน	66.2 ล้าน	63.9 ล้าน

ที่มา: มูลนิธิ สถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย. (2555). รายงานสถานการณ์ผู้สูงอายุภาคภาษาไทย

งานส่งเสริมสุขภาพกลุ่มผู้สูงอายุ กระทรวงสาธารณสุข ส่งเสริมให้ผู้สูงอายุได้มีโอกาสแสดงศักยภาพในการส่งเสริมสุขภาพของตนเอง ครอบครัวและชุมชน มีการจัดตั้งหน่วยบริการสวัสดิการเอนกประสงค์ สำหรับผู้สูงอายุในชุมชน โดยให้ครอบครัวและผู้สูงอายุได้มีส่วนร่วมในการดำเนินการเรื่องสุขภาพอนามัยอย่างครอบคลุม ส่งผลให้อายุขัยเฉลี่ยของประชากรชาย เพิ่มขึ้นจาก 68 เป็น 70 ปี และอายุของประชากรหญิงเพิ่มจาก 72 เป็น 75 ปี³

Proportion of the Population under Age 15 and 60 Years or Over: 2010 - 2040

รูปภาพที่ 2 จำนวนและอัตราส่วนผู้สูงอายุในอนาคต

ที่มา: มูลนิธิ สถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย. (2555). รายงานสถานการณ์ผู้สูงอายุภาคภาษาไทย, หน้า 32

³ แผนพัฒนาสาธารณสุข ฉบับที่ 12 พ.ศ. 2559 – 2562 (2559, หน้า 67)

ทั้งนี้ เมื่อมองในเชิงศักยภาพของกลุ่มผู้สูงอายุที่มีจำนวนเพิ่มมากขึ้น พบว่า มีผู้สูงอายุจำนวนมากเป็นผู้ที่มีองค์ความรู้ และภูมิปัญญาหลากหลายสาขาวิชาชีพ และยังสามารถใช้ประโยชน์ต่อการพัฒนาชุมชนได้

มีการประมาณการว่า มีผู้สูงอายุที่มีพลัง เป็นผู้นำชุมชน และปราชญ์ชุมชนกระจายอยู่ทุกพื้นที่ประมาณ 1.7 ล้านคน ซึ่งสอดคล้องกับการสำรวจข้อมูลพื้นฐานระดับหมู่บ้าน (กชช 2 ค) พ.ศ. 2550 ที่พบว่าประเทศไทย มีผู้รู้ภูมิปัญญาในสาขาต่าง ๆ มากกว่า 2.2 ล้านคน และในจำนวนนี้กว่าร้อยละ 60 หรือราว 1.4 ล้านคน เป็นผู้สูงอายุที่กระจายอยู่ในพื้นที่ทั่วทุกภูมิภาคของประเทศ นอกจากนี้ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ได้เคยจัดทำทะเบียนผู้สูงอายุที่มีความรู้ ความสามารถ รวบรวมเป็นคลังปัญญาผู้สูงอายุในชุมชน 13 จังหวัด 22 สาขาองค์ความรู้ จำนวน 5,090 คน ซึ่งสามารถเป็นกำลังสำคัญในการช่วยพัฒนาชุมชนให้เจริญก้าวหน้ายิ่งขึ้นได้เป็นอย่างดี⁴ ถือได้ว่าเป็นปราชญ์บุคคล ที่มีคุณค่าของสังคม เป็นบุคคล ที่สามารถจะถ่ายทอดความรู้ประวัติความเป็นมาของสังคม ส่งต่อความรู้ในเรื่องของภูมิปัญญา ประเพณีและ วัฒนธรรมที่ดั้งเดิมของสังคม ให้กับรุ่นลูกหลานได้อย่างมีศักยภาพ เนื่องจากผู้สูงอายุมีองค์ความรู้ที่สะสมด้วยตนเองตั้งแต่อดีตมาจนถึงปัจจุบันอย่างมากมาย จึงเหมาะสมกับการที่จะเป็นบุคคลสำคัญในการถ่ายทอดองค์ความรู้เหล่านี้ให้แก่ลูกหลานเป็นการสืบทอดต่อไป เพื่อให้สิ่งดั้งเดิมทั้งภูมิปัญญา ประเพณีวัฒนธรรมต่าง ๆ ของสังคมนั้น ๆ คงอยู่สืบต่อไป

การขยายอายุการเกษียณงานทั่วโลก

มีการคาดการณ์ว่าภายใน ค.ศ.2020 ประชากรผู้ใหญ่มากกว่าครึ่งหนึ่งในยุโรปจะมีอายุมากกว่า 50 ปี และที่อายุเท่านั้น พวกเขามีโอกาสที่จะมีชีวิตต่อไปอีกกว่า 40 ปี ประชากรส่วนใหญ่ไม่ได้เพียงแค่มีชีวิตที่ยืนยาวขึ้น แต่ยังมีสุขภาพที่ดีได้นานกว่าเดิมอีกด้วย

ในช่วงต้นคริสต์ศตวรรษที่ 21 คนทำงานที่มีอายุจำนวนมากจะไม่เกษียณงาน แต่จะยังคงทำงานอยู่ที่เดิมต่อไป หลายคนทำงานในส่วนของที่ปรึกษา โพรเจกพิเศษ หรืองานนอกเวลา ปัจจัยหลายอย่างกำลังส่งเสริมการทำงานรูปแบบนี้ เช่น เงินบำนาญที่ลดลง การจัดการที่เน้นการรักษาความรู้และประสบการณ์ที่สะสมมาเป็นเวลาหลายปี การแบ่งแยกอายุทำให้บุคลากรเหล่านี้ได้รับสิทธิพิเศษมากกว่า และทั้งหมดนี้คือสถานการณ์จริงของสังคมผู้สูงอายุในปัจจุบัน

⁴ มุลนิธิ สถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย. (2555). รายงานสถานการณ์ผู้สูงอายุภาคภาษาไทย, หน้า 32

สังคมปัจจุบันได้มีการเล็งเห็นความสำคัญของ knowledge worker ที่มีต่อระบบเศรษฐกิจที่ก้าวหน้าที่สุดในโลก คำว่า “knowledge worker” ได้เป็นที่รู้จักโดยการนำเสนอจากนักเศรษฐศาสตร์ชาวอเมริกันคนหนึ่งที่มีชื่อว่า Peter Drucker ในค.ศ. 1960 ช่วงแรก ๆ คำนี้ถูกใช้ในการเรียกกลุ่มคนทำงานในสาขาวิชาชีพ เช่น แพทย์ ทนาย นักกฎหมาย วิศวกร นักวิทยาศาสตร์ และอาจารย์ แต่ทุกวันนี้มันได้ครอบคลุมถึงกลุ่มคนที่ทำงานบริหารธุรกิจ อุตสาหกรรม และการเมืองอีกด้วย⁵ นอกจากนี้ องค์กรต่าง ๆ ยังเล็งเห็นว่าการสร้าง แลกเปลี่ยน และประยุกต์ใช้ความรู้เป็นกุญแจสำคัญในการดำเนินการที่ดีและการพัฒนาในอนาคต

หลายประเทศจึงมีนโยบายการขยายอายุการเกษียณ เพื่อเพิ่มจำนวนคนวัยทำงาน ซึ่งช่วยบรรเทาผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจ โดยประเทศสิงคโปร์ เพิ่มอายุเกษียณจาก 65 เป็น 67 ปี สาธารณรัฐเกาหลีใต้ จะขยายอายุเกษียณจาก 55 เป็น 60 ปี และประเทศญี่ปุ่นมีนโยบายขยายอายุการเกษียณผู้สูงอายุ ภายใน ค.ศ. 2025 โดยสามารถทำงานได้จนถึงอายุ 65 ปี จากเดิมที่อายุเกษียณคือ 62 ปี

การขยายอายุการเกษียณงานในประเทศไทย

ระบบราชการไทยในปัจจุบัน ในส่วนของข้าราชการ พระราชบัญญัติบำเหน็จบำนาญข้าราชการ พ.ศ. 2494 (มาตรา 19) 18 กำหนดให้ข้าราชการที่มีอายุครบ 60 ปีบริบูรณ์แล้วจะต้องพ้นจากราชการเมื่อสิ้นปีงบประมาณ ที่ข้าราชการผู้นั้นมีอายุครบ 60 ปีบริบูรณ์ สำหรับข้าราชการบางประเภท ได้มีการปรับเปลี่ยนอายุเกษียณราชการให้สูงขึ้น ได้แก่ ข้าราชการพลเรือน ในพระองค์ สมุหราชองครักษ์ รองสมุหราชองครักษ์ ซึ่งการพ้นจากราชการ ให้เป็นไปตามพระราชอัธยาศัย (มาตรา 19 วรรค 3) ส่วนของข้าราชการตุลาการ ซึ่งดำรงตำแหน่งผู้พิพากษาอาวุโส และข้าราชการอัยการซึ่งดำรงตำแหน่งอัยการอาวุโส ให้มีการต่ออายุ เกษียณราชการได้จนถึงอายุ 70 ปีบริบูรณ์ (มาตรา 19 ทวิและมาตรา 19 ตริ) ซึ่งเป็นเกณฑ์การเกษียณอายุราชการที่สูงมากเมื่อเทียบกับงานตำแหน่งอื่น เนื่องจากเหตุผลที่ว่าตำแหน่ง ผู้พิพากษาอาวุโสและอัยการอาวุโสเป็นงานวิชาชีพที่ต้องใช้ความชำนาญและประสบการณ์สูงมาก

อีกทั้งในปัจจุบัน ประเทศไทยอยู่ระหว่างการนำเสนอกณะรัฐมนตรีเพื่อพิจารณาให้ขยายอายุเกษียณของภาครัฐ ตามที่คณะรัฐมนตรีได้มีมติเห็นชอบการแก้ไขกฎ ก.พ. เมื่อวันที่ 21 พฤษภาคม 2562 ว่าด้วยการให้ข้าราชการพลเรือนสามัญซึ่งมีอายุครบ 60 ปีบริบูรณ์รับราชการต่อ โดยต้องเป็นผู้ดำรงตำแหน่งประเภทวิชาการระดับเชี่ยวชาญ หรือผู้ทรงคุณวุฒิ การให้รับราชการต่อครั้งแรกไม่เกิน 4 ปี และครั้งต่อไปไม่เกิน 3 ปี โดยรวมระยะเวลาทั้งหมดไม่เกิน 10 ปี และภาคเอกชน มีการออกมาตรการส่งเสริมให้บริษัทต่าง ๆ จ้างงานผู้สูงอายุเข้าทำงาน โดยภาครัฐตั้ง

ศูนย์บริการจัดหางานผู้สูงอายุ เพื่อส่งเสริมให้ผู้สูงอายุมีงานทำและมีรายได้เพิ่มขึ้น ขณะเดียวกัน
 รัฐบาลก็ยกเว้นภาษีเงินได้นิติบุคคลให้แก่บริษัทที่
 จ้างผู้สูงอายุตั้งแต่ 60 ปี ขึ้นไป ซึ่งต้องมีรายได้ไม่เกิน 15,000 บาท

ปัจจุบันผู้สูงอายุโดยทั่วไป ที่ยังสามารถปฏิบัติงานได้ ค้นพบว่ารูปแบบการทำงานแบ่ง
 ออกเป็น 3 ประเภทได้แก่⁶ 1) กลุ่มงานที่มีนายจ้างหรืองานขยายอายุเกษียณ 2) กลุ่มงานที่ทำงานไม่
 เพิ่มเวลา 3) ทำงานผ่านกลไก CSR ของกิจการต่างๆ โดยกลุ่มที่ทำงานขยายอายุเกษียณราชการพบว่า
 เป็นกลุ่มที่ต้องมีความเชี่ยวชาญและประสบการณ์ในสาขาวิชา ได้แก่ ผู้พิพากษา, อัยการ และงาน
 ต่างๆ ด้านกฎหมาย เป็นต้น รูปแบบอาคารที่ผู้พิพากษาและอัยการ กลุ่มงานตุลาการใช้ปฏิบัติงาน
 เป็น อาคารในส่วนราชการ ประเภท อาคารศาล และสำนักงานอัยการสูงสุด

เนื่องจากผู้สูงอายุที่ยังสามารถปฏิบัติงานได้ จะอยู่ในช่วงอายุเกิน 60 ปีขึ้นไป แต่ไม่เกิน 70
 ปีบริบูรณ์ ถือว่าเป็นผู้สูงอายุวัยต้น ที่ยังสามารถปฏิบัติงาน ได้อย่างมีประสิทธิภาพระดับหนึ่ง ทั้งใน
 เรื่องความคิด ประสบการณ์การทำงาน อาทิ กลุ่มข้าราชการตุลาการขยายอายุเกษียณ ได้แก่ ผู้
 พิพากษาอาวุโสและอัยการอาวุโส ซึ่งเป็นกลุ่มที่ต้องอาศัยประสบการณ์ในการพิจารณาคดี และเป็น
 ลักษณะงานวิเคราะห์เอกสาร ที่ต้องใช้สมาธิ ในการทำงานสูง จึงต้องมีสภาพแวดล้อมของการทำงาน
 ทั้งภายใน และภายนอก ที่ต้องเกื้อกูล สามารถสนับสนุนตามสรีระความถดถอยของร่างกายไปพร้อม
 กันด้วย

ดังนั้น แนวทางการจัดการสภาพแวดล้อมทางกายภาพ เพื่อสนับสนุนการทำงานของผู้สูงอายุ
 จะเสมือนเป็นเครื่องมือ ในการค้นหาคำตอบ เพื่อสนับสนุนการทำงานของกลุ่มผู้สูงอายุ เพื่อให้การ
 ทำงานของกลุ่มคนเหล่านี้ ได้ยืดอายุ และมีความสุขกับการทำงานของช่วงอายุอย่างเหมาะสม ถ้า
 ต้องการให้พนักงานสามารถใช้ชีวิตการทำงานได้นานขึ้น ควรจำเป็นต้องปรับให้สถานที่ทำงานช่วย
 สนับสนุนการทำงานของผู้สูงอายุ รวมทั้งทำให้พวกเขา รู้สึกอยากจะทำงานต่อ พร้อมทั้งสนับสนุน ให้
 ผู้สูงอายุที่ปฏิบัติงานอยู่สามารถทำงานได้อย่างปลอดภัย และมีประสิทธิภาพสูงสุด ตามสมควร

อนึ่ง จากการทบทวนงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง พบว่า มีหัวข้อวิทยานิพนธ์ที่เกี่ยวข้องกับ
 งานวิจัยนี้เพียงทางอ้อม โดยแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มแรก เป็นงานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับ แนว
 ทางการจัดการด้านที่อยู่อาศัย สำหรับผู้สูงอายุ ที่มุ่งเน้นการศึกษาการจัดการสภาพแวดล้อม

⁵ John Smith, Welcoming Workplace, Helen Hamlyn Centre, 2008.

⁶ ศุภชัย ศรีสุชาติ และคณะ, การส่งเสริมโอกาสด้านอาชีพและการทำงานของผู้สูงอายุ, สำนักงานสภาพัฒนาการศึกษาระดับปริญญาเพื่อพัฒนาแรงงาน
 แห่งชาติ กระทรวงแรงงาน. 2556.

สำหรับผู้สูงอายุด้านที่อยู่อาศัย และการใช้บริการพื้นที่สาธารณะ เป็นหลักเท่านั้น กลุ่มที่สอง เป็นงานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมทางกายภาพของสถานที่ทำงาน ที่เอื้ออำนวยต่อกลุ่มผู้ใช้งานทั่วไป ที่ไม่ได้มุ่งเน้นสำหรับผู้สูงอายุ

ดังนั้น งานวิจัย ที่เกี่ยวกับการจัดการสภาพแวดล้อมของสถานที่ทำงานสำหรับผู้สูงอายุ จึงเป็นจุดเริ่ม ที่สอดคล้องแผนนโยบายการปฏิรูปเชิงสังคม ซึ่งมีประกาศราชกิจจานุเบกษาใหม่ ที่ทางรัฐบาลชุดปัจจุบัน กำลังเร่งศึกษาถึงความเหมาะสม รวมทั้งการแก้ไขพระราชบัญญัติบำเหน็จบำนาญ พ.ศ. 2543 เพิ่มเติม เพื่อบังคับใช้ รวมทั้งเสมือนเป็นแผนการรองรับการก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ ของประเทศไทยในอนาคตอันใกล้นี้ได้

1.2 คำถามของการวิจัย

1.2.1 พฤติกรรมการปฏิบัติงานลักษณะงานขยายอายุเกษียณ ประเภทงานตุลาการของผู้สูงอายุ เป็นอย่างไร ปัจจัยช่วยสนับสนุนการทำงาน ทั้งในเรื่องความปลอดภัย และการทำงานให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด มีอะไรบ้าง และเป็นอย่างไร

1.2.2 สภาพแวดล้อมทางกายภาพทั้งภายใน และภายนอก สภาพแวดล้อมของที่ทำงานของข้าราชการตุลาการขยายอายุเกษียณเป็นอย่างไร แนวทางการจัดการสภาพแวดล้อมทางกายภาพ เพื่อสนับสนุนการทำงานทำได้อย่างไร

1.3 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1.3.1 ศึกษาพฤติกรรมการปฏิบัติงานของข้าราชการตุลาการขยายอายุเกษียณ

1.3.2 ศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมทางกายภาพทั้งภายใน และภายนอกของสถานที่ทำงานข้าราชการตุลาการขยายอายุเกษียณ

1.3.3 วิเคราะห์สภาพแวดล้อมทางกายภาพของการทำงานสำหรับผู้ข้าราชการตุลาการขยายอายุเกษียณ และเสนอแนวทางการจัดการสภาพแวดล้อมทางกายภาพในที่ทำงาน ที่สนับสนุนการทำงาน ให้มีความปลอดภัยและก่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด

1.4 ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยนี้ เป็นการศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยการจัดการสภาพแวดล้อมทางกายภาพของอาคารประเภทงานตุลาการ ที่จะสามารถช่วยสนับสนุนประสิทธิภาพการทำงานของข้าราชการตุลาการขยายอายุเกษียณ โดยกำหนดขอบเขตการศึกษา ดังต่อไปนี้

1.4.1 ขอบเขตด้านพื้นที่

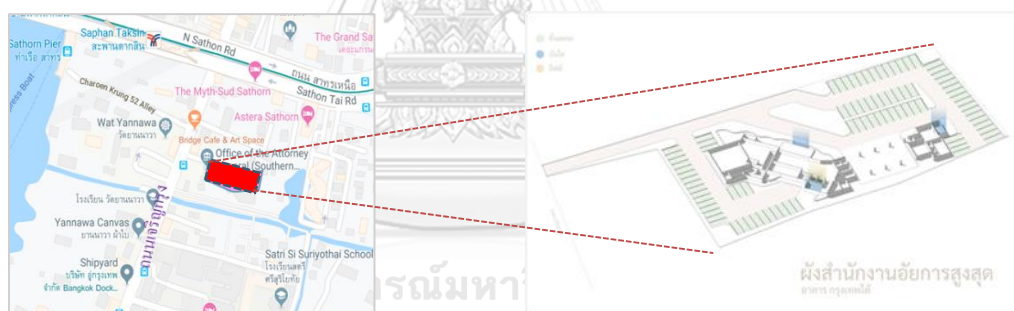
เลือกศึกษาลักษณะสภาพแวดล้อมทางกายภาพทั้งภายใน และภายนอก อาคารสำนักงาน ประเภทที่มีข้าราชการตุลาการที่ขยายอายุเกษียณปฏิบัติงานอยู่ ลักษณะงานประจำ 2 แห่ง คือ

1. อาคารศาลอาญา (ถนนรัชดาภิเษก) ส่วนงานศาลอุทธรณ์ ภาค 1 ชั้น 13

รูปภาพที่ 3 ตำแหน่งที่ตั้งอาคารศาลอาญา

2. สำนักงานอัยการสูงสุด (อาคารกรุงเทพใต้) ส่วนงานสำนักงานคดีอาญา ชั้น 2 ,สำนักงานคดีแพ่ง ชั้น 7

รูปภาพที่ 4 ตำแหน่งที่ตั้งสำนักงานอัยการสูงสุด (อาคารกรุงเทพใต้)

พื้นที่ศึกษาจะจำกัดขอบเขตพื้นที่ที่ข้าราชการขยายอายุเกษียณตำแหน่ง ผู้พิพากษาอาวุโส และอัยการอาวุโส เข้าถึงการใช้งาน ทั้งสภาพแวดล้อมภายในและภายนอก ได้แก่ พื้นที่จอดรถ ทางเดินเท้า บันได ลิฟต์โดยสาร พื้นที่ห้องทำงาน ห้องน้ำ เพื่อนำไปปรับประยุกต์ใช้ให้มีความสอดคล้องกับพฤติกรรมของผู้สูงอายุ เพื่อค้นหาปัจจัยและประเด็นคำถามของการศึกษา

1.4.2 ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มผู้สูงอายุที่ขยายอายุเกษียณ จาก 60 ปี ไปจนถึง 70 ปีบริบูรณ์ ประเภทข้าราชการตุลาการระดับสูง คือ

1. ผู้พิพากษาอาวุโส ที่ปฏิบัติงานที่อาคารศาลอาญา ถนนรัชดาภิเษก มีจำนวนทั้งสิ้น 24 คน
2. อัยการอาวุโส ที่ปฏิบัติงานที่สำนักงานอัยการสูงสุด (อาคารกรุงเทพใต้) มีจำนวนทั้งสิ้น 23 คน

ขั้นที่ 1 สัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างกลุ่มผู้สูงอายุ โดยสุ่มประชากรร้อยละ 30 ของกรณีศึกษา ที่ทำงานอยู่ทั้ง 2 อาคาร โดยแบ่งเป็น 1) ร้อยละ 30 ของผู้พิพากษาอาวุโส 24 คน คิดเป็นจำนวน 7 คน 2) ร้อยละ 30 ของอัยการอาวุโส 23 คน คิดเป็นจำนวน 7 คน

ขั้นที่ 2 สัมภาษณ์แบบเชิงลึก โดยแบ่งตามช่วงอายุ ออกเป็น 2 ช่วงคือ 1) ช่วงอายุ 60-65 ปี อาคารศาลอาญาจำนวน 1 คน , สำนักงานอัยการสูงสุดจำนวน 1 คน 2) ช่วงอายุ 66-70 ปี อาคารศาลอาญาจำนวน 1 คน,สำนักงานอัยการสูงสุดจำนวน 1 คน

กลุ่มงานตุลาการ

ตารางที่ 3 จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างกลุ่มงานตุลาการ

กลุ่มประชากร	จำนวนรวม	ร้อยละ 30 จำนวนประชากร	สัมภาษณ์เชิงลึก
1. ผู้พิพากษาอาวุโส	24	7	2
2. อัยการอาวุโส	23	7	2

1.4.3 ขอบเขตด้านเนื้อหา

ศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรม และการทำกิจกรรมของผู้สูงอายุ ตามกลุ่มประชากรข้างต้น และ การใช้พื้นที่ใช้สอยในสภาพแวดล้อมเดิม ที่สอดคล้องกับการปฏิบัติงานของผู้สูงอายุเป็นหลัก

1.5 ขั้นตอนการทำวิจัย

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ เป็นการศึกษา รวบรวม เกี่ยวกับปัจจัยการจัดการสภาพแวดล้อมทางกายภาพ ที่จะสามารถช่วยสนับสนุน ประสิทธิภาพการทำงานของผู้สูงอายุ ให้สามารถปฏิบัติงานได้ตามสมควร ตามศักยภาพของสุขภาพ และร่างกายของตนเอง ที่จะต้องให้ความสำคัญ ทั้งสภาพแวดล้อมภายใน และภายนอก

โดยเริ่มจากการทบทวนวรรณกรรม และงานวิจัยอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องของผู้สูงอายุ และการสัมภาษณ์กรณีศึกษา ของพื้นที่ศึกษา ได้แก่ อาคารศาลอาญา, สำนักงานอัยการสูงสุด (อาคารกรุงเทพใต้) เพื่อค้นหาปัจจัย และประเด็นคำถามของการศึกษาในครั้งนี้ พร้อมทั้งนำข้อมูลที่ได้มา จัดทำ จัดวาง

เครื่องมือในการวิจัย ซึ่งเป็นแบบสัมภาษณ์ รวมทั้งสังเกตการณ์ สภาพแวดล้อมภายใน และภายนอก ของสถานที่ทำงาน รวมทั้งนำข้อมูลที่รวบรวมได้มาวิเคราะห์ จากนั้น สรุปผลเป็นการศึกษาวิจัย เพื่อเสนอเป็นแนวทางแก้ไข ที่เน้นทั้งเรื่องความปลอดภัย และการทำงานให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดได้

มีการดำเนินงานใน 4 ขั้นตอน คือ

1.5.1 ข้อมูลทุติยภูมิ

ศึกษาแนวคิดทฤษฎี บทความวิชาการ วิทยานิพนธ์ที่เกี่ยวข้อง และข้อมูลจากสื่อต่างๆ ได้แก่ ทฤษฎีเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงทางสภาวะทางกายของผู้สูงอายุ, ทฤษฎีเกี่ยวกับการจ้างงาน ผู้สูงอายุวัยหลังเกษียณ, นโยบายจากทางภาครัฐบาลที่สนับสนุนการจ้างงานผู้สูงอายุ, ทฤษฎีเกี่ยวกับการออกแบบเพื่อทุกคน (Universal Design), แนวคิดถนนเพื่อชีวิต, แนวคิดเรื่องเมืองน่าอยู่ผู้สูงอายุ และ งานวิจัยการออกแบบสถานที่ทำงานสำหรับผู้สูงอายุ Welcoming Workplace

1.5.2 ข้อมูลปฐมภูมิ

1) การสัมภาษณ์ ศึกษาข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ สัมภาษณ์เชิงลึก กรณีศึกษาที่ทำงาน รูปแบบขยายอายุเกษียณประเภทงานตุลาการ อาคารศาลอาญา, สำนักงานอัยการสูงสุด(อาคารกรุงเทพใต้)

2) การสังเกต เพื่อเก็บข้อมูลเกี่ยวกับสถานที่ปฏิบัติงานของผู้สูงอายุที่เป็นรูปแบบงานขยายอายุเกษียณประเภทงานตุลาการ จำนวน 2 แห่ง ในด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ความปลอดภัย สิ่งที่เกี่ยวข้องอำนวยความสะดวกการทำงานของผู้สูงอายุให้เกิดประสิทธิภาพในการทำงานอย่างสูงสุด

3) การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ วิเคราะห์ข้อมูลจากแนวคิด ทฤษฎี และหลักเกณฑ์ต่างๆ และวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์กรณีศึกษาที่ทำงานในอาคารศาลอาญาและสำนักงานอัยการสูงสุด และวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสังเกตโดยการบรรยายเชิงพรรณนา

4) สรุปผลงานวิจัยและข้อเสนอแนะ เป็นความคิดเห็น เพื่อการต่อยอด และแนวทางการศึกษาวิจัยที่ต่อเนื่องในอนาคต ของการสร้างองค์ความรู้เพิ่มเติม หรือการแก้ไขปัญหาที่เป็นรูปแบบของการศึกษาที่มีความคล้ายคลึงกัน

1.6 ประโยชน์ที่จะได้รับจากการวิจัย

1.6.1 ประโยชน์แก่องค์กร, ผู้ประกอบการ เป็นข้อมูลการศึกษาสภาพแวดล้อมทั้งภายใน และภายนอก สภาพแวดล้อม ของที่ทำงานของผู้สูงอายุ เพื่อให้องค์กรหรือผู้ดูแลสำนักงานนำไปปรับปรุงยุคที่ใช้ ให้มีความสอดคล้อง กับพฤติกรรมของผู้สูงอายุ ต่อไป

1.6.2 ประโยชน์แก่นักออกแบบสำนักงาน เพื่อเป็นประโยชน์ในการปรับปรุง เตรียมการ สภาพแวดล้อมให้สอดคล้อง เกื้อหนุน และเหมาะสมกับสภาพแวดล้อมของที่ทำงานของผู้สูงอายุ สำหรับนักออกแบบที่ต้องทำการออกแบบสถานที่ทำงาน สำหรับผู้สูงอายุในอนาคต

1.7 นิยามคำศัพท์การวิจัย

1.7.1 ผู้สูงอายุ หมายถึง บุคคลซึ่งมีอายุตั้งแต่ 60 ปี ขึ้นไป บางครั้งอาจเรียกว่า ผู้สูงวัย ผู้เฒ่า คนชราหรือคนแก่เกณฑ์การจำแนกผู้สูงอายุแตกต่างกันไป ในแต่ละประเทศ สำหรับประเทศไทย กำหนดให้ผู้ที่มียุตั้งแต่ 60 ปี ขึ้นไปเรียกว่า เป็นผู้สูงอายุ สำหรับการจำแนกถึงความสูงอายุ สามารถพิจารณาได้จาก 1) ความสูงอายุด้านชีวภาพ เป็นการเปลี่ยนแปลงด้านร่างกายจากการเสื่อมสภาพของอวัยวะต่างๆ ของร่างกาย 2) ความสูงอายุด้านจิตวิทยา เป็นความสามารถของบุคคล ในการปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไป พิจารณาจากความจำ การรับรู้ สติ ความรู้สึก อารมณ์ และแรงจูงใจ 3) ความสูงอายุด้านสังคม เป็นบทบาทหรือความสามารถในการทำหน้าที่ทางสังคมของผู้สูงอายุต่อบุคคลอื่นที่อยู่ในสังคม ซึ่งขึ้นอยู่กับการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกัน และ 4) ความสูงอายุด้านกฎหมาย คือ เกณฑ์ในการกำหนดความสูงอายุดังกล่าวตามปีปฏิทินซึ่งจะแตกต่างกันไปตามสังคม และวัฒนธรรมของแต่ละประเทศ เพื่อใช้เป็นเกณฑ์ในการปลดเกษียณ หรือใช้พิจารณาการให้ คำตอบ แทนและสวัสดิการต่างๆ ⁷

1.7.2 สภาพแวดล้อมทางกายภาพ หมายถึง สภาพแวดล้อมที่มนุษย์สร้างขึ้นได้แก่อาคาร สถานที่ พื้น ผนัง เพดาน แสง สี วัสดุ เครื่องเรือน รวมทั้งสิ่งต่างๆที่อยู่ตามธรรมชาติ สภาพแวดล้อมทางกายภาพของสถานที่ทำงานแบ่งออกเป็น สภาพแวดล้อมทั้งภายในอาคารและภายนอกอาคาร ⁸

⁷ พระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546

⁸ นิธิมา จงประเจ็ด (2554), สภาพแวดล้อมทางกายภาพในโฮมออฟฟิศที่สอดคล้องกับพฤติกรรมของผู้ใช้งาน, ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยกรุงเทพ

บทที่ 2

แนวคิดทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาเรื่อง แนวทางการจัดการสภาพแวดล้อมทางกายภาพอาคารสำนักงานเพื่อสนับสนุนการทำงานของผู้สูงอายุ เป็นการศึกษาข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับด้านการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมทางกายภาพของอาคารสำนักงาน, ทฤษฎีการออกแบบเพื่อทุกคน (Universal Design) ควบคู่กับการศึกษาข้อมูลการเปลี่ยนแปลงทางสภาวะของผู้สูงอายุวัยต้น เพื่อนำไปสู่การออกแบบสภาพแวดล้อมทางกายภาพของอาคารสำนักงานที่มีความเหมาะสมต่อการทำงานของผู้สูงอายุ โดยผู้วิจัยได้ค้นคว้าเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี ข้อกฎหมายและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในและต่างประเทศ โดยจำแนกหมวดหมู่ข้อมูลที่เป็นประโยชน์กับงานวิจัยเพื่อเรียบเรียงข้อมูลให้เป็นระบบตามวัตถุประสงค์ของงานวิจัย โดยผู้วิจัยได้แยกประเด็นที่จะศึกษาออกเป็นดังนี้

2.1 แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุ

2.1.1 ความหมายของผู้สูงอายุ

องค์การสหประชาชาติ นิยามว่า "ผู้สูงอายุ" คือ ประชากรทั้งเพศชาย และเพศหญิง ซึ่งมีอายุมากกว่า 60 ปีขึ้นไป โดยเป็นการนิยาม นับตั้งแต่อายุเกิด

สำหรับประเทศไทย "ผู้สูงอายุ" ตามพระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546 หมายความว่า บุคคลซึ่งมีอายุเกินกว่าหกสิบปีบริบูรณ์ขึ้นไป และมีสัญชาติไทย

กล่าวโดยสรุปคือ มีการนิยามความหมายของผู้สูงอายุแตกต่างกันไปในแต่ละหน่วยงาน แต่สิ่งคล้ายคลึงกันคือการให้นิยามว่า ผู้สูงอายุคือบุคคลผู้มีอายุ 60 ปีบริบูรณ์ขึ้นไป

2.1.2 การแบ่งกลุ่มประชากรผู้สูงอายุ

องค์การสหประชาชาติได้แบ่งกลุ่มผู้สูงอายุไว้เป็น 3 กลุ่มคือ

- 1) ผู้สูงอายุวัยต้น (Young Old) เป็นผู้ที่มีอายุระหว่าง 60-69 ปี ส่วนใหญ่จะมีสุขภาพอนามัยที่แข็งแรง สามารถช่วยเหลือตัวเองได้และยังทำคุณประโยชน์ให้แก่สังคมได้
- 2) ผู้สูงอายุวัยปานกลาง (Medium Old) เป็นผู้ที่มีอายุระหว่าง 70-79 ปี โดยจำนวนกว่าครึ่งหนึ่งยังมีสุขภาพที่ยังสามารถช่วยเหลือตัวเองได้ และเริ่มจะต้องมีผู้คอยช่วยเหลือดูแลมาช่วยดูแลบ้างเป็นครั้งคราว โดยการทำความคุณประโยชน์ให้แก่สังคมนั้นจะได้น้อยลงตามลำดับ

3) ผู้สูงอายุวัยปลาย (Oldest Old) เป็นผู้มีอายุ 80 ปีขึ้นไป ส่วนใหญ่ของผู้สูงอายุกลุ่มนี้จะต้องได้รับการดูแลจากบุตรหลานหรือผู้ดูแลหรือคนอื่น ๆ

2.2 วัยเกษียณอายุงาน

พัฒนาการในวัยเกษียณอายุงาน วัยเกษียณอายุงานจะอยู่ในช่วงระหว่างอายุ 55 ปีขึ้นไป⁹ ซึ่งพัฒนาการที่เด่นชัดในวัยนี้คือพัฒนาการทางด้านร่างกายและพัฒนาการทางด้านบุคลิกภาพและสังคม ดังต่อไปนี้

2.2.1 พัฒนาการทางด้านร่างกาย

พัฒนาการทางด้านร่างกายที่ปรากฏชัดเจนในวัยเกษียณอายุคือความเสื่อมถอยของอวัยวะต่างๆในร่างกาย ความเปลี่ยนแปลงของสุขภาพเป็นปัจจัยที่สำคัญมากที่สุดในการกำหนดสภาพทางจิตใจของผู้สูงอายุโดยทั่วไป ความเปลี่ยนแปลงที่เห็นได้ชัดคือ

2.2.1.1 การเปลี่ยนแปลงรูปลักษณ์ภายนอก

ผู้สูงอายุจะมีผิวหนังที่แห้งและหยาบกร้าน ต่อมไขมันและต่อมเหงื่อทำงานน้อยลง เป็นสาเหตุให้ผิวหนังเหี่ยวตึง มีริ้วรอย และเกิดอาการบาดเจ็บทางผิวหนังได้ง่าย การเติบโตของเส้นผมและเล็บลดน้อยลง เล็บมือและเท้ามีความแข็งและหนาขึ้นแต่มีความเปราะเนื่องจากการไหลเวียนของเลือดลดลง เซลล์ผลิตเม็ดสีหยุดทำงานทำให้เส้นผมเปลี่ยนเป็นสีขาวและเทา¹⁰

2.2.1.2 การเปลี่ยนแปลงของระบบการทำงานภายในร่างกาย

2.2.1.2.1 ระบบประสาท การเปลี่ยนแปลงทางระบบประสาทของผู้สูงอายุในวัยเกษียณอายุงานจะอยู่ในรูปของความเสื่อมถอยของเซลล์ประสาท และความเสื่อมถอยของระบบประสาท เช่น การทำงานของสมองที่มีประสิทธิภาพน้อยลง เพราะเซลล์ประสาทลดลง ปฏิกริยาตอบสนองช้าลง

^{9,10} Boyd and Bee, 2006

เพราะความสามารถในการประมวลข้อมูลช้าลง อาจทำให้เกิดความเปลี่ยนแปลง 3 ด้านใหญ่ ๆ¹¹ คือ

- ความเปลี่ยนแปลงทางปัญญา ผลจากความเสื่อมถอยทางระบบประสาท จะทำให้ผู้สูงอายุวัยเกษียณมีอาการหลงลืม มีความจำลดลง ตัดสินใจได้ช้าลง หากต้องทำงานด้านความเร็วจะไม่สามารถทำได้เท่าวัยหนุ่มสาวแต่หากต้องทำงานด้านการใช้ประสบการณ์จะสามารถทำได้ดีกว่าวัยหนุ่มสาวเนื่องจาก ผู้สูงอายุวัยเกษียณมีความรู้ที่สั่งสมมาตลอดชีวิตมากกว่าคนวัยหนุ่มสาว¹²

- ความเปลี่ยนแปลงทางบุคลิกภาพ ความสามารถทางปัญญาที่ลดน้อยลง จะทำให้ผู้สูงอายุวัยเกษียณรู้สึกว่าคุณสมบัติในการทำงานของตนเองลดลง อาจส่งผลให้เกิดความรู้สึกแยกตัวจากสังคม อาจมีอาการเครียดและอาการซึมเศร้า แต่หากผู้สูงอายุมีการฝึกความสามารถทางปัญญาอยู่เสมอ เช่นการเล่นหมากรุก ก็จะช่วยชะลอความเสื่อมถอยและส่งผลให้ผู้สูงอายุรู้สึกดีกับตนเองมากขึ้นได้เช่นกัน¹³

- ความเปลี่ยนแปลงทางด้านระบบประสาทสัมผัส ประสาทตาของผู้สูงอายุวัยเกษียณอายุจะเสื่อมลงเนื่องจากเลือดไปเลี้ยงที่จอประสาทตาน้อยลง ทำให้เซลล์ประสาทตาที่เรตินาลดจำนวนลง และทำให้เกิดจุดบอด (blind spot) ภายในเรตินามากขึ้น ส่งผลให้การมองเห็นภาพแย่ง และความสามารถในการได้ยินก็ลดลงด้วย เนื่องจากปลายประสาทภายในช่องหูเสื่อมลง อีกทั้งความสามารถในการไต่กลิ่นและรับรส ก็ลดลงเช่นกันเนื่องจากเยื่อในโพรงจมูกเสื่อม และการลดลงของต่อมรับรส¹⁴ การสูญเสียเซลล์ประสาท(Cerebellum) ยังส่งผลให้การควบคุมการทรงตัวของผู้สูงอายุแย่ง¹⁵

2.2.1.2.2 ระบบกระดูกและกล้ามเนื้อ เนื่องจากความเสื่อมของกระดูกในผู้สูงอายุ จะทำให้ความสูงของผู้สูงอายุลดลง หรือเนื่องจากร่างกายงุ่มง่ามเข้าหาลำตัว หรือบางท่านอาจประสบภาวะโรคกระดูกพรุน หรือกระดูกเสื่อมสภาพ ทั้งยังมีภาวะความเสื่อมของกล้ามเนื้อ และข้อต่อในร่างกาย ทำให้การทำกิจกรรมต่างๆช้าลง¹⁶

2.2.1.2.3 ระบบไหลเวียนโลหิต ระบบการหมุนเวียนโลหิตเสื่อมการทำงานลดลง เนื่องจากความยืดหยุ่นของผนังเซลล์ที่เกี่ยวข้องในการสูบฉีดโลหิต

^{12,15, 16} Boyd and Bee, 2006

^{11,14} พิชญากรณ์ มูลศิลป์และคณะ, ปัจจัยที่มีผลต่อการปรับตัวของผู้สูงอายุภายหลังเกษียณ. 2536.

¹³ Clarksom -Smith & Hartley, 1990 as cited in Boyd and Bee, 2006

ลดลงจากเดิม¹⁷ หรือ อาจเกิดจากการที่มีแคลเซียมไปจับตามผนังหลอดเลือด ทำให้หลอดเลือดแคบลงและทำให้การไหลเวียนของโลหิตไม่สะดวก ส่งผลให้เลือดไปเลี้ยงอวัยวะต่างๆลดลง ทำให้อวัยวะหลายอย่างเสื่อมสภาพ ส่งผลให้ ผู้สูงอายุวัยเกษียณอายุมักจะมีอาการของโรคความดันโลหิตสูง ความจำความจำเสื่อม¹⁸

2.2.1.2.4 ระบบภูมิคุ้มกัน และระบบต่อมไร้ท่อ ระบบภูมิคุ้มกันจะทำหน้าที่ลดลงทำให้มีโอกาสติดเชื้อได้ง่าย จึงทำให้ดูเหมือนว่าผู้สูงอายุวัยเกษียณ มีอาการเจ็บป่วยบ่อย นอกจากนี้สิ่งที่เห็นได้ชัดเจนคือความเปลี่ยนแปลงของฮอร์โมน ซึ่งอาจทำให้เกิดอาการร้อนๆหนาวๆ นอนไม่หลับ ซึมเศร้า วิดกกังวล ปวดข้อหรือกล้ามเนื้อ¹⁹

2.2.2 ความจำกัดของผู้สูงอายุและผลกระทบต่อผู้สูงอายุด้านสภาพแวดล้อม²⁰

- 1) สายตายาว มองวัตถุในระยะใกล้ไม่ชัดเจน
- 2) กระจกตาขุ่น ที่อยู่อาศัยต้องการแสงสว่างมากกว่าปกติ เพื่อให้การมองเห็นชัดเจน
- 3) ความเข้มของเปลือกตาลดลงแสงสว่างเข้าตามากขึ้น สีของวัตถุที่จะมองต้องชัดเจนและเข้มขึ้นมากขึ้น
- 4) เลนส์ตาเป็นสีเหลือง การมองสีไม่ชัดเจนโดยเฉพาะสีน้ำตาล ฟ้ำ เขียว ม่วงและสีเทาแกมแดง
- 5) ต้อกระจกเลนส์ขุ่น การจ้องมองทำได้ลำบาก
- 6) รูม่านตาลดขนาดลง การปรับสายตาข้างลง
- 7) ลานสายตาแคบลง การมองเห็นแคบลง
- 8) หูตึง ฟังเสียงไม่ชัดเจน
- 9) การไต่กลิ่นช้า การสังเกตกลิ่นควัน แก๊ส ที่ผิดปกติดลดลง
- 10) ญาณสัมผัสช้า การได้รับสิ่งกระตุ้นลดลง
- 11) อุณหภูมิร่างกายต่ำ มีความไวต่ออุณหภูมิแวดล้อมที่ต่ำได้รับผลกระทบง่าย
- 12) ประสาทรับสัมผัสช้า การตอบสนองต่อสิ่งกระตุ้น การรักษาความสมดุล การป้องกันภัยให้ตนเองทำได้ช้าลง

¹⁸ พิชญากรณ์ มูลศิลป์และคณะ, 2536

^{17,19} Boyd & Bee, 2006

²⁰ นพวรรณ จงวัฒนาและคณะ, ความจำกัดของผู้สูงอายุและผลกระทบต่อผู้สูงอายุด้านสภาพแวดล้อม (กรุงเทพฯ :2541)

- 13) ความแข็งแรงตัวของกล้ามเนื้อลดลงการเปลี่ยนอิริยาบถจากนั่งเป็นยืนเข้าเดินลากเท้าและเหนื่อยง่าย
- 14) ข้อติด ขึ้นบันไดลำบาก ต้องการราวบันได บันไดต้องเป็นช่วงๆ ประตูต้องมีลูกบิด
- 15) ความจำสั้น ลืมที่จะดูสิ่งแวดล้อมให้ปลอดภัย เช่น การลืมงูแฉประตู การเปิดแก๊ส
- 16) กลั้นปัสสาวะไม่ได้ อุจจาระลำบากต้องการห้องน้ำที่สะดวกสบายมีราวเกาะยึดห้องน้ำอยู่ใกล้ห้องนอน
- 17) ไข้ยาหลายอย่าง ความดันโลหิตต่ำ หน้ามืดบ่อยๆหกล้มง่าย ต้องการพื้นบ้านที่เรียบง่าย โลง ไม่ลื่น ไม่ควรมีของเกะกะ

2.3 นโยบายและยุทธศาสตร์เกี่ยวกับผู้สูงอายุ และการจ้างงานผู้สูงอายุ

ประเทศอิตาลีอนุญาตให้ผู้ชายเกษียณอายุที่ 65 ปี และให้ผู้หญิงเกษียณอายุที่ 60 ปี อย่างไรก็ตามใน พ.ศ. 2558 ได้นำปัจจัยเรื่องอายุเฉลี่ยที่เพิ่มขึ้นของประชากรมาพิจารณากำหนดอายุที่จะเกษียณ อย่างเป็นทางการ

ประเทศฝรั่งเศสดำเนินการขยายอายุการเกษียณจาก 60 ปี เป็น 62 ปี รวมทั้งขยายอายุผู้มีสิทธิรับบำนาญจาก 65 ปี เป็น 67 ปี รวมทั้งเพิ่มจำนวนปีขั้นต่ำที่ผู้รับบำนาญจะต้องจ่ายสมทบเข้ากองทุน²¹

สหราชอาณาจักรดำเนินการยกเลิกอายุที่จะเกษียณที่เคยกำหนดไว้ที่ 65 ปี

ประเทศสิงคโปร์ปัจจุบันใช้พระราชบัญญัติเกษียณอายุและการจ้างงานใหม่ (Retirement and Re-Employment Act-RRA) โดยกำหนดเกษียณอายุลูกจ้างต้องไม่ต่ำกว่า 62 ปี ลูกจ้างที่จะได้รับการคุ้มครอง ภายใต้พระราชบัญญัติเกษียณอายุและการจ้างงานใหม่ เมื่อลูกจ้างมีอายุครบ 62 ปี นายจ้างต้องเสนอการจ้างงานใหม่ (Re-Employment) ให้กับลูกจ้าง โดยให้ลูกจ้างทำงานต่อจนลูกจ้างมีอายุครบ 65 ปีบริบูรณ์ และนับตั้งแต่วันที่ 1 กรกฎาคม 2560 นายจ้างต้องเสนอการจ้างงานใหม่ให้กับลูกจ้างและขยายระยะเวลาให้ลูกจ้างทำงานต่อจาก 65 ปีเป็นอายุ 67 ปีบริบูรณ์²²

²¹ อัครวินท์ ศาสนพิทักษ์ การขยายอายุที่จะเกษียณในสังคมผู้สูงอายุ,2560

²² เข้าถึงโดยเว็บไซต์ สำนักงานแรงงานประเทศสิงคโปร์ <http://singapore.mol.go.th/node/409> สืบค้นเมื่อวันที่ 12 ก.พ. 2562

ประเทศญี่ปุ่นเป็นสังคมสูงวัยแบบสุดยอด (Super aging society) มาตรการหลักของประเทศญี่ปุ่นคือ

- 1) การขยายอายุเกษียณในระบบประกันสังคม
- 2) การใช้กฎหมายบังคับนายจ้าง (กฎหมายความมั่นคงด้านการจ้างงานผู้สูงอายุ – Law Concerning Stabilization of Employment of Older Persons 1971) (กฎหมายมาตรการการจ้างงาน – Employment Measures laws 1966)
- 3) มาตรการเสริม

ปัจจุบันมีการแก้ไขกฎหมายขยายอายุเกษียณเป็น 60 ปี และส่งเสริมให้ผู้สูงอายุทำงานจนถึง 65 ปี²³ภายในปี2568 ประเทศญี่ปุ่นใช้ความสามารถในการทำงานของผู้สูงอายุอย่างเต็มที่ เพราะผู้สูงอายุมีประสบการณ์อันยาวนานจากการประกอบอาชีพในหน่วยงานต่างๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน ซึ่งจะสามารถนำมาใช้ให้เป็นประโยชน์แก่ชุมชนและสังคม โดยจัดระบบงานให้เหมาะสมสำหรับผู้สูงอายุทั้งในด้านร่างกายและจิตใจ ตลอดจนให้ถูกต้องตรงตามความต้องการของผู้สูงอายุ งานสำหรับผู้สูงอายุควรเป็นงานที่มีความยืดหยุ่นและไม่ควรกำหนดเวลาแน่นอน เช่น อาจจะเป็นงานที่สามารถทำได้ที่บ้านตลอดเวลาเป็นต้น และควรคำนึงถึงด้านเทคโนโลยีซึ่งมีความเจริญก้าวหน้าอย่างมากและดำเนินนโยบายเพื่อให้ผู้สูงอายุสามารถใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ได้ โดยอาจมีการปรับให้เทคโนโลยีเหมาะสมกับผู้สูงอายุ หรืออาจฝึกอบรมเพื่อให้ผู้สูงอายุมีทักษะเพิ่มขึ้น การให้การศึกษาแก่ผู้สูงอายุเพื่อให้มีความรู้ความสามารถให้ทันกับความก้าวหน้าของเทคโนโลยี

ประเทศเกาหลีใต้เป็นประเทศที่จะก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุเร็วที่สุดในโลก โดยใช้เวลาเพียง 18 ปี (ค.ศ. 2000 – 2018) รัฐบาลเกาหลีใต้มีแผนการขยายอายุเกษียณอายุจาก 55 ปี เป็น 60 ปี

ภายในปี 2560 และมีการพิจารณาขยายอายุเกษียณของข้าราชการจาก 60 ปี เป็น 65 ปีต่อไป เพื่อรองรับปัญหาการลดลงของจำนวนประชากรวัยทำงาน ประเทศเกาหลีใต้สนับสนุนให้เป็น “สังคมของการศึกษาตลอดชีวิต” ซึ่งจะมีผลดีต่อผู้สูงอายุเพราะทำให้ผู้สูงอายุมีชีวิตที่มีความหมาย

และไม่รู้สึกโดดเดี่ยวหรือถูกทอดทิ้งการศึกษามีบทบาทมากในสังคมและชุมชนท้องถิ่น เพราะทำให้เกิดความร่วมมืออันดีระหว่างสังคมและชุมชน กิจกรรมของอาสาสมัครในชุมชนจะช่วยทำให้ผู้สูงอายุได้มีโอกาสและมีส่วนร่วมในชุมชน ขจัดช่องว่างระหว่างวัย และทำให้เกิดความสามัคคี

2.3.1 นโยบายและยุทธศาสตร์ผู้สูงอายุในประเทศไทย

²³ อัครวิทย์ ศาสนพิทักษ์ การขยายอายุที่จะเกษียณในสังคมผู้สูงอายุ,2560

วันที่ 6 เมษายน 2561 ราชกิจจานุเบกษาออกประกาศสำนักนายกรัฐมนตรีเรื่องการปฏิรูป 11 เรื่อง จำนวนทั้งสิ้น 2,166 หน้า²⁴ แผนการปฏิรูปประเทศด้านสังคม หน้า 34 ประเด็น กลุ่มผู้เสียเปรียบในสังคม ข้อ 3 การเสริมสร้างศักยภาพผู้สูงอายุในการทำงาน กิจกรรมที่ 1 ระบุให้ขยายอายุเกษียณราชการจาก 60 ปี เป็น 63 ปี (โดยใช้เวลา 6 ปี) เพื่อเป็นต้นแบบในการขยายเวลาการทำงานและค่อยๆ ขยายเวลาเป็น 2 ปี ขยาย 1 ปี เพื่อจะไม่กระทบต่อการจ้างงานคนรุ่นใหม่ทดแทนคนที่เกษียณอายุโดยไม่ครอบคลุมหน่วยงานที่ใช้ศักยภาพทางร่างกาย

วิธีการกำหนด

- 1) ศึกษาความเหมาะสมของตำแหน่งที่จะมีการขยายอายุเกษียณ
- 2) แก้ไขพระราชบัญญัติบำเหน็จบำนาญให้ขยายอายุเกษียณราชการเป็น 63 ปี

ผู้รับผิดชอบหลักคือ คณะกรรมการข้าราชการพลเรือน และคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (ก.พ.ร.) เป้าหมายคือ ข้าราชการ, พนักงาน, รัฐวิสาหกิจ และเจ้าหน้าที่ของรัฐเกษียณอายุที่ 63 ปี ในปี 2567

กฎหมายที่เกี่ยวกับการเกษียณอายุ

พระราชบัญญัติบำเหน็จบำนาญข้าราชการ พ.ศ. 2494 (มาตรา 19)²⁵ ที่กำหนดให้ข้าราชการที่มีอายุครบ 60 ปีบริบูรณ์แล้วจะต้องพ้นจากราชการเมื่อสิ้นปีงบประมาณ ที่ข้าราชการผู้นั้นมีอายุครบ 60 ปีบริบูรณ์ ส่วนของข้าราชการตุลาการ ซึ่งดำรงตำแหน่งผู้พิพากษาอาวุโส และข้าราชการอัยการซึ่งดำรงตำแหน่งอัยการอาวุโส ให้มีการต่ออายุ เกษียณราชการได้จนถึงอายุ 70 ปีบริบูรณ์ (มาตรา 19 ทวิและมาตรา 19 ตร.) ซึ่งเป็นเกณฑ์การเกษียณอายุราชการที่สูงมากเมื่อเทียบกับงานตำแหน่งอื่น เนื่องมาจากเหตุผลที่ว่าตำแหน่ง ผู้พิพากษาอาวุโสและอัยการอาวุโสเป็นงานวิชาชีพที่ต้องใช้ความชำนาญและประสบการณ์สูงมาก

ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2560-2579)²⁶

ปัจจุบันประเทศไทยมีการวางแผนและกำหนดยุทธศาสตร์ชาติระยะยาวขึ้น เพื่อเป็นแผนแม่บทและแนวทางการพัฒนาในระยะยาวให้กับทุกภาคส่วน ปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง สร้างความเข้าใจถึงอนาคตประเทศไทยร่วมกัน

²⁴ ประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี เรื่องการประกาศแผนการปฏิรูปประเทศ, ราชกิจจานุเบกษา, เมษายน 2561

²⁵ พระราชบัญญัติบำเหน็จบำนาญข้าราชการ พ.ศ. 2494

ยุทธศาสตร์ที่ 3 เป็นยุทธศาสตร์การพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ เป็นยุทธศาสตร์ที่ให้ความสำคัญกับการพัฒนาศักยภาพคนตลอดช่วงชีวิต เพื่อสร้างทรัพยากรมนุษย์ที่มีศักยภาพ ตั้งแต่ช่วงการตั้งครรภ์ วัยเรียน วัยแรงงาน และวัยสูงอายุ ซึ่งช่วงวัยสูงอายุ เป็นการส่งเสริมให้ผู้สูงอายุเป็นพลังขับเคลื่อนประเทศ ผ่านการส่งเสริมทักษะการดำรงชีวิต ทักษะอาชีพในการหารายได้ มีงานทำที่เหมาะสมกับศักยภาพ

แผนผู้สูงอายุแห่งชาติ ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2545 – 2564)

แผนผู้สูงอายุแห่งชาติ ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2545 – 2564)²⁷ แบ่งยุทธศาสตร์ของแผนออกเป็น 5 ยุทธศาสตร์ดังนี้ (คณะกรรมการผู้สูงอายุแห่งชาติ, 2553:31-33)

- 1) ยุทธศาสตร์ด้านการเตรียมความพร้อมของประชากรเพื่อวัยสูงอายุที่มีคุณภาพ
- 2) ยุทธศาสตร์ด้านการส่งเสริมและพัฒนาผู้สูงอายุ
- 3) ยุทธศาสตร์ด้านระบบคุ้มครองทางสังคมสำหรับผู้สูงอายุ
- 4) ยุทธศาสตร์ด้านการบริหารจัดการเพื่อการพัฒนาทางด้านผู้สูงอายุอย่างบูรณาการระดับชาติ และการพัฒนาบุคลากรด้านผู้สูงอายุ
- 5) ยุทธศาสตร์ด้านการประมวล พัฒนา และเผยแพร่องค์ความรู้ด้านผู้สูงอายุ และการติดตามประเมินผลการดำเนินการตามแผนผู้สูงอายุแห่งชาติ

ทั้งนี้เมื่อพิจารณาในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการทำงานหรือการมีรายได้ของผู้สูงอายุแล้วนั้น พบว่าปรากฏในยุทธศาสตร์ที่ 2 และยุทธศาสตร์ที่ 3 ดังนี้

ยุทธศาสตร์ที่ 2 การทำงานของผู้สูงอายุนั้นปรากฏในมาตรการข้อที่ 3 ของยุทธศาสตร์ด้านการส่งเสริมและพัฒนาผู้สูงอายุ โดยมีมาตรการ คือ มาตรการส่งเสริมด้านการทำงานและการหารายได้ ของผู้สูงอายุ ดังนี้

- 1) ส่งเสริมการทำงานทั้งเต็มเวลาและไม่เต็มเวลาทั้งในระบบและนอกระบบ
- 2) ส่งเสริมการฝึกอาชีพ และจัดหางานให้เหมาะสมกับวัย และความสามารถ

²⁶ ร่างยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี พ.ศ. 2560-2579, สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคม ,2560

²⁷ มาตรการขับเคลื่อนระเบียบวาระแห่งชาติ เรื่องสังคมสูงอายุ.กรมกิจการผู้สูงอายุ กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, 2562.

ยุทธศาสตร์ที่ 3 สำหรับในยุทธศาสตร์ที่ 3 ในด้านระบบคุ้มครองทางสังคมสำหรับผู้สูงอายุ นั้น ปรากฏในมาตรการที่ 1 คือ มาตรการคุ้มครองด้านรายได้โดยมีรายละเอียด คือ

- 1) ส่งเสริมให้ผู้สูงอายุทุกคนได้รับสวัสดิการด้านรายได้พื้นฐานที่รัฐจัดให้
- 2) ส่งเสริมการจัดตั้งกองทุนในชุมชนสำหรับผู้สูงอายุ

การจ้างงานผู้สูงอายุ²⁸

กรมกิจการผู้สูงอายุ ดำเนินงานตามแผนการส่งเสริมการมีรายได้และมีงานทำของผู้สูงอายุ ตามนโยบายประชารัฐเพื่อสังคม (E6) ร่วมกับภาคีเครือข่าย โดยแบ่งเป็น

1) แรงงานในระบบ มีแนวทางการดำเนินงาน ได้แก่ การส่งเสริมการมีรายได้และมีงานทำของผู้สูงอายุ ในกลุ่มธุรกิจบริการ และกลุ่มธุรกิจอื่น การรณรงค์ ส่งเสริม สนับสนุน การจ้างงานตาม พ.ร.บ.คุ้มครองแรงงาน ขยายอายุถึง 60 ปี การรณรงค์ สร้างแรงกระตุ้นแก่สังคม ในหัวข้อ “ร่วมมือ ร่วมใจ จ้างผู้สูงวัยทำงาน” หน่วยงานรับผิดชอบหลัก ได้แก่ กรมการจัดหางาน กรมพัฒนาฝีมือแรงงาน กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน กระทรวงแรงงาน สภาก่อการค้ำแห่งประเทศไทย สภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย หน่วยงานรับผิดชอบรอง ได้แก่ กรมกิจการผู้สูงอายุ

2) แรงงานนอกระบบ มีแนวทางการดำเนินงาน ได้แก่ การผลักดัน ส่งเสริมการจัดตั้งวิสาหกิจชุมชน และต่อยอดให้วิสาหกิจชุมชนเดิม ให้มีการจ้างงานผู้สูงอายุ การผลักดันการมีรายได้ และมีงานทำของผู้สูงอายุในหน่วยงานอื่น ทั้งในชุมชนและนอกชุมชน การส่งเสริมการดูแลผู้สูงอายุ ในชุมชน (Care giver) หน่วยงานรับผิดชอบ ได้แก่ กรมกิจการผู้สูงอายุ ประสานข้อมูลจากกรมส่งเสริมการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และกรมพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย สำนักงานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยกระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงพาณิชย์ และหน่วยงานอื่นๆ (องค์กร ชุมชน และองค์กรสาธารณประโยชน์)

2.4 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมของอาคารสำนักงานสำหรับผู้สูงอายุ

2.4.1 การยศาสตร์ (Ergonomics)²⁹

การยศาสตร์ เป็นเรื่องการศึกษาสภาพการทำงานที่มีความสัมพันธ์ระหว่างผู้ปฏิบัติงานและสิ่งแวดล้อม การทำงานเป็นการพิจารณาว่าสถานที่ทำงานดังกล่าว ได้มีการออกแบบหรือปรับปรุงให้มี

²⁸ การจ้างงานผู้สูงอายุ ,กรมกิจการผู้สูงอายุ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ เข้าถึงโดย <http://www.dop.go.th/th/topic/view=155>

²⁹ การยศาสตร์,วิศวกรรมอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เข้าถึงโดย <http://ergo.engr.tu.ac.th/index.php>

ความเหมาะสมกับผู้ปฏิบัติงานอย่างไร เพื่อป้องกันปัญหาต่าง ๆ ที่อาจมีผลกระทบต่อความปลอดภัย และสุขภาพอนามัยในการทำงาน และสามารถเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานได้ด้วย

ในการนำหลักการพื้นฐานทางด้านการยศาสตร์ไปประยุกต์ใช้ในการแก้ปัญหา หรือป้องกันมิให้เกิดปัญหาขึ้นนั้น โดยปกติแล้ว วิธีการที่มีประสิทธิภาพมากที่สุด คือดำเนินการตรวจสอบสภาพการทำงานในแต่ละแห่ง ในบางครั้งการเปลี่ยนแปลงทางด้านการยศาสตร์เพียงเล็กน้อยในเรื่องของการ ออกแบบเครื่องมือ หน่วยที่ทำงานหรืองานที่ปฏิบัติ จะสามารถทำให้พนักงานรู้สึกสะดวกสบายมี สุขภาพอนามัยดี มีความปลอดภัย และเพิ่มผลผลิตได้อย่างเด่นชัด

การออกแบบหน่วยที่ทำงาน

การออกแบบหน่วยที่ทำงานเป็นอย่างดี จะเป็นสิ่งสำคัญในการป้องกันมิให้เกิดโรคที่ เกี่ยวเนื่องจากการทำงานในสภาพแวดล้อมที่ไม่เหมาะสม รวมทั้งเพื่อให้แน่ใจว่างานที่ปฏิบัตินั้นเป็น งานที่มีประสิทธิภาพ หน่วยที่ทำงานทุกแห่ง ควรได้รับการออกแบบเพื่อให้ทั้งพนักงานและงานที่ ปฏิบัติมีความเหมาะสม

สาเหตุของปัญหาส่วนใหญ่ ได้แก่

- การออกแบบที่นั้งไม่เหมาะสม
- การยืนทำงานเป็นเวลานาน
- การทำงานที่ต้องเอื้อมไกลเกินไป
- แสงสว่างที่ไม่เพียงพอ ทำให้พนักงานต้องเข้าใกล้ชิ้นงานมากเกินไป

แสงสว่างในการทำงาน

1. มีการเพิ่มช่องแสงและทำความสะอาดช่องแสงที่หลังคาและหน้าต่างเสมอ
2. มีการเพิ่มช่องแสงและทำความสะอาดช่องแสงที่หลังคาและหน้าต่างเสมอ
3. จัดให้มีแสงสว่างที่เพียงพอและเหมาะสมกับลักษณะของงาน โดยการเพิ่มดวงไฟ ฉาก สะท้อนแสง หรือเปลี่ยนดวงไฟที่มีอยู่
4. ลดแสงจ้า เช่น ใช้ฉากปิด เปลี่ยนตำแหน่งดวงไฟ ใช้พื้นผิวด้านแทนผิวที่มันวาว หรือจัด ตำแหน่งที่ทำงานของคนงานใหม่
5. จัดดวงไฟเฉพาะที่ หรือดวงไฟที่ปรับได้ให้เหมาะสมกับงานที่ละเอียด
6. ทำความสะอาด และดูแลรักษาอุปกรณ์ที่ให้แสงสว่างและเปลี่ยนดวงไฟเป็นประจำ
7. จัดให้มีน้ำดื่มที่เย็นและสะอาด ในสถานที่ทำงานอย่างเพียงพอ
8. จัดให้มีห้องน้ำ-ห้องสุขาที่สะอาด พร้อมสบู่ใกล้สถานที่ทำงาน และมีห้องสุขาสำหรับเพศ หญิงแยกต่างหาก
9. จัดให้มีที่รับประทานอาหารที่สะอาด
10. จัดให้มีที่เก็บของส่วนตัว เช่น เสื้อผ้า ที่เก็บรถจักรยาน หรือของส่วนตัวอื่น ๆ

11. จัดให้มีอุปกรณ์ปฐมพยาบาล และมีการฝึกหัดผู้ช่วยปฐมพยาบาล

อาคารและสถานที่ในการทำงาน

1. ปรับปรุงการป้องกันความร้อนของอาคาร โดยบุนนวนกันความร้อนที่หลังคาและผนัง
2. เพิ่มการระบายอากาศแบบธรรมชาติ โดยเพิ่มช่องระบายอากาศที่หลังคา ผนัง และเพิ่มหน้าต่างหรือประตู
3. ย้ายแหล่งกำเนิดความร้อน เสียง ควัน ไอ การเชื่อมไฟฟ้า ฯลฯ ออกจากห้องทำงานรวม หรือติดตั้งเครื่องดูดอากาศเสีย มีฉากกั้นอย่างเพียงพอ หรือปรับปรุงโดยวิธีอื่น ๆ ที่มีประสิทธิภาพ
4. จัดให้มีเครื่องดับเพลิงที่เพียงพอและนำมาใช้ได้สะดวก และต้องจัดให้คนงานรู้วิธีใช้เครื่องดับเพลิงนั้น
5. จัดให้มีทางออกที่ไม่มีสิ่งกีดขวางอย่างน้อย 2 ทาง ในที่ทำงานทุกชั้นหรือทุกห้องใหญ่
6. ทางเดินโล่งเตียน และมีการทาสีตีเส้น หรือมีราวรั้วชัดเจน เพื่อสะดวกต่อการเดินไปมาของคนงาน และการขนย้ายสิ่งของ
7. ขจัดการเดินสายไฟที่ไม่เป็นระเบียบ ช่างเหยิง ผิดหลักเกณฑ์
8. ขจัดงานบางอย่างที่ต้องใช้แรงมากเกินไป โดยการใช้เครื่องจักรเข้ามาช่วยผ่อนแรง
9. ทำให้คนงานสดชื่นตื่นตัวอยู่เสมอ ลดความเมื่อยล้า โดยการเปลี่ยนแปลงลักษณะงานที่ทำบ่อย ๆ มีโอกาสเปลี่ยนอิริยาบถการทำงาน มีช่วงพักสั้น ๆ
10. ใช้หลักการการทำงานที่มีสต็อกสำรอง เพื่อให้การไหลของงานเป็นไปอย่างสม่ำเสมอ ในขณะที่คนงานสามารถควบคุมการทำงานของตนเองได้

การออกแบบงานนั่งและเก้าอี้ทำงาน³⁰

การนั่งตลอดทั้งวัน เป็นสิ่งที่ไม่ดีต่อร่างกาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งส่วนของหลัง ดังนั้นจึงควรมีการทำงานที่หลากหลาย เพื่อให้พนักงานจะได้ไม่ต้องอยู่ในอิริยาบถท่านั่งทำงานแต่เพียงอย่างเดียว การจัดให้มีเก้าอี้ที่นั่งที่ดีก็เป็นสิ่งจำเป็นในการนั่งทำงาน ซึ่งควรเป็นเก้าอี้ที่นั่งที่พนักงานสามารถขยับขาได้ และนั่งทำงานปกติได้อย่างสบาย

ข้อแนะนำเกี่ยวกับการยศาสตร์บางประการสำหรับงานนั่งทำงาน

- พนักงานควรสามารถเอื้อมถึงบริเวณเนื้องานได้ทั้งหมดโดยไม่ต้องเอื้อมสุดแขนหรือบิดเอี้ยวตัวโดยไม่จำเป็น
- อิริยาบถท่านั่งที่ดี หมายถึงการที่พนักงานสามารถนั่งอยู่ทางด้านหน้าของเนื้องาน และใกล้กับเนื้องาน
- ควรมีการออกแบบเก้าอี้ที่นั่งและโต๊ะงาน เพื่อให้พื้นหน้างานอยู่ในระดับความสูงประมาณข้อศอก

- ส่วนของหลัง ควรอยู่ในแนวตรงและปล่อยไหล่ตามสบาย ไม่เกร็ง
- หากทำได้ ควรจัดให้มีที่รองรับข้อศอก ปลายแขนหรือข้อมือที่สามารถปรับระดับได้

เก้าอี้นั่งทำงาน

เก้าอี้ที่นั่งที่ดีควรเป็นไปตามข้อกำหนดทางด้านกายศาสตร์ ข้อเสนอแนะในการเลือกเก้าอี้ที่นั่งมีดังนี้

- เก้าอี้นั่งทำงาน ควรมีความเหมาะสมสำหรับงานที่ต้องปฏิบัติ รวมทั้งระดับความสูงของโต๊ะงาน
- เก้าอี้นั่งและพนักพิงหลังควรให้สามารถปรับระดับความสูงแยกกันได้ โดยให้พนักพิงหลังสามารถปรับความเอียงได้ด้วย
- เก้าอี้นั่งควรเป็นแบบที่ให้พนักงานสามารถปรับเอนไปข้างหน้า – หลังได้ง่าย
- ควรให้มีเนื้อที่วางใต้โต๊ะอย่างเพียงพอสำหรับวางขาของพนักงาน และควรให้สามารถขยับขาได้ง่าย
- ควรให้เท้าวางราบบนพื้น หากทำไม่ได้ ควรจัดให้มีที่วางพักเท้า ซึ่งที่วางพักเท้าจะช่วยลดแรงกดที่เกิดขึ้นที่ด้านหลังของขาอ่อนและเข่า
- เก้าอี้ควรมีพนักพิงหลัง เพื่อพยุงหลังส่วนล่าง
- ด้านหน้าตรงขอบเก้าอี้ควรให้โค้งมนลงเล็กน้อย
- หากเป็นไปได้ ควรให้ที่วางพักแขนสามารถถอดออกได้ เมื่อพนักงานพบว่าเกิดความรู้สึกไม่สะดวกสบายเนื่องจากในบางกรณี ที่วางพักแขนจะทำให้พนักงานไม่สามารถเข้าใกล้โต๊ะงานได้
- ควรหุ้มเก้าอี้ด้วยเนื้อผ้าที่ยอมให้อากาศไหลผ่านได้ง่าย เพื่อป้องกันการลื่นออกจากเก้าอี้ในขณะนั่ง

ความล้าตามสาเหตุและการแสดงออก³¹

ความล้าสามารถแยกออกได้หลายประเภทตามสาเหตุและการแสดงออกของความล้าดังนี้

1. ความล้าของตา (visual fatigue)
เกิดขึ้นจากการทำงานที่ใช้สายตามาก
2. ความล้าของร่างกายโดยทั่วไป (general physical fatigue)
เกิดจากการออกแรงทำงานมากเกินไปของทั้งร่างกาย

³⁰ รัตนารณณ์ อมรรัตนไพจิตร และสุดธิดา กรุงไกรวงศ์. การยศาสตร์ในสถานที่ทำงาน. กรุงเทพฯ : บริษัท เรียงสาม กราฟิค ดีไซน์ จำกัด, 2544.

³¹ สลิสร เทพตระการพร. เอกสารการอบรมการยศาสตร์. กรุงเทพฯ: บริษัท ริชเทค บิสซิเนส จำกัด, 2546.

3. ความล้าทางจิตใจ (mental fatigue)
เกิดจากลักษณะงานที่ต้องใช้ความคิดมาก
4. ความล้าทางประสาท (nervous fatigue)
เกิดจากสมองส่วนหนึ่งในระบบการทำงานของจิตใจ (psychomotor system)
ถูกกระตุ้นมากเกินไป เช่น ในการทำงานที่ต้องใช้ความชำนาญพิเศษ
5. ความจำเจ (monotony) ของลักษณะงานที่ทำอยู่หรือของสิ่งแวดล้อมในการทำงาน
6. ความล้าสะสม (accumulated fatigue)
เป็นผลเนื่องมาจากการสะสมความล้าเป็นเวลานาน ๆ
7. ความล้าของวงจรชีวิตประจำวัน (circadian fatigue)
เป็นความล้าในช่วงจังหวะชีวิตใน 24 ชั่วโมง คือทั้งกลางวัน – กลางคืน ซึ่งรวมถึง
การนอนหลับพักผ่อนด้วย

อาการที่เกิดขึ้นเองจากความล้า นั้นไม่เพียงแต่เกิดขึ้นในระหว่างที่มีความเครียดหรือหลังจากตื่นนอนในเกิดความเครียดทันทีเท่านั้น แต่เกิดขึ้นตลอดเวลา ความรู้สึกอ่อนเพลียนั้นมักเกิดขึ้นได้ ความล้าสะสมเป็นเวลานาน มักเกิดขึ้นที่อวัยวะภายในหรือที่ระบบไหลเวียนเลือด

2.4.2 การออกแบบสำหรับทุกคน (Universal Design; Design for All)³²

Universal Design เป็นแนวความคิดสากลที่องค์การสหประชาชาติได้พยายามเผยแพร่และส่งเสริมจากแนวความคิดเดิมเพื่อให้ผู้พิการได้รับสิ่งอำนวยความสะดวกในการดำรงชีวิตในอาคารและสิ่งแวดล้อมตามโครงการ Promotion of Non-Handicapping Physical Environment for Disabled Persons และได้มีการพัฒนาตามลำดับเป็น Accessible Design, Adaptable Design, Barrier Free Design ซึ่งในที่สุดก็เป็นที่ยอมรับโดยทั่วไปในหลักการของ Universal Design คือ

หลักการที่ 1 ความเท่าเทียมกันในการใช้สอยของผู้ใช้ที่ต่างวัยและต่างความสามารถ (Equitable Use)

หลักการที่ 2 ปรับเปลี่ยนการใช้ได้ (Flexible Use)

หลักการที่ 3 ใช้งานด้วยตนเอง (Simple and Intuitive)

หลักการที่ 4 การสื่อความหมายเป็นที่เข้าใจ (Perceptible Information)

หลักการที่ 5 ทนต่อการใช้ที่ผิดพลาด (Tolerance for Error)

³² ไตรรัตน์ จารุทัศน์และคณะ, การออกแบบสำหรับทุกคน (Universal Design; Design for All). กรุงเทพฯ: 2551.

หลักการที่ 6 เบาแรง (Low Physical Effort)

หลักการที่ 7 มีขนาดและที่ว่างเพื่อการเข้าถึงและใช้ได้ (Size and Space for Approach and Use)

ก่อนหน้านี้มีการใช้คำว่า “การออกแบบที่สามารถเข้าถึงได้ (Accessible design)” หรือคำว่า “ออกแบบที่ไม่มีอุปสรรคกีดขวาง (Barrier-free design)” ซึ่งเริ่มต้นหลักการการออกแบบจากคนพิการ หรือบุคคลที่ด้อยความสามารถต่างๆ หลังจากนั้นมีการค้นพบว่ายังมีบุคคลกลุ่มอื่นๆที่ไม่พิการ หรือด้อยความสามารถ แต่ด้วยข้อจำกัดของตนเอง เช่นกลุ่มเด็ก ผู้สูงอายุ ผู้หญิงตั้งครรภ์ คนป่วย ทำให้มีความจำเป็นต้องอยู่ในสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมกับข้อจำกัดเหล่านั้น จนเกิดคำว่า “การออกแบบสำหรับทุกคน (Universal design ;Design for All)” ซึ่งครอบคลุมการออกแบบที่คำนึงถึงข้อจำกัด ลักษณะการใช้สอยของคนทุกกลุ่มตามที่กล่าวมาข้างต้น

คู่มือปฏิบัติวิชาชีพ สถาปัตยกรรมการออกแบบสภาพแวดล้อมและสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับทุกคน (Universal Design Code of Practice) ฉบับพ.ศ. 2552³³ สามารถสรุปรายละเอียดที่เกี่ยวข้องได้ดังนี้

1. ทางลาดเข้าสู่อาคาร/ภายในอาคาร ลักษณะทางลาดที่เหมาะสม มีรายละเอียดดังนี้

- พื้นผิววัสดุไม่ลื่น ความชันทางลาดไม่เกิน 1:12
- ทางลาดยาวไม่เกิน 6.00 เมตร หากเกินต้องมีชานพัก กว้างอย่างน้อย 1.50 เมตร
- ทางลาดยวน้อยกว่า 6.00 เมตร กว้างสุทธิไม่น้อยกว่า 0.90 เมตร
- ทางลาดยาวตั้งแต่ 2.50 เมตร ขึ้นไปต้องมีราวจับ 2 ข้าง
- ให้อยกขอบทางลาดสูง 15 เซนติเมตร ในด้านที่ไม่มีฝั้
- ระดับพื้นต่างกันไม่เกิน 2 เซนติเมตร ความชันทางลาดไม่เกิน 1:2

2. บันได ลักษณะบันไดที่เหมาะสม มีรายละเอียดดังนี้

- พื้นผิววัสดุไม่ลื่น มีความกว้างสุทธิไม่น้อยกว่า 1.50 เมตร
- มีชานพักทุกระยะแนวตั้ง 2.00 เมตร
- ลูกตั้งสูงไม่เกิน 15 เซนติเมตร
- ลูกนอนยาวไม่น้อยกว่า 28 เซนติเมตร

ควรติดตั้งราวจับแบบกลมมนทั้งสองฝั่งขนานข้างบันได โดยให้ยาวต่อเนื่องกัน และ

³³ ไตรรัตน์ จารุทัศน์ และคณะ, คู่มือปฏิบัติวิชาชีพ การออกแบบสภาพแวดล้อมและสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับทุกคน (Universal Design Code of Practice), พ.ศ.2552.

มีพื้นผิว ต่างสัมผัสเตือน (Warning Block) บริเวณจุดเริ่มต้นของทางขึ้นหรือลง บันไดไม่น้อยกว่า 30 เซนติเมตร แต่ไม่เกิน 35 เซนติเมตร และควรจัดเตรียมขานพัก ทุกระยะในแนวตั้งไม่เกิน 2 เมตร

3. ราวจับ ลักษณะราวจับที่เหมาะสม มีรายละเอียดดังนี้
 - ควรติดตั้งราวจับ หรือราวกันตามสถานที่ที่อันตราย เช่น บันได ทางลาด ระเบียง และ บริเวณที่ยกสูงขึ้นจากพื้น ตั้งแต่ 40 เซนติเมตรขึ้นไป
 - เพื่อความสะดวกสบายของผู้สูงอายุ ราวจับควรติดตั้งอยู่ในระดับความสูง 80 – 90 เซนติเมตร จากพื้น
 - ราวจับควรติดอยู่กับกำแพงหรือโครงสร้างที่แข็งแรง เพื่อให้สามารถรองรับ น้ำหนัก จำนวนมากได้
 - เส้นผ่านศูนย์กลางที่แนะนำของราวจับ คือ 3-4 เซนติเมตร ราวจับควรยื่นออกมาในระยะ 30-40 เซนติเมตร ตามแนวนอนตรงสุดทางลาด หรือ บันได ยกเว้นราวจับกีดขวางทางสัญจร
4. ทางเข้าอาคาร ลักษณะทางเข้าอาคารที่เหมาะสม มีรายละเอียดดังนี้
 - ในสถานที่ที่ประตูเปิดออกสู่พื้นที่ด้านนอกและติดกับทางลาดด้านนอก ควรมี พื้นที่ว่าง ตรงบริเวณประตูบานที่เปิดออกสู่ภายนอก อย่างน้อย 1.50 x 1.50 เมตร
 - บริเวณทางเข้าไม่ควรมีธรณีประตู ถ้าหากใช้พรมควรอยู่ในระดับเดียวกับพื้น
 - พื้นท่อน้ำทางเข้าควรเป็นพื้นลาด ร้อยละ 2 ทั้งนี้เพื่อช่วยในการระบายน้ำ
 - พื้นท่อน้ำทางเข้าไม่ควรลื่น และควรมีกันสาดบริเวณพื้นท่อน้ำทางเข้า
5. ประตู ลักษณะประตูที่เหมาะสม มีรายละเอียดดังนี้
 - เปิด-ปิดได้ง่าย ผู้สูงอายุสามารถเข้าออกได้โดยสะดวก และไม่แนะนำให้ติดตั้ง อุปกรณ์ ชนิดที่ทำให้ประตูปิดเองได้
 - ไม่แนะนำให้มีพื้นลกระดับที่ประตู
 - ช่องประตูกว้างไม่น้อยกว่า 90 เซนติเมตร
 - ระยะติดตั้งมือจับชนิดก้านบิด หรือแกนผลักสูงจากพื้น 1.00-1.20 เมตร
6. หน้าต่าง ลักษณะหน้าต่างที่เหมาะสม มีรายละเอียดดังนี้
 - หน้าต่างไม่ควรติดตั้งสูงเกินไป และควรทำให้สามารถมองเห็นทัศนียภาพ ภายนอกได้

- การปิด-เปิดหน้าต่างไม่ควรฝืดหรือลื่นเกินไป หากมีเหล็กตัดควรมีช่องที่สามารถเปิดได้ ง่ายยามฉุกเฉิน
 - ลูกฟักกระจกให้ติดเครื่องหมาย หรือแถบสีที่สังเกตเห็นได้ชัด
 - สำหรับผู้สูงอายุเพื่อให้สามารถมองเห็นทัศนียภาพภายนอกได้ หน้าต่างควรติดตั้งที่ ระดับความสูงไม่เกิน 50 เซนติเมตร จากระดับพื้น
7. ทางเดิน ทางเชื่อม ลักษณะทางเดิน ทางเชื่อมที่เหมาะสม มีรายละเอียดดังนี้
- พื้นผิวเรียบเสมอกัน ไม่ลื่น
 - ไม่ควรมีสิ่งที่เป็นอุปสรรคต่อผู้พิการ หรือมีส่วนของอาคารยื่นล้ำออกมาเป็นอุปสรรค ขวางทางสัญจร
 - ความกว้างของทางเดิน ทางเชื่อมไม่น้อยกว่า 1.50 เมตร
 - หากมีท่อระบายน้ำ หรือรางระบายน้ำบนพื้นต้องมีฝาปิดท่อหรือฝาตะแกรงขนาดร่อง กว้างไม่เกิน 1.3 เซนติเมตร ให้ด้านยาวของช่องตะแกรงตั้งฉากกับทางสัญจร
8. ห้องน้ำ ห้องส้วม ลักษณะห้องน้ำ ห้องส้วมที่เหมาะสม มีรายละเอียดดังนี้
- จำนวนห้องน้ำคนพิการอย่างน้อย 1 ห้อง แยกจากห้องน้ำของคนทั่วไป
 - ประตูกว้างสุทธิอย่างน้อย 90 เซนติเมตร
 - พื้นที่ว่างภายใน มีเส้นผ่าศูนย์กลางไม่น้อยกว่า 1.50 เมตร
 - พื้นห้องส้วมมีระดับเสมอพื้นภายนอก หรือมีทางลาดในกรณีเป็นพื้นต่างระดับ
 - ติดตั้งราวจับทั้งในแนวตั้ง และแนวนอน
 - โถส้วมชนิดนั่งห้อยขา สูงจากพื้น 45-50 เซนติเมตร และมีพนักพิง
 - ควรมีพื้นที่หน้าอ่างล้างมืออย่างน้อย 0.90x1.20 เมตร เพื่อการเข้าถึง
 - อ่างล้างมือมีความสูงจากพื้นถึงขอบบนของอ่าง 75-80 เซนติเมตร และมีราวจับใน แนวนอนแบบพับเก็บได้ในแนวตั้งทั้งสองข้างของอ่าง
 - ก๊อกน้ำสามารถใช้มือเดียวบังคับโดยไม่ต้องออกแรง และไม่ควรรใช้ก๊อกแบบหมุน ถ้าเป็นไปได้ควรรใช้ก๊อกแบบก้านโยก (Lever operated) หรือแบบอัตโนมัติ

- กระงกที่ติดตั้งบริเวณเหนืออ่างล้างหน้า ควรติดตั้งที่ความสูงจากพื้นไม่เกิน 1 เมตร
- ควรจะติดตั้งราวจับไว้กับกำแพงด้านหลังและตรงข้ามที่นั่ง ในระดับความสูง 80-90 เซนติเมตร
- บริเวณที่ล้างตัวไม่ควรมีขอบทางสัญจรกั้น (curb) หรือในกรณีที่มี ไม่ควรสูงเกิน 1 เซนติเมตร
- ภายในตัวห้องน้ำควรมีปุ่มหรือเชือกสัญญาณฉุกเฉิน เพื่อขอความช่วยเหลือจากภายนอก โดยมีป้ายระบุไว้อย่างชัดเจน
- สัญญาณเตือนภัยควรที่จะติดตั้งไว้ 2 ตำแหน่ง โดยให้อีเอ็มได้จากระยะ 95 และ 25 เซนติเมตร จากระดับพื้น เพื่อที่จะให้ผู้สูงอายุสามารถใช้การได้ทั้งจากเก้าอี้

การจัดการและตกแต่งภายในที่เหมาะสมสำหรับผู้สูงอายุ

Arunyi และ Goldman ได้กล่าวถึงการจัดการและการตกแต่งภายในที่เหมาะสมสำหรับผู้สูงอายุไว้ ดังนี้³⁴

1. **กำแพงและประตู** ตำแหน่งต่างๆ บนกำแพงที่จะติดดวงสิ่งของ ควรติดตั้งให้ต่ำกว่าปกติ เพราะอาจมีผู้ที่ต้องใช้รถเข็นและผู้สูงอายุโดยทั่วไปแล้วจะตัวเล็กกว่าคนปกติ ประตูและกำแพงไม่ควรมีราคาแพงเกินไป ง่ายต่อการรักษา ควรหลีกเลี่ยงพื้นผิวที่มันวาวฉูดฉาดเกินไป
2. **พื้น** ควรเลือกที่มีลักษณะเฉพาะ คือเรียบ ง่ายต่อการดูแล คงสภาพเดิมได้ดี ทนต่อน้ำพื้นควรแห้งไม่มีน้ำ ของเหลวหก ควรคำนึงถึงส่วนประกอบอื่นๆ ด้วย เช่น การใช้รถเข็น และไม่เท้าช่วยเดิน สำหรับพื้นบ้านเรือนโดยทั่วไปของไทยจะนิยมเป็นพื้นไม้เรียบ ซึ่งมีความเหมาะสมกับการอยู่

อาศัยของผู้สูงอายุ แต่อย่างไรก็ตามไม่ควรขัดมันหรือขัดพื้นให้ผิวลื่น สะท้อนหรือมันวาวจะเป็นการเพิ่มความเสี่ยงต่อการหกล้ม หากกรณีจะใช้พรม จำเป็นต้องพิจารณาหลายประการ เช่นการใช้ลวดลายและสีที่เหมาะสมไม่ทำให้เกิดตาลาย ตลอดจนทำเครื่องหมายแสดงให้ชัดเจนบริเวณที่มีความต่างระดับ ดูแลจัดไม่ให้มีสิ่งกีดขวาง ที่อาจทำให้เกิดการสะดุดล้ม

3. **เพดาน** ส่วนใหญ่ใช้ในการกระจายและเก็บเสียง เลือกใช้ให้เหมาะสมกับสภาพที่อยู่อาศัย ควรคำนึงถึงการป้องกันน้ำในตำแหน่งที่จะแสดงให้เห็นถึงความเปียกชื้น

³⁴ Arunyi & Goldman, 1980

4. **สี** เป็นเรื่องต้องระมัดระวังอย่างมากในการใช้สี จำเป็นต้องคำนึงถึงทั้งทางกายภาพและด้านจิตใจ เช่นสีที่ทำให้ความรู้สึกต่างๆ กัน ความอ่อนนุ่มของสีที่จางลง (สีฟ้า สีเขียว จางลงเร็วกว่าสีแดง) ควรรับรู้ถึงการแบ่งเขตพื้นที่ที่อยู่ใกล้บ้าน ประตูที่มีสีต่างกันสามารถช่วยแบ่งแยกลักษณะห้องต่างๆ ได้ สีต่างกันพื้นทางเดินช่วยในการกระระยะการเดิน เมื่ออายุเพิ่มขึ้นผู้สูงอายุจะมีความสามารถในการเทียบสีลดลง ทำให้แยกสีที่คล้ายกันยากขึ้น โดยทั่วไปผู้สูงอายุสามารถแยกสีแดง สีส้ม สีเหลืองได้ดีกว่าสีน้ำเงิน สีม่วงและสีเขียว การใช้สีสดอาจช่วยป้องกันการเกิดอุบัติเหตุได้ แต่การนำสีสดมาใช้มากเกินไปจะเป็นการรบกวนสายตาและเมื่ออยู่นานๆ อาจรู้สึกไม่สบายเท่าที่ควร จึงควรเลือกสีที่ดูสบายตา เช่นสีเขียว สีขาว สีครีมหรือสีจากเนื้อวัสดุธรรมชาติเช่นไม้ เป็นต้น มีผลต่อการตอบสนองทางจิตใจในหลากหลายด้าน ดังนั้นจึงควรระมัดระวังในการใช้สีสำหรับผู้สูงอายุ

5. **แสง** แสงจากธรรมชาติและที่ประดิษฐ์ขึ้น (ไฟ โคมไฟต่างๆ) มีความจำเป็นเพื่อป้องกันการเกิดอุบัติเหตุเนื่องจากสภาวะการเปลี่ยนแปลงทางกายภาพทางตาของผู้สูงอายุ ดังนั้นการออกแบบควรให้มีบริเวณที่มีแสงธรรมชาติส่องถึงและแสงไฟประดิษฐ์เป็นสิ่งจำเป็นจุดประสงค์ในการให้แสง คือการลดการเกิดเงา สะท้อนและสว่างพอที่ทำให้ผู้สูงอายุมองเห็นสิ่งแวดล้อมได้ชัด แสงสว่างที่ใช้ในบ้าน ทางเดินควรมีความสว่างเพียงพอ ไม่ควรเป็นแสงจ้า แต่เป็น

แสงนวลไม่หลอกตา โดยเฉพาะบริเวณทางเดิน บันไดและห้องน้ำ การจัดวางกระจกต่างๆ หลีกเลี่ยงไม่ให้แสงสะท้อนเข้าตา สวิตช์ปิดเปิดไฟอยู่ในที่ๆ สะดวก

6. **เก้าอี้และโต๊ะ** เก้าอี้แบ่งได้ 2 กลุ่ม คือเก้าอี้สำหรับนั่งเล่นและเก้าอี้ใช้อำนวยความสะดวกเฉพาะอย่าง เก้าอี้ควรมีความสะดวกในการนั่งและการยืน ควรมีแขนเก้าอี้ให้ผู้สูงอายุเพื่อช่วยในการลงนั่งและลุกขึ้น ความสูงของเก้าอี้ไม่ควรจะมากกว่า 17 นิ้ว (สำหรับคนไทยที่มีขนาดตัวเล็กกว่า ควรจะปรับลดขนาดลง โดยเมื่อนั่งลงเข่าควรทำมุมกับพื้น 90 องศา ฝ่าเท้าแนบพื้น) ความกว้างของเก้าอี้มีขนาดพอให้ผู้สูงอายุนั่งได้สบาย เบาะนั่งไม่ยุบยวบตัว มีฐานเก้าอี้มั่นคง ไม่ควรเป็นเก้าอี้แบบล้อเลื่อน โต๊ะควรพิจารณาถึงความสามารถของผู้สูงอายุ ที่สามารถลุกเดินทำกิจกรรมต่างๆ ได้ และกลุ่มที่ไม่สามารถลุกขึ้นไปไหนได้ เพื่อทำกิจกรรมต่างๆ โดยทั่วไปขนาดความสูง 31 นิ้ว

7. **ห้องน้ำ** เป็นบริเวณที่พบว่าผู้สูงอายุเกิดการหกล้มมากที่สุด จึงเป็นส่วนที่ควรได้รับการดูแลอย่างใกล้ชิด พื้นห้องน้ำควรมีการปูพื้นกันลื่นหรือปูด้วยกระเบื้องชนิดไม่ลื่น สามารถดูแลทำความสะอาดง่าย มีการติดตั้งราวยึดจับบริเวณข้างที่นั่งชักถ่ายหรือที่อาบน้ำ ใช้ที่นั่งชักถ่ายชนิดนั่งได้ มีความสูงพอเหมาะ มีความมั่นคง ประตูห้องน้ำ ควรเป็นแบบเปิดออกด้านนอกและที่ล็อคควรเปิดออกจากภายนอกได้ เมื่อเกิดเหตุฉุกเฉิน กระจกควรติดตั้งในตำแหน่งที่ต่ำใกล้กับอ่างน้ำเพื่อให้ผู้ใช้ได้มองเห็นตัวเองได้ง่ายขึ้น อ่างน้ำไม่ควรลึกเกินไป ถ้ามีก๊อกน้ำร้อนควรมีมาตรการป้องกันการเกิดน้ำร้อนลวกในผู้สูงอายุ สำหรับอ่างอาบน้ำ การเดินเข้า-ออกอ่างอาบน้ำในผู้สูงอายุอาจเกิดอุบัติเหตุได้

ในขณะที่การใช้ฝักบัวจะปลอดภัยมากกว่าแต่ต้องระมัดระวังอุบัติเหตุที่เกิดจากการใช้น้ำร้อนด้วย หรือติดตั้งฝักบัวแบบปรับระดับได้ก็เป็นอีกทางเลือกหนึ่งสำหรับบ้านแบบไทยโดยทั่วไปอาจใช้ถังหรือ ตุ่มน้ำตักอาบ ความสูงของถังน้ำหรือโถงควรอยู่ในระดับที่พอเหมาะไม่สูงจนเกินไป เพราะอาจทำให้ ผู้สูงอายุต้องเอื้อมตักน้ำเกิดพลัดลื่นได้อุปกรณ์ของใช้ในห้องน้ำควรจัดเก็บให้เป็นระเบียบมีเฉพาะของ ที่จำเป็น

2.5 กรอบของสุขภาวะในที่ทำงาน (WHO: Healthy Workplace Framework)

องค์การอนามัยโลก³⁵ ได้กำหนดแนวทางของการสร้างเสริมสุขภาวะในที่ทำงานขึ้นเพื่อ ผลักดันให้เกิดประสิทธิภาพและความสามารถในการผลิต และการแข่งขันขององค์กรนั้น องค์กร จะต้องพิจารณา แนวทาง 4 ด้านซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

สภาพแวดล้อมทางกายภาพ (The physical work environment) หมายถึง ส่วนของสิ่งอำนวยความสะดวก ความสะอาดในที่ทำงาน เช่น สิ่งก่อสร้างต่างๆ อากาศ เครื่องจักร เฟอร์นิเจอร์ ผลิตภัณฑ์เคมี วัสดุ และ กระบวนการที่ปรากฏในสถานประกอบการซึ่งมีผลกระทบต่อ ความปลอดภัยทั้งทางร่างกาย และจิตใจตลอดจนสุขภาวะและความเป็นอยู่ของพนักงาน สภาพแวดล้อมทางกายภาพนับเป็นพื้นฐาน ของความปลอดภัยและสุขภาวะในการประกอบอาชีพและส่งผลกระทบต่อการทำงานส่งผลให้เกิด ความเจ็บป่วย การบาดเจ็บและอาจก่อให้เกิดการ พิกัดหรือเสียชีวิตได้

1. สภาพแวดล้อมทางจิตสังคม (The psychosocial work environment) หมายถึงรวมถึง องค์กร การทำงาน วัฒนธรรมองค์กร ทักษะคน ความเชื่อ ค่านิยม และการ ปฏิบัติ และ ส่งผลกระทบต่อความผาสุกของพนักงานทั้ง ด้านร่างกายและจิตใจ ซึ่งอาจก่อให้เกิด ความเครียดขึ้นได้ เช่น การขาดนโยบายและแนวทางปฏิบัติที่ชัดเจนในองค์กร ขาดการ สนับสนุนรูปแบบการดำเนินชีวิตที่มีสุขภาวะ เป็นต้น
2. แหล่งของสุขภาวะบุคคลในที่ทำงาน (Personal health resources in the workplace) หมายถึงสภาพแวดล้อมที่สนับสนุนบริการสุขภาพ ข่าวสาร ทรัพยากรและ โอกาส ที่บริษัทจัดเตรียมไว้สำหรับพนักงาน หรือสนับสนุนหรือกระตุ้นเพื่อปรับปรุงหรือ คงไว้ซึ่งวิธีปฏิบัติในการดำเนินชีวิตอย่างมีสุขภาวะมีการติดตามและสนับสนุนทั้งสุขภาพ
3. กายและสุขภาพจิต
4. ชุมชนบริษัท (Enterprise community involvement) เป็นความเชื่อมโยงของชุมชน และบริษัท อันประกอบด้วย กิจกรรม ทักษะความเชี่ยวชาญและแหล่ง ทรัพยากรอื่นๆ ความผูกพันของบริษัท สภาพชุมชนทั้งทางกายภาพและสังคม ก่อให้เกิดผลกระทบต่อ

³⁵ Burton, J. (2010). WHO, Healthy Workplace Framework and Model: Background and Supporting Literature and Practices. Submitted to Evelyn Kortum. WHO Headquarters, Geneva, Switzerland

สุขภาพกายและ สุขภาพใจ ความปลอดภัยและความผาสุกของพนักงาน และครอบครัว

แนวความคิดเรื่อง”เมืองน่าอยู่ผู้สูงอายุ” (Age-Friendly Cities) ³⁶

แนวความคิดเรื่อง “เมืองน่าอยู่ผู้สูงอายุ (Age-Friendly City)” เริ่มจากการประชุมว่าด้วยพหุวิทยา ครั้งที่ 18 ที่นครริโอเดอจาเนโร ประเทศ บราซิล ในเดือนมิถุนายน ค.ศ.2005 มีเมืองพันธมิตรหรือเมืองหุ้นส่วน 33 เมืองทั่วโลก กลุ่มประเทศเอเชีย คือประเทศอินเดีย มี 2 เมือง ประเทศญี่ปุ่น 2 เมือง ประเทศจีน 1 เมือง และประเทศออสเตรเลีย 2 เมือง

องค์การอนามัยโลก (WHO) ได้กำหนดกรอบการพิจารณาเมืองน่าอยู่สำหรับผู้สูงอายุไว้ 8

ประเด็น ดังนี้ คือ 1) ที่อยู่อาศัย 2) การเข้าไปมีส่วนร่วมในสังคม 3) การได้รับการยอมรับในสังคม 4) การมีส่วนร่วมของท้องถิ่นและการจ้างงาน 5) การเข้าถึงข้อมูลข่าวสารและการสื่อสาร 6) การสนับสนุนของชุมชนและการบริการด้านสุขภาพ 7) สภาพพื้นที่ภายนอกและตัวอาคาร และ8) ระบบขนส่งมวลชน

รูปภาพที่ 5 องค์ประกอบของเมืองน่าอยู่สำหรับผู้สูงอายุ (Age-friendly city)

โดยส่วนของอาคารสำหรับผู้สูงอายุ (Age-friendly buildings) โดยทั่วไปสิ่งทีจำเป็นในอาคารสำหรับผู้สูงอายุคือ ลิฟต์, บันไดเลื่อน , ทางลาด , ประตูและทางเดินที่กว้าง , บันไดที่เหมาะสม (ไม่สูงหรือชันเกินไป) พร้อมราวจับ, พื้นที่ไม่ลื่นไถล , บริเวณพักผ่อนที่มีเก้าอี้นั่งพักที่มีความสะดวกสบาย, ป้ายบอกทางที่เพียงพอ , ห้องสุขาสาธารณะที่คนพิการเข้าถึงได้

2.6 สถานที่ทำงานที่เป็นมิตรต่อผู้ใช้งาน (Welcoming Workplace) ³⁷

จากงานวิจัยเรื่องสถานที่ทำงานที่เป็นมิตรต่อผู้ใช้งานสำหรับผู้สูงอายุ ซึ่งศึกษากลุ่มตัวอย่าง

³⁶ WHO, Global age-friendly cities: a guide, 2007.

³⁷ John Smith, Welcoming Workplace, Helen Hamlyn Centre, 2008

ผู้สูงอายุ 3 ประเทศในสหราชอาณาจักร ญี่ปุ่น และออสเตรเลีย ที่ทำงานในลักษณะงานสาขาวิชาชีพ (knowledge worker) โดยสรุปแนวทางการจัดการทางกายภาพ ดังนี้

ทั่วไป

- การออกแบบแปลงโฉมสำนักงาน ควรมีความเหมาะสมสอดคล้องกับกลยุทธ์การจัดการ เพื่อรักษาพนักงานสูงอายุไว้ และเพื่อให้ได้พนักงานที่มีประสบการณ์หน้าใหม่มาเสริม ตลอดจนการปรับปรุงผลการดำเนินงานของพนักงานให้ดียิ่งขึ้น
- ต้องสามารถวัดผลกระทบต่อความพึงพอใจของผู้ใช้ และผลกระทบต่อประสิทธิภาพทางธุรกิจได้ โดยประเมินจากก่อนและหลังการออกแบบแปลงโฉมการบริหารจัดการอาคารสถานที่ควรรับฟังความต้องการของพนักงานสูงอายุที่เน้น ใช้ความคิดให้มากขึ้น เพราะการมีส่วนร่วมของพนักงานเก่าในกระบวนการออกแบบสถานที่ทำงานใหม่นั้น มีประโยชน์มากอย่างแน่นอน
- การแปลงโฉมเพื่อเพิ่มคุณภาพให้กับสภาพแวดล้อมสำนักงานที่จะนำเสนอ นั้น ควรเป็นไปพร้อมกันกับวัตถุประสงค์ในการใช้งานพื้นที่ให้ได้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น การออกแบบที่ตอบสนองความต้องการของผู้ใช้สามารถเอื้ออำนวยให้เกิดการใช้เวลากับพื้นที่มากขึ้น และทำให้พื้นที่ทำงานเกิดประโยชน์ใช้สอยมากยิ่งขึ้น
- ควรออกแบบอารยสถาปัตย์เท่าที่มันจะยังคงทำให้เกิด ผลประโยชน์ที่จับต้องได้ ต่อพนักงานทั้งหมด ในขณะที่มันยังคงสามารถ ตอบสนองต่อความต้องการพิเศษของพนักงานสูงอายุได้ด้วย

แสงสว่าง

- แสงจากธรรมชาติปกติแล้ว จะดีกว่าแสงจากหลอดไฟ ในการออกแบบอาคารสำนักงาน ควรพิจารณาอย่างรอบคอบเกี่ยวกับปริมาณของกระจก และรูปแบบการจัดวาง การควบคุมแสงที่จ้าเกินไปเป็นสิ่งสำคัญอย่างหนึ่ง จะเป็นการดี หากวิธีการควบคุมแสงถูกรวมเข้ากับ วัสดุกรอบอาคาร หรือระบบกระจก
- ควรให้แสงแวดล้อมอยู่ในระดับที่เหมาะสมกับงานต่างๆ ที่กำลังดำเนินการ เพราะมันจะช่วยให้ดีมาก ถ้าสามารถควบคุมระดับแสงแวดล้อมได้ในพื้นที่แต่ละจุดทั่วสำนักงาน
- การลดระดับแสงแวดล้อมอาจเป็นประโยชน์ (ตัวอย่างเช่น ลดไปที่ 200 ลักซ์) แล้วเสริมด้วยแสงสำหรับแต่ละงานบนโต๊ะทำงาน แสงแวดล้อมอาจจะถูกออกแบบมาเพื่อให้เหมาะกับการมองจอคอมพิวเตอร์ ร่วมกับแสงสำหรับงานที่สว่างกว่าแสงแวดล้อม จึงเหมาะสำหรับการอ่านตัวหนังสือขนาดเล็กบนเอกสาร

- หากเป็นไปได้การจัดแสงควรสอดคล้อง กับความต้องการของพนักงานแต่ละคนด้วย พนักงานสูงอายุจะชื่นชอบเป็นพิเศษ หากสามารถควบคุมแหล่งกำเนิดแสงจากหลอดไฟได้ด้วยตนเอง

เสียง

- กิจกรรมที่ทำให้เกิดเสียงรบกวนดังและบ่อยมาก เช่น การพิมพ์และการถ่ายเอกสาร ควรแยกสถานที่ออกจากพื้นที่ทำงานที่มีเสียงเบาโดยการวางแผนอย่างรอบคอบหรือการใช้ผนังกันห้อง
- เสียงรบกวนสามารถควบคุมแยกส่วนได้ โดยการลดเสียงสะท้อนในสำนักงานที่วางผังแบบเปิด เพดานดูดซับเสียง, ผนังปูพรม, และแผ่นผนังดูดซับเสียง สามารถช่วยลดการสะท้อนคลื่นเสียง คุณภาพของสภาพแวดล้อมทางเสียงจะมีความสำคัญมากขึ้นต่อพนักงานเก่า ที่มักจะลงความเห็นว่า เสียงภูมิหลัง (background sound) นั้นสร้างความรำคาญเป็นอย่างมาก.
- ในสำนักงานที่วางผังแบบเปิดโล่งนั้นโต๊ะทำงานสามารถออกแบบให้ลดผลกระทบจากเสียงรบกวน และปรับเสียงให้มีความเป็นส่วนตัวได้ แผ่นผนังดูดซับเสียง มีความสำคัญต่อการลดเสียงรบกวน หากไม่มีแผ่นผนังดูดซับเสียงแล้ว บทสนทนาอาจดังไปไกล 50 ถึง 70 ฟุต แต่จะลดลงเหลือ 25 ถึง 35 ฟุต เมื่อใช้แผ่นผนังดูดซับเสียง เพื่อผลลัพธ์ที่ดีที่สุด ฉากกั้น เช่น ระบบแผ่นผนังกันควรสูงอย่างน้อย 65 นิ้ว ฉากกั้นที่มีความสูงต่ำกว่านั้นไม่สามารถช่วยควบคุมเสียงได้ดีพอ การเพิ่มขึ้นระยะห่างระหว่างโต๊ะทำงาน ก็ช่วยลดเสียงรบกวนได้เช่นกัน
- เสียงแวดล้อมจะต้องถูกปรับให้เข้ากับงานที่กำลังทำอยู่ สิ่งนี้มีความสำคัญเป็นพิเศษ ในแผนกที่ต้องการรักษาความเป็นส่วนตัวของบทสนทนาไม่ว่าจะเป็น ความลับทางการค้า, เรื่องปฏิบัติการเกี่ยวกับสินค้า หรือเรื่องกฎหมาย เช่น เวชระเบียน, ข้อมูลบัตรเครดิต เป็นต้น
- การเลือกใช้วัสดุเป็นสิ่งสำคัญ โดยทั่วไปวัสดุที่ใช้ลดเสียงสะท้อนได้ดีที่สุด คือ วัสดุที่มีน้ำหนักเบาและดูดซับเสียง แต่ทว่าวัสดุที่ใช้ปิดกั้นเสียงไม่ให้เสียงเล็ดรอดได้ดีที่สุด กลับเป็นวัสดุที่ทึบและมีน้ำหนักมาก ตัวอย่างเช่น สำหรับห้องประชุมนั้น คว้ากันเสียง หรือ คว้ายางใต้ประตู ซึ่งช่วยปิดประตูให้แนบสนิทได้ในแต่ละครั้งที่ปิด

- เป็นการดีที่จะแบ่งห้องอเนกประสงค์ไว้เป็นทางเลือกสำหรับรองรับกลุ่มคน โดยอาจใช้แผนผังกันเป็นห้องไว้ หรือ สร้างห้องประชุมขนาดเล็กก็ได้ สำหรับการสนทนาส่วนตัว หรือโทรศัพท์ส่วนตัว
- กลยุทธ์ทางเลือกนี้ยังสามารถทำได้ โดยการกำหนดพื้นที่ที่ใช้ผังแบบเปิด มาเป็นโซนทำงานแบบเงียบสงบได้เช่นกันโดยการร่างกฎเกณฑ์ขึ้น ให้เป็นโซนที่ไม่มีเสียงคุยโทรศัพท์เรื่องส่วนตัว, การประชุมที่ไม่เป็นทางการ, และสิ่งรบกวนอื่น ๆ
- เทคโนโลยีปิดกั้นเสียงหรือแปลงเสียง ยังสามารถปรับเสียงรบกวนภูมิหลังที่ตั้งสำหรับแต่ละบุคคลหรือเพิ่มประสิทธิภาพ คุณภาพเสียงโดยรวมของสภาพแวดล้อมสำนักงานได้อีกด้วย

สรีรศาสตร์ การศึกษาเกี่ยวกับการจัดวางรูปแบบของที่ทำงานและอุปกรณ์สำนักงานให้เหมาะสม สะดวก ปลอดภัยและมีประสิทธิภาพ

- ควรพิจารณาสร้างเส้นทางการไหลเวียนของการเคลื่อนที่ต่างๆ ภายในอาคารสำนักงานให้ชัดเจน รวมถึงพื้นที่ที่ใช้ผังแบบเปิดโล่งด้วย อาจมีโอกาสมากขึ้น ที่จะส่งเสริมกิจกรรมทางกายภาพได้มากยิ่งขึ้นตัวอย่างเช่น การวางแผนเส้นทางการไหลเวียนในแนวตั้ง เพื่อให้ผู้ใช้บันไดสามารถมองเห็นบันไดอื่นได้ และสะดวกต่อการไปใช้งานพอกๆ กับลิฟท์ หรือ การวางแผนเส้นทางการไหลเวียนไปยังพื้นที่กลางแจ้ง เป็นต้น
- ควรส่งเสริมให้พนักงานได้เคลื่อนไหวร่างกายไปมา ระหว่างพื้นที่ทำงานแบบต่างๆ กำหนดไว้ในแบบ เพื่อให้เป็นการทำงานที่สร้างองค์ความรู้ ดังนั้น ต้องมั่นใจว่า พนักงานจะได้ออกกำลังกายเป็นประจำ และมีช่วงหยุดพัก ในระหว่างวันทำงาน รวมถึงหลีกเลี่ยงสไตส์การทำงานแบบจับจด
- ควรจัดหาอุปกรณ์สำนักงานแบบที่ปรับเปลี่ยนได้ เช่น เก้าอี้ที่เหมาะสมกับลักษณะงานและโต๊ะที่ปรับระดับได้ ซึ่งจะช่วยให้พนักงานมีโอกาสเปลี่ยนตำแหน่งการทำงาน ในระหว่างวันให้เหมาะสมกับงานได้
- อุปกรณ์สำนักงานแบบปรับเปลี่ยนได้นี้ ควรมีวิธีการใช้งานที่ชัดเจน, เรียบง่าย และคาดเดาการใช้งานได้ง่าย
- สเปคอุปกรณ์สำนักงาน ควรหาแบบที่มีคุณภาพสูง สามารถให้ความสะดวกสบายตามหลักสรีรศาสตร์ตัวอย่างเช่น โซฟาที่พับลงเป็นเตียงนอนกลางวันได้ เป็นต้น

เครื่องหมายบอกทางและการค้นหาเส้นทาง

- ในสภาพแวดล้อมการทำงานที่มีความซับซ้อนมากขึ้น ไม่ใช่แค่พนักงานเก่าเท่านั้น แต่ทุกคนจะได้รับประโยชน์ จากการวางแผนผังพื้นที่ให้ชัดเจน ด้วยป้ายบอกทางที่เข้าใจง่าย, รหัสสี, ป้ายสถานที่ และการจัดวาง ให้มีความแตกต่างจะช่วยอำนวยความสะดวก ให้กับการค้นหาเส้นทางรอบๆ ตัวคุณ ได้อย่างง่ายดาย

การฝึกอบรม

- การฝึกอบรมใด ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งที่เกี่ยวข้องกับด้านไอที ควรปรับให้เข้ากับความต้องการของพนักงานเก่า ในหลายๆ กรณีนั้นการเรียนรู้ด้วยคอมพิวเตอร์ มักไม่ประสบความสำเร็จกับพนักงานเก่า เมื่อเทียบกับการฝึกอบรมแบบพบหน้าค่าตา หรือ แบบตัวต่อตัว

สุขภาพและความเป็นอยู่ที่ดี

- อาคารสำนักงานแบบรวม อาจมีนัยสำคัญต่อสุขภาพที่ดีของบรรยากาศสังคมในที่ทำงาน
- การจัดหาสถานที่ภายในสำนักงาน สำหรับช่วงเวลาพักเบรกระหว่างวันทำงาน สามารถปรับปรุงจิตใจและสภาพความเป็นอยู่ที่ดีได้ ทั้งยังช่วยลดความเหนื่อยล้า และอัตราการลาป่วยอีกด้วย
- การจัดหาพื้นที่ทำงานอเนกประสงค์เป็นทางเลือกไว้ สำหรับงานบางอย่าง และความสามารถในการโยกย้ายหรือปรับเปลี่ยนพื้นที่ทำงานแต่ละบุคคล ก็มีประโยชน์ต่อสุขภาพส่วนบุคคลด้วยเช่นกัน
- การสร้างโรงยิมหรือห้องกอล์ฟสามารถจัดวางสิ่งอำนวยความสะดวกอื่นๆ ที่ช่วยสร้างเสริมสุขภาพร่างกายและสุขภาพจิตที่ดีเพิ่มเติมได้. ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับขนาดของบริษัท และตำแหน่งที่ตั้งที่สัมพันธ์กับตัวเมืองของบริษัท

พื้นที่สำหรับรูปแบบการทำงานที่แตกต่างกัน

ผลการวิจัยโดยสถานศึกษาเกี่ยวกับสถานที่ทำงานที่เป็นมิตรต่อ แสดงให้เห็นว่า มันมีจำเป็นที่กิจกรรมดังต่อไปนี้ทุกอย่างจะต้องได้รับการสนับสนุนอย่างจริงจัง เพราะกิจกรรมเหล่านี้จะช่วยให้เกิดการทำงานแบบสร้างองค์ความรู้ ไม่ว่าจะเป็นความคิดสร้างสรรค์, การคิดวิเคราะห์, สมาธิ, การทำโครงการ และการทำงานเป็นทีม เป็นต้น

Welcoming Workplace ได้ระบุ และทำการทดสอบพื้นที่ทำงาน 3 ประเภท ที่จะเป็นประโยชน์ต่อการทำงานของ พนักงานที่เน้นใช้ความคิด โดยเฉพาะอย่างยิ่งพนักงานสูงอายุ ได้แก่:

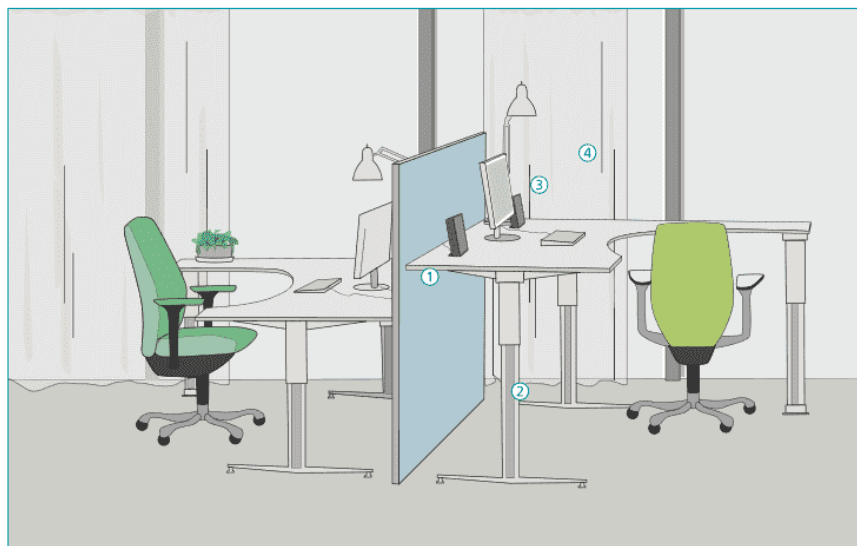
- พื้นที่สำหรับสร้างสมาธิ (Spaces to concentrate)
- พื้นที่ทำงานร่วมกัน (Spaces to collaborate)
- พื้นที่สำหรับการใช้ความคิด (Spaces to contemplate)

พื้นที่สำหรับคนที่ต้องการสมาธิ

พื้นที่สำหรับการทำงานที่ต้องใช้การจดจ่อเป็นระยะเวลานาน การวิเคราะห์ข้อมูล และการใส่ใจกับรายละเอียด พื้นที่เหล่านี้สามารถเป็นห้องแยก คอกกั้น หรือโซนเฉพาะในออฟฟิศ การออกแบบควรจะออกมาเหมาะสมกับการทำงานคนเดียว ควรแยกจากเสียงและสิ่งรบกวนต่าง ๆ และควรมีกฎเกณฑ์สำหรับการทำงานในพื้นที่นี้

พื้นที่นี้เปิดให้ทุกคนสามารถเข้ามาใช้ได้ ไม่ว่าจะเป็นพนักงานประจำ พนักงานพาร์ทไทม์ หรือใครก็ได้ที่ต้องการจะออกจากสภาพแวดล้อมการทำงานเดิม ๆ เพื่อจะทำงานสักชิ้นให้สำเร็จ มันควรจะตั้งอยู่ห่างจากบริเวณที่มีเสียงดัง เช่น ห้องครัว คาเฟ่ ห้องพิมพ์ หรือโซนสาธารณะ

พื้นที่นี้ควรจะประกอบไปด้วยเฟอร์นิเจอร์ที่หลากหลายเพื่อให้เหมาะสมกับสไตล์การทำงานที่แตกต่างกัน หน้าต่างควรมีไว้ให้พนักงานสามารถมองออกไปสู่โลกภายนอกได้ ผู้ใช้พื้นที่ควรจะสามารถปรับแสงให้เหมาะกับตนได้ด้วยผ้าม่านและมู่ลี่

รูปภาพที่ 6 ตัวอย่างการจัดพื้นที่สำหรับคนที่ต้องการสมาธิ

1. ระบบซ่อนเสียงจะรับเสียงรบกวนจากภายนอกและสร้างเสียงพื้นหลังที่ช่วยกลบเสียงรบกวนเหล่านั้นได้
2. โต๊ะทำงานที่ปรับความสูงได้ด้วยมอเตอร์จะช่วยให้พนักงานสามารถเปลี่ยนท่าทางในการทำงานระหว่างวันได้

3. แสงไฟบนโต๊ะทำงานสำคัญสำหรับสายตาของคนมีอายุและการทำงานกับจอคอมพิวเตอร์ ผู้ใช้สามารถปรับความสว่างให้เหมาะกับตนเองได้
4. ช่องหน้าต่างจะต้องถูกมองเห็นได้จากทุกคน และผู้ใช้จะสามารถปรับความสว่างจากแสงภายนอกได้ด้วยผ้าม่าน

พื้นที่สำหรับการทำงานร่วมกัน

พื้นที่สำหรับการทำงานร่วมกันโดยเฉพาะ ออฟฟิศส่วนใหญ่จะไม่มีพื้นที่สำหรับการทำงานเป็นทีมที่พวกเขาจะสามารถแชร์ไอเดียและทำงานอย่างอิสระโดยไม่ต้องกลัวว่าพวกเขาจะทำเสียงดัง หรือทำห้องรก

พื้นที่สำหรับการทำงานร่วมกันคืออะไรที่คล้าย ๆ กับสตูดิโอ ที่ที่คนในทีมจะสามารถวางแผนกระดาษ เอกสารข้อมูล พูดคุย ถกเถียงกันได้โดยไม่ต้องกังวลเรื่องข้อมูลรั่วไหลหรือการต้องมาเก็บกวาด ห้องพวกนี้สามารถใช้งานในรูปแบบนี้ได้เพียงชั่วคราว เพราะมันไม่ได้อยู่ในที่ลับเหมือนห้องประชุมส่วนใหญ่

ผู้ใช้งานสามารถจองพื้นที่ร่วมงานดังกล่าวล่วงหน้าเป็นเวลาหลักวัน สัปดาห์ หรือเป็นเดือนก็ได้ พื้นที่นี้จะต้องมีพื้นที่กว้าง มีกระดาน กระดาษ ปากกา และอุปกรณ์ถ่ายภาพ มันไม่ใช่พื้นที่ส่วนตัว แต่ผู้ใช้งานจะได้รับความเป็นส่วนตัวตลอดระยะเวลาที่พวกเขาจองไว้

เฟอร์นิเจอร์ภายในนั้นควรจะถูกลี้นและปรับได้ตามความเหมาะสมต่อผู้ใช้งาน มีโต๊ะทำงานขนาดใหญ่ที่จะใช้วางของได้จำนวนมาก รวมทั้งบอร์ดใหญ่ ๆ ที่ผู้ใช้งานสามารถวางแผนงานบนนั้นได้จะช่วยส่งเสริมบรรยากาศการทำงานเป็นทีมได้

แสงไฟควรจะปรับระดับได้เพื่อความเหมาะสมต่องานและเวลาที่ใช้ อารมณ์ในการทำงานส่วนหนึ่งขึ้นกับแสงไฟในที่ทำงาน เพราะฉะนั้น แสงไฟที่ปรับได้จะช่วยสร้างบรรยากาศการทำงานที่ดีขึ้น

รูปภาพที่ 7 ตัวอย่างการจัดพื้นที่สำหรับการทำงานร่วมกัน

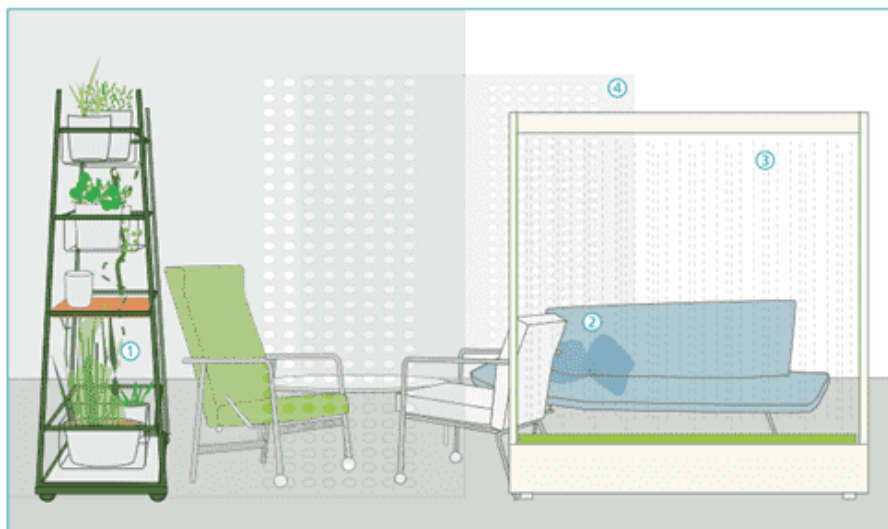
1. ทีมที่เข้ามาใช้งานจะ “เป็นเจ้าของ” พื้นที่นี้เพื่อใช้ในการทำงานร่วมกัน ทำให้พวกเขามี “จุดรวม” ในการทำงาน
2. อุปกรณ์ฉายภาพจะช่วยให้ทีมสามารถเห็นงานของพวกเขาได้ตลอดการทำงาน
3. เฟอร์นิเจอร์ที่เคลื่อนได้ โต๊ะและม้านั่งที่จะทำให้สมาชิกทีมสามารถมารวมตัวกันหรือแยกไปทำงานเดี่ยวก็ได้
4. แสงไฟที่ปรับระดับได้ช่วยให้ผู้ใช้งานสามารถสร้างบรรยากาศที่เหมาะสมกับการทำงานของตนเองได้

พื้นที่สำหรับการใช้ความคิด

พื้นที่นี้จะถูกตกแต่งด้วยของจากธรรมชาติ มีต้นไม้ และแสงไฟที่ปรับได้ เพื่อสร้างบรรยากาศที่แตกต่างจากบริเวณอื่นในออฟฟิศ

พื้นที่พักผ่อนนี้สามารถถูกดีไซน์ได้หลากหลายรูปแบบ แต่สิ่งสำคัญคือพื้นที่นี้ควรเป็นที่ปิดและเงียบ ที่ให้บรรยากาศที่สบายเหมือนกับอยู่ในที่พักอาศัย

อย่างไรก็ตาม พื้นที่นี้ไม่ใช่พื้นที่พักผ่อนสำหรับผู้ป่วย และมันไม่ควรถูกมองเป็นเช่นนั้น เพื่อให้พนักงานทุกคนสามารถใช้พื้นที่นี้ได้อย่างอิสระ พื้นที่นี้มีความสำคัญมากเมื่อคำนึงถึงพนักงานที่ต้องทำงานหน้าคอมพิวเตอร์เป็นเวลานาน โรคไมเกรน อาการเครียด และปวดตาไม่ควรจะทำให้พนักงานต้องลางาน แต่พวกเขาควรจะได้รับ การดูแลทันทีในที่ทำงาน

รูปภาพที่ 8 ตัวอย่างการจัดพื้นที่สำหรับการใช้ความคิด

1. “สวนในออฟฟิศ” ช่วยสร้างความรู้สึกรบาย ๆ ความรู้สึกเป็นเจ้าของ และองค์ประกอบที่เป็นธรรมชาติให้กับออฟฟิศ
2. เฟอร์นิเจอร์อย่างเตียงนอนกลางวัน เก้าอี้สำหรับอ่านหนังสือเพื่อให้คนได้เข้ามานั่งพักผ่อน
3. ม่านน้ำตกช่วยสร้างบรรยากาศของความสงบ เพิ่มความชื้นให้กับอากาศ และสร้างความเป็นธรรมชาติให้บริเวณนั้น
4. พื้นที่นี้เป็นพื้นที่กึ่งส่วนตัวกึ่งสาธารณะ มันถูกปิดจากภายนอก แต่ก็ไม่ได้ถูกซ่อนเอาไว้ ม่านกันโปร่งแสงจะช่วยสร้างความเป็นส่วนตัวที่พอดีสำหรับพื้นที่นี้

2.7 ถนนเพื่อชีวิต (Streets for Life) ³⁸

แนวคิดถนนเพื่อชีวิต สามารถแบ่งได้ 2 แบบ คือ

1. ถนนที่ทุกคนสามารถได้รับความสะดวกสบายในการเข้าใช้งาน ถึงแม้ว่าจะมีอายุมากขึ้น
2. ถนนที่ทุกคนทุกเพศทุกวัย (ทุกคนในสังคม) สามารถใช้งานได้อย่างไร้กังวล

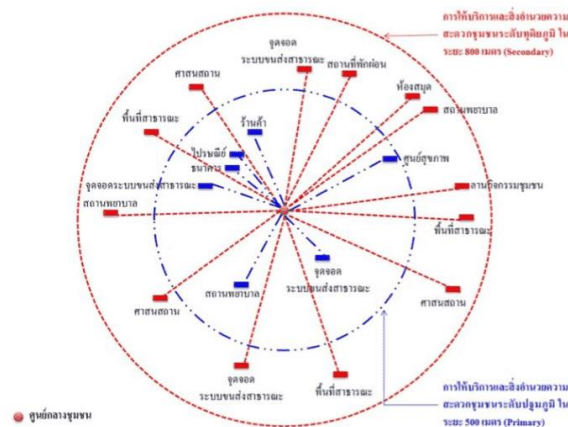
แนวความคิดถนนเพื่อชีวิตนั้นเหมาะสมอย่างยิ่งในการออกแบบที่รวมสิ่งอำนวยความสะดวก บริการ และสภาพแวดล้อมที่ทุกคนสามารถใช้งานได้ร่วมกัน ไม่ว่าจะมียุหรือความสามารถอย่างไร จึงเรียกการออกแบบนี้ว่า การออกแบบสำหรับทุกคน (Universal design or design for all) แบ่งได้เป็น 2 ด้าน คือ

³⁸ Elizabeth Burton and Lynne Mitchell. Inclusive urban design: Street for life. Oxford: Architectural Press, 2006

1. การออกแบบเพื่อรองรับการเพิ่มขึ้นของจำนวนประชากรผู้สูงอายุ
2. การออกแบบเพื่อให้ผู้ที่ไร้ความสามารถได้เข้ามาใช้ชีวิตร่วมกันในสังคมได้

จากการดำเนินชีวิตโดยทั่วไปของผู้สูงอายุมักจะอยู่ระหว่างบ้าน ร้านค้า และสถานพยาบาล โดยหลักการออกแบบ คือ การตั้งร้านค้า ป้ายรถเมล์ สถานพยาบาล และสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ ในระยะ 10 นาที หรือ 800 เมตร ของการเดินทาง ซึ่งระยะทางเหล่านี้ใช้ได้เพียงกับคนวัยหนุ่มสาวเท่านั้น เพราะโดยทั่วไปแล้วผู้สูงอายุประมาณ 70 ปี จะใช้เวลาประมาณ 10-20 นาที ในการเดิน 400-500 เมตร และยังไม่สามารถเดินติดต่อกันนานเกิน 10 นาที โดยไม่พักได้ ดังนั้นหลักการ ออกแบบเพื่อให้เข้าถึงได้ง่ายควรมีลักษณะดังนี้

- ที่อยู่อาศัยไม่ควรอยู่ห่างจากบริการและสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ เช่น ร้านอาหาร ที่ทำการไปรษณีย์ ธนาคาร คลินิกสุขภาพ ห้องน้ำสาธารณะ ที่นั่งสาธารณะ และป้ายรถประจำทาง เกิน 500 เมตร
- ที่อยู่อาศัยไม่ควรอยู่ห่างจากบริการและสิ่งอำนวยความสะดวกรองมา เช่น บริเวณพื้นที่เปิด (เช่น สวนสาธารณะ) ห้องสมุด คลินิกหมอพื้นบ้าน ร้านแว่นตา สถานที่ศักดิ์สิทธิ์ สมาคม สิ่งอำนวยความสะดวกที่ช่วยผ่อนคลาย และห้องน้ำสาธารณะ เกิน 800 เมตร
- ทางเข้าไปสู่อาคาร หรือสถานที่ต่าง ๆ ควรจัดให้เห็นได้อย่างชัดเจนและจำได้ง่าย
- ธรณีประตูของสถานที่ต่าง ๆ ควรอยู่ระดับเดียวกับพื้นที่ตั้ง
- จัดวางเก้าอี้สาธารณะทุก 100 ถึง 125 เมตร
- ถนนแต่ละสายควรติดต่อกัน มองเห็นได้ชัดเจน และมีทางแยกที่ไม่สับสน
- พื้นที่ควรเรียบและมีความกว้าง 2 เมตร
- ควรใช้ทางลาดที่เมชัน ในบริเวณที่มีการเปลี่ยนระดับพื้น มากกว่าใช้ขั้นบันได
- ควรจัดให้มีทั้งทางลาดและบันได ในบริเวณที่มีการเปลี่ยนระดับพื้นมาก
- พื้นต่างระดับ ควรจัดให้มีราวจับ ทำพื้นไม่ลื่น ไม่ใช้สีที่สว่างเกินไป

รูปภาพที่ 9 ระยะทางของสิ่งอำนวยความสะดวกสาธารณะสำหรับผู้สูงอายุ จากแนวคิดถนนเพื่อชีวิต

2.8 พหุพลัง (Active Ageing)

จากแนวคิดพหุพลัง (Active Ageing) ขององค์การอนามัยโลก อธิบายถึงองค์ประกอบสำคัญของการเป็นผู้สูงอายุที่มีพลัง ประกอบด้วย 3 ประการ ได้แก่ 1) มีสุขภาพที่ดี(Healthy) 2) มีความมั่นคงหรือการมีหลักประกันในชีวิต (Security) และ 3) มีส่วนร่วม (Participation)

ผู้สูงอายุควรได้รับการส่งเสริมให้เป็นผู้ที่มีพหุพลัง (Active Ageing) การพัฒนาการเรียนรู้ภาวะพหุพลังของผู้สูงอายุจะทำให้ผู้สูงอายุตระหนักถึงคุณค่าของตนเอง เข้าใจความเปลี่ยนแปลงของสังคม เห็นคุณค่าของความเป็นผู้สูงอายุ สามารถทำประโยชน์แก่ครอบครัวสังคมและประเทศชาติต่อไปได้³⁹

โดยกระบวนการเสริมสร้างภาวะพหุพลังผู้สูงอายุที่เหมาะสมมี 3 ขั้นตอนดังนี้ ขั้นตอนที่ 1 ทำความเข้าใจในตนเอง...กล้าก้าว ขั้นตอนที่ 2 กระดับกระแ่งทำกิจส่วนรวมเพื่อชุมชน และขั้นตอนที่ 3 พัฒนาชุมชนเพื่อความยั่งยืนนอกจากการบรรลุเป้าหมายของกระบวนการอบรมแล้ว ผู้สูงอายุยังเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมสุขภาพแบบองค์รวมเป็นไปในทางสร้างสรรค์ และแล้วมีภาวะพหุพลังเพิ่มมากขึ้น⁴⁰

2.8 งานวิจัยและวิทยานิพนธ์ที่เกี่ยวข้องที่เกี่ยวข้อง
ตารางที่ 4 ตารางแสดงวิทยานิพนธ์ที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัย	หัวข้อวิทยานิพนธ์	วัตถุประสงค์	ผลการศึกษา
บัญชา บุรณสิงห์, จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย (2539)	ความต้องการที่อยู่อาศัยในวัย สูงอายุของผู้ที่ ทำงานบริษัทชั้น นำใน กทม.	ศึกษาลักษณะสังคม และเศรษฐกิจ ความ ต้องการที่อยู่อาศัย วัยเกษียณ , ความ คิดเห็น เกี่ยวกับ ชุมชนพักอาศัย สำหรับผู้สูงอายุ เพื่อเป็นแนวทางใน การจัดการที่อยู่ อาศัยสำหรับผู้ เกษียณอายุ	1.เมื่อถึงวัย เกษียณอายุจะไม่ อาศัยอยู่ในบ้านหลัง ปัจจุบัน แต่จะย้ายที่ อยู่ใหม่ 2. บางส่วนจะย้าย ไปภูมิลำเนาเดิม บางส่วนมีที่อยู่ เตรียมไว้เมื่อถึงวัย สูงอายุ

³⁹ ปารีชาติ ญาตินิยม, ลักษณะภาวะพหุพลัง: กรณีศึกษาผู้สูงอายุไทยที่มีชื่อเสียง, 2547

⁴⁰ พุทธชาติ แผนสมบุรณ์ และคณะ, Journal of MCU Nakhondhat Vol.5No.2 (May –August 2018) ,2561

ผู้วิจัย	หัวข้อวิทยานิพนธ์	วัตถุประสงค์	ผลการศึกษา
			<p>3. บางส่วน ต้องการซื้อที่อยู่ ใหม่</p> <p>4. ปัญหาของคน กลุ่มนี้คือ สภาพแวดล้อมของ ที่พักอาศัย มลพิษ และขาดที่ออก กำลังกาย</p>
<p>ปฎิพันธ์ แทน เมือง, จุฬาลงกรณ์มหา วิทยาลัย (2557)</p>	<p>แนวทางการพัฒนาและปรับปรุงด้าน กายภาพศูนย์เอนกประสงค์สำหรับผู้ สูงอายุ</p>	<p>ศึกษาลักษณะ ประชากรผู้สูงอายุ สภาพเศรษฐกิจ สังคมและ วัฒนธรรม ชุมชน ของพื้นที่บริเวณ ศึกษา และ เสนอแนะแนว ทางการพัฒนาและ ปรับปรุงศูนย์ เอนกประสงค์เพื่อ ผู้สูงอายุ</p>	<p>เสนอแนวทางการ ออกแบบปรับปรุง และพัฒนาศูนย์ เอนกประสงค์ สำหรับผู้สูงอายุ ตามหลักการ UD ทั้งพื้นที่ ภายใน และภายนอก อาคาร</p>
<p>ฐิติพันธ์ ภูมิอภิ รัตน์ จุฬาลงกรณ์มหา วิทยาลัย (2558)</p>	<p>การปรับปรุงและพัฒนาต้นแบบสิ่ง อำนวยความสะดวกชุมชนเพื่อการอยู่ อาศัยที่ เหมาะสมกับการใช้ชีวิตของ ผู้สูงอายุอย่างมี คุณภาพในชนบท กรณีศึกษา ต. ท่างาม จ.สิงห์บุรี</p>	<p>ศึกษาลักษณะทาง สังคม เศรษฐกิจ ประชากร สภาพแวดล้อม และสิ่งอำนวยความสะดวก ความสะดวกชุมชน ของผู้สูงอายุ รวมทั้งมี การ</p>	<p>สิ่งอำนวยความสะดวก สะดวกชุมชนที่ ผู้สูงอายุมีการ เข้า ใช้ทำกิจกรรม บ่อยครั้ง ได้แก่ ศาสนสถาน สถานพยาบาล และลาน</p>

ผู้วิจัย	หัวข้อวิทยานิพนธ์	วัตถุประสงค์	ผลการศึกษา
		ติดตามผลการปรับปรุงพื้นที่สิ่งอำนวยความสะดวก	อเนกประสงค์ สวนสาธารณะ
<p>เวณิกา ฐูปพลทัฬห</p> <p>จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย</p> <p>(2560)</p>	<p>แนวทางการออกแบบปรับปรุง ที่อยู่อาศัย อาคาร และพื้นที่ภายนอกสำหรับผู้สูงอายุ เขตชุมชนเมืองในพื้นที่สำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ กรณีศึกษา ชุมชนทรัพย์สินใหม่ ชุมชนทรัพย์สินเก่า และชุมชนคลองปลับปลา เขตวังทองหลาง กรุงเทพมหานคร</p>	<p>ศึกษาลักษณะทางด้านสังคม เศรษฐกิจ และสภาพการอยู่อาศัยของผู้สูงอายุในชุมชน วิเคราะห์รูปแบบทางกายภาพ พฤติกรรมการใช้งาน และปัญหาด้านที่อยู่อาศัย อาคาร และพื้นที่ภายนอกของผู้สูงอายุในชุมชน</p>	<p>ปัจจุบันยังมีผู้สูงอายุในชุมชนที่ท าอาชีพหาเลี้ยงตนเอง และคนในครอบครัวอยู่ เนื่องจาก ฐานะและรายได้ไม่สูงมากนัก ซึ่งเป็นปัจจัยที่ทำให้ผู้สูงอายุอยู่ติดบ้าน และไม่มีเวลาไปทำกิจกรรมในพื้นที่ส่วนกลางเสนอแนวทางการออกแบบ</p>
		เสนอแนะแนวทางการออกแบบปรับปรุงสภาพแวดล้อมทางกายภาพ ด้านที่อยู่อาศัย อาคาร และพื้นที่ภายนอกให้เหมาะสมกับผู้สูงอายุในชุมชน	ปรับปรุงสภาพแวดล้อมทางกายภาพด้านที่อยู่อาศัย อาคาร และพื้นที่ภายนอกให้เหมาะสมกับผู้สูงอายุในชุมชนตามบริบทของสังคมไทย

ผู้วิจัย	หัวข้อวิทยานิพนธ์	วัตถุประสงค์	ผลการศึกษา
<p>กรุณา ประसार จุฬาลงกรณ์มหา วิทยาลัย (2552)</p>	<p>การบริหารทรัพยากรกายภาพของ ศาลยุติธรรม : กรณีศึกษา 10 อาคาร ศาลยุติธรรมในเขตกรุงเทพมหานคร</p>	<p>ศึกษาสภาพ ปัจจุบันและปัญหา ของการจัดการ ด้านอาคารสถานที่ ของศาลยุติธรรม โดยวิเคราะห์หา ความต้องการใน การจัดการอาคาร สถานที่กับการ จัดการอาคาร สถานที่ในปัจจุบัน เพื่อเป็นแนว ทางการบริหาร ทรัพยากรกายภาพ สำหรับศาล ยุติธรรมต่อไป</p>	<p>กรณีศึกษาจำแนก ได้เป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ อาคาร แนวราบจำนวน 3 อาคาร มีความสูง 4-6ชั้น ทั้งหมดมี อายุอาคารเกินกว่า 20 ปี และอาคาร สูงจำนวน 7 อาคาร มีความสูง 7-13 ชั้นมีระบบ ประกอบอาคารที่ ซับซ้อน ทั้งหมดมี อายุอาคารมาก พบว่าการใช้อาคาร มี 2 ลักษณะคือ 1. หน่วยงานเดียวใช้ อาคาร 2.หลาย หน่วยงานใช้ อาคารร่วมกัน ส่งผลให้การ ดำเนินงานด้าน อาคารสถานที่ และวิธีการ ปฏิบัติงานต้องม ีความแตกต่างกัน ขาดการบริหาร จัดการและ บุคลากรที่มีความ พร้อม</p>

ผู้วิจัย	หัวข้อวิทยานิพนธ์	วัตถุประสงค์	ผลการศึกษา
พีรตน์ นิมิตร นราดล ม.ธรรมศาสตร์ (2553)	แนวทางการบริหารจัดการพื้นที่ สำนักงานในองค์กรเอกชนขนาดใหญ่ เพื่อสุขภาวะอนามัยของพนักงาน	ศึกษาแนวคิด เกี่ยวกับการออกแบบ สภาพแวดล้อมใน สถานที่ทำงานเพื่อ สนับสนุนสุขภาวะ อนามัยของ พนักงาน วิเคราะห์ ความสัมพันธ์ทาง กายภาพรวมถึง แนวทางการ ออกแบบ	เสนอแนวทางการ ออกแบบพื้นที่ สำนักงานที่ สนับสนุนสุข ภาวะการทำงาน ของพนักงานใน องค์กรขนาดใหญ่

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องแบ่งออกเป็น 2 ส่วนคือ

1 งานวิจัยที่เกี่ยวกับการศึกษาด้านความต้องการสิ่งอำนวยความสะดวกทางกายภาพด้านที่
อยู่อาศัยของผู้สูงอายุ มีจำนวน 4 เล่มคือ

- 1.1 ความต้องการที่อยู่อาศัยในวัยสูงอายุของผู้ที่ ทำงานบริษัทชั้นนำใน กทม., บัญชา
บูรณสิงห์ พ.ศ.2539
- 1.2 แนวทางการพัฒนาและปรับปรุงด้านกายภาพศูนย์เอนกประสงค์สำหรับผู้สูงอายุ, ปฏิ
พันธ์ุ แทนเมือง , 2557
- 1.3 การปรับปรุงและพัฒนาต้นแบบสิ่งอำนวยความสะดวกชุมชนเพื่อการอยู่อาศัยที่
เหมาะสมกับการใช้ชีวิตของผู้สูงอายุอย่างมี คุณภาพในชนบท กรณีศึกษา ต. ท่างาม
จ.สิงห์บุรี ,ฐิติพันธ์ ภูมิอภิรัตน์ ,2558
- 1.4 แนวทางการออกแบบปรับปรุง ที่อยู่อาศัย อาคาร และพื้นที่ภายนอกสำหรับ
ผู้สูงอายุ เขตชุมชนเมืองในพื้นที่สำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ กรณีศึกษา
ชุมชนทรัพย์สินใหม่ ชุมชนทรัพย์สินเก่า และชุมชนคลองปลับปลา เขตวังทองหลาง
กรุงเทพมหานคร, เวณิกา ฐปัทม์ ,2560

สิ่งที่เหมือน : วิทยานิพนธ์ทั้ง 4 เล่มศึกษาข้อมูลด้านการปรับปรุง พัฒนา สภาพแวดล้อม
ทางด้านกายภาพสำหรับผู้สูงอายุ

สิ่งที่แตกต่าง : วิทยานิพนธ์ทั้ง 4 เล่มศึกษาข้อมูลด้านที่อยู่อาศัย ไม่ใช่สถานที่ทำงานหรือ

อาคารสำนักงาน

2. งานวิจัยด้านแนวทางการออกแบบอาคารสำนักงาน จำนวน 2 เล่ม

2.1 การบริหารทรัพยากรกายภาพของศาลยุติธรรม: กรณีศึกษา 10 อาคารศาลยุติธรรมในเขตกรุงเทพมหานคร, กรุณา ประसार ,2552

2.2 แนวทางการบริหารจัดการพื้นที่สำนักงานในองค์กรเอกชนขนาดใหญ่เพื่อสุขภาวะอนามัยของพนักงาน, พีรตน์ นิมิตรนราดล ,2553

สิ่งที่เหมือน : วิทยานิพนธ์ทั้ง 2 ฉบับนี้ ศึกษาเกี่ยวกับแนวทางการออกแบบ การบริหารจัดการทรัพยากรอาคารสำนักงาน ที่ก่อให้เกิดประสิทธิภาพในการใช้งาน

สิ่งที่แตกต่าง : วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ศึกษากลุ่มตัวอย่างบุคคลทั่วไปในวัยทำงาน ไม่ใช่กลุ่มผู้สูงอายุ

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้ เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพเพื่อศึกษาแนวทางการจัดการสภาพแวดล้อมทางกายภาพในที่ทำงานเพื่อสนับสนุนการทำงานของผู้อยู่สูงอายุให้เกิดประสิทธิภาพและความปลอดภัยในที่ทำงานอย่างสูงสุด ซึ่งมีวิธีการดำเนินการวิจัยอธิบายเป็นหัวข้อต่างๆได้ดังนี้

3.1 กรอบแนวคิดงานวิจัย

3.2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

3.3 วิธีทำการศึกษา

3.4 เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

3.5 การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.6 การศึกษาวิเคราะห์ข้อมูล

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

3.1 กรอบแนวคิดงานวิจัย

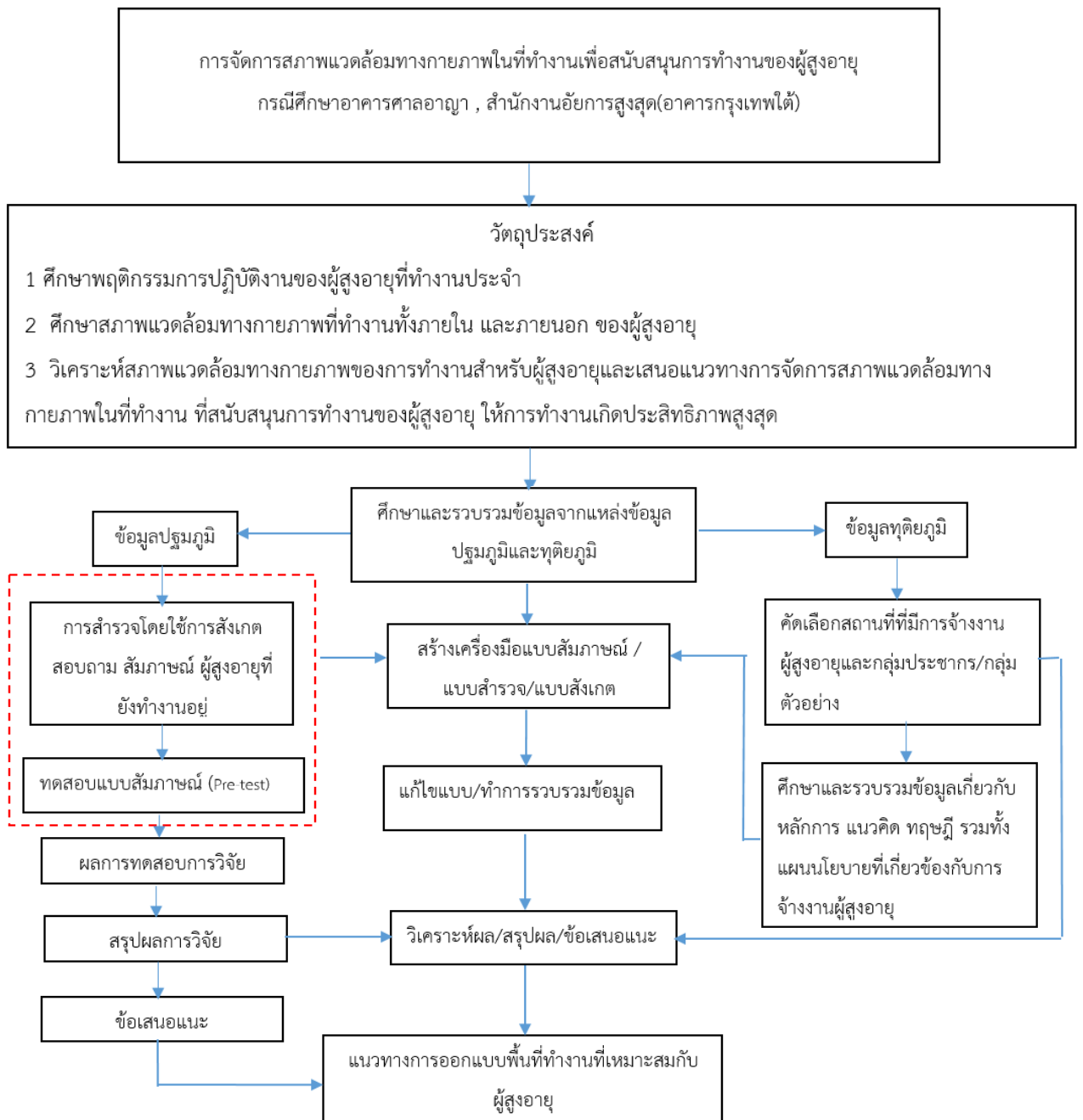
ตารางที่ 5 กรอบงานวิจัย

วัตถุประสงค์	ตัวแปรหลัก	ตัวแปรรอง	ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย
				แบบสัมภาษณ์, สัมภาษณ์
1. ศึกษาพฤติกรรม การปฏิบัติงานของผู้สูงอายุ ลักษณะงานประจำ	ตัวแปรด้านสังคม	-อายุ -เพศ -การศึกษา -โรคประจำตัว	ผู้สูงอายุเพศหญิง และชาย ที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไป 1. ผู้พิพากษาอาวุโส จำนวน 24 คน 2. อัยการอาวุโส จำนวน 23 คน	<u>สัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง</u> - ข้อมูลส่วนตัว - การใช้งานพื้นที่ภายใน และภายนอกที่ทำงาน
	ตัวแปรด้านสภาพการทำงาน	-รูปแบบงาน -ความสัมพันธ์กับคนรอบข้าง -กิจกรรมที่ทำในแต่ละวัน	จำนวนประชากรรวมทั้งสิ้น 47 คน สัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง ร้อยละ 30 ของประชากร เป็นจำนวน 14 คน สัมภาษณ์เชิงลึก เป็นจำนวน 4 คน	- ความพึงพอใจ <u>สัมภาษณ์เชิงลึก</u> - ข้อมูลการใช้งานพื้นที่ - ความพึงพอใจและข้อเสนอแนะ - สรุปแนวทางการปรับปรุง
2. ศึกษาสภาพแวดล้อม ทั้งภายใน และภายนอก ของที่ทำงานของผู้สูงอายุ	ตัวแปรด้านรูปแบบที่ทำงาน	-จุดประสงค์ในการใช้พื้นที่ -ลักษณะสถานที่ทำงาน -กิจกรรมในการใช้พื้นที่	อาคารศาลอาญา ถนนรัชดาภิเษก / อาคารสำนักงานอัยการสูงสุด (อาคารกรุงเทพใต้) ที่มีผู้สูงอายุ 60 ปีขึ้นไปทำงานอยู่	<u>สังเกต</u> - สภาพพื้นที่บริเวณทั่วไป สิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ
	ตัวแปรด้านลักษณะสภาพแวดล้อมทางกายภาพ	สภาพแวดล้อม ความสะดวกในการใช้งาน ความปลอดภัยในการใช้งาน สิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ การเข้าถึงพื้นที่ต่างๆ		
3. เสนอแนวทางการจัดการสภาพแวดล้อมทางกายภาพในที่ทำงาน ที่สนับสนุนการทำงานของ ผู้สูงอายุ ให้การทำงานมีความปลอดภัย เกิดประสิทธิภาพสูงสุด	ตัวแปรด้านการออกแบบทางกายภาพ	แนวคิดต่างๆ เรื่องการออกแบบสถานที่ทำงานให้เหมาะสมกับผู้สูงอายุ	ผู้สูงอายุเพศหญิง และชาย ที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไป 1. ผู้พิพากษาอาวุโส จำนวน 24 คน 2. อัยการอาวุโส จำนวน 23 คน	

กรอบแนวคิดในงานวิจัยจะแยกศึกษาตามวัตถุประสงค์หลัก โดยศึกษาตัวแปรหลักอาทิเช่น ตัวแปรทางสังคม ตัวแปรด้านสภาพที่ทำงานและตัวแปรรอง อาทิเช่น อายุ เพศ การศึกษา กิจกรรมที่ทำในแต่ละวัน ลักษณะการใช้งาน และสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆโดยมีประชากรและกลุ่มตัวอย่างเป็น

ผู้สูงอายุที่ยังทำงานในลักษณะงานประจำอยู่ในอาคารสำนักงาน โดยใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพโดยการเลือกสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง

แผนผังการดำเนินงานวิจัย

รูปภาพที่ 10 ภาพแผนผังการดำเนินงานวิจัย

3.2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การเลือกประชากรและกลุ่มตัวอย่างเป็นการเลือกแบบเฉพาะเจาะจงคือเลือกกลุ่มผู้สูงอายุเพศชายและหญิงที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไป ที่ทำงานในรูปแบบขยายอายุเกษียณ ประเภทกลุ่มงานตุลาการ ได้แก่ผู้พิพากษาอาวุโส และอัยการอาวุโส เนื่องจากเป็นกลุ่มงานที่ต้องใช้ประสบการณ์ในการทำงานสูง และมีจำนวนไม่เพียงพอ

3.2.1 พื้นที่ศึกษา

ศึกษาสถานที่ทำงานที่มีผู้สูงอายุปฏิบัติงานอยู่ในรูปแบบการขยายอายุเกษียณ ลักษณะงานงานประจำ โดยเลือกศึกษากลุ่มที่ทำงานตุลาการ เนื่องจากเป็นกลุ่มงานที่มีการขยายอายุเกษียณงานถึง 70 ปีบริบูรณ์ โดยเลือกมา 2 แห่ง คือ อาคารศาลอาญา และสำนักงานอัยการสูงสุด (อาคารกรุงเทพใต้) เลือกศึกษาพื้นที่ที่ผู้พิพากษาและอัยการอาวุโส เข้าถึงการใช้งานทั้งภายใน และภายนอกอาคาร โดยยึดตามเกณฑ์กฎกระทรวงฯ พ.ศ. 2548 ได้แก่ พื้นที่จอดรถ ทางเดินเท้า บันได ลิฟต์โดยสาร ห้องทำงาน ห้องน้ำ เป็นหลัก

3.2.2 กลุ่มประชากร

ศึกษากลุ่มผู้สูงอายุที่ปฏิบัติงานรูปแบบงานขยายอายุเกษียณ ประเภทงานตุลาการ ลักษณะงานประจำ โดยเลือกศึกษา

- 3.2.2.1 กลุ่มผู้พิพากษาอาวุโส ศาลอาญา ถนนรัชดาภิเษก จำนวน 24 คน
สัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างร้อยละ 30 เป็นจำนวน 7 คน และ
คัดเลือกมาสัมภาษณ์เชิงลึก โดยแบ่งตามช่วงอายุ 60-65 ปี จำนวน 1 คน
และ 65-70 ปี จำนวน 1 คน เพื่อศึกษาความแตกต่างระหว่างช่วงอายุ
- 3.2.2.2 กลุ่มอัยการอาวุโส สำนักงานอัยการสูงสุด อาคารกรุงเทพใต้ จำนวน 23 คน
โดยสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างร้อยละ 30 เป็นจำนวน 7 คน
คัดเลือกมาสัมภาษณ์เชิงลึก โดยแบ่งตามช่วงอายุ 60-65 ปี จำนวน 1 คน
และ 65-70 ปี จำนวน 1 คน เพื่อศึกษาความแตกต่างระหว่างช่วงอายุ

3.3 วิธีทำการศึกษา

3.3.1 การสำรวจและเก็บรวบรวมข้อมูลเบื้องต้น

3.3.1.1 ข้อมูลทุติยภูมิ

ศึกษาข้อมูลจากวารสาร สิ่งพิมพ์ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยศึกษาแนวคิดทฤษฎี เพื่อให้ทราบถึงแนวคิดในการจัดการสภาพแวดล้อมอาคารสำนักงานที่เหมาะสมกับการทำงานของผู้สูงอายุทั้งในประเทศและต่างประเทศ

3.3.1.2 ข้อมูลปฐมภูมิ

ศึกษาข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ สัมภาษณ์เชิงลึก และการสำรวจกายภาพพื้นที่ศึกษา สำนักงานศาลอาญา/สำนักงานอัยการสูงสุด(อาคารกรุงเทพใต้) ทำการวิจัยเชิงคุณภาพ เพื่อนำข้อมูลมาวิเคราะห์โดยการบรรยายเชิงพรรณนาและสรุปผลการศึกษาเป็นความคิดเห็น

3.3.2 วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ

3.3.3.1 วิเคราะห์ข้อมูลจากแนวคิด ทฤษฎี และหลักเกณฑ์ต่างๆ

3.3.3.2 วิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์กรณีศึกษาที่ทำงานในอาคารศาลอาญา และ สำนักงานอัยการสูงสุด และวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสังเกตเป็นการบรรยายเชิงพรรณนา

3.3.3 สรุปผลและข้อเสนอแนะ

3.4 เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

ประชากรกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา คือ กลุ่มผู้สูงอายุที่ขยายอายุเกษียณ ที่สำนักงานศาลอาญา สำนักงานอัยการสูงสุด(อาคารกรุงเทพใต้) โดยในการศึกษาสรุปเครื่องมือได้ดังนี้

3.4.1 แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง

- 1) ข้อมูลทั่วไปของผู้สูงอายุ อายุงาน ลักษณะครอบครัว ลักษณะการใช้ชีวิต
- 2) ข้อมูลทางกายภาพ การเปลี่ยนแปลงของร่างกาย ปัญหาสุขภาพที่พบเมื่ออายุ 60 ปีขึ้นไป
- 3) ข้อมูลด้านสังคม การทำกิจกรรมต่างๆในที่ทำงาน ความสัมพันธ์กับครอบครัว
- 4) รูปแบบ ลักษณะของงานที่ทำ
- 5) ลักษณะของสถานที่ทำงาน และการเข้าถึงสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ

3.4.2 แบบสัมภาษณ์เชิงลึก

- 1) ข้อมูลเรื่องความปลอดภัยของการใช้พื้นที่
- 2) ข้อมูลการใช้พื้นที่ต่างๆ ในแต่ละช่วงเวลา
- 3) ข้อมูลความคิดเห็นเรื่องความต้องการ ความพึงพอใจของการใช้พื้นที่ทางกายภาพส่วนต่างๆ

3.4.3 แบบสำรวจและแบบสังเกต เพื่อศึกษาข้อมูลโดยแบ่งออกเป็น

- 1) ลักษณะการทำงาน
- 2) พื้นที่ใช้สอย

3) กิจวัตรประจำวัน

3.4.4 แบบประเมินสุขภาพด้านร่างกาย (Physical Assessment) /ADL

ซักประวัติเกี่ยวกับสุขภาพเป็นการประเมินภาวะสุขภาพผู้สูงอายุ อาทิ ประวัติการเจ็บป่วย อาการปัจจุบัน ประวัติการเจ็บป่วยในอดีต ประวัติการเข้าพักรักษาตัวในโรงพยาบาล ประวัติทบทวนระบบต่างๆของผู้สูงอายุ ตามเอกสารประกอบการสอนวิชาการพยาบาลผู้สูงอายุ⁴¹

3.4.5 ทดสอบเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล

นำไปทดลองเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง (Pre Test) นำมาแก้ไขเพื่อให้ข้อมูลที่ได้มีความสอดคล้องกับงานวิจัย โดยการทดลองเก็บข้อมูลกลุ่มตัวอย่าง มีการเก็บข้อมูลหลักๆ 3 ส่วน คือ

- 1) ข้อมูลทั่วไปของผู้สูงอายุ
- 2) ข้อมูลเกี่ยวกับกิจวัตรประจำวัน
- 3) ข้อมูลลักษณะการใช้งานสถานที่ทำงาน

หลังจากการทดลองเก็บข้อมูลครั้งแรก จึงพบปัญหาที่เกิดขึ้นจากแบบสอบถาม โดยปัญหาที่พบมีดังนี้

- การเรียงลำดับคำถามสลับไปมา
- คำถามบางส่วนมีความไม่ชัดเจน และขึ้นาคำตอบ
- การควบคุมทิศทางคำถามทำได้ยาก ทำให้คำตอบที่ได้รับไม่ตรงวัตถุประสงค์ในการตอบคำถาม
- คำถามที่เตรียมไปไม่สมบูรณ์ ยังขาดรายละเอียดที่จะสามารถตอบวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้
- คำถามมีหลายข้อ ทำให้ใช้เวลาในการสัมภาษณ์นานเกินไป

3.5 การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.5.1 แบบสัมภาษณ์

จากการทดลองเก็บข้อมูลกลุ่มตัวอย่าง จึงนำปัญหามาปรับปรุงเพิ่มเติมแบบสัมภาษณ์ให้ครอบคลุมมากขึ้น โดยมีส่วนประกอบโครงสร้างของแบบสัมภาษณ์ประกอบด้วย

- 1) ข้อมูลพื้นฐานโดยทั่วไปทางด้านสังคม
- 2) ข้อมูลการเปลี่ยนแปลงทางกายภาพทางกายของผู้สูงอายุ

⁴¹ หนึ่งฤทัย โพธิ์ศรี, การประเมินภาวะสุขภาพผู้สูงอายุ, วิทยาลัยพยาบาลและสุขภาพ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา, 2015.

- 3) ข้อมูลเกี่ยวกับกิจวัตรประจำวัน
- 4) ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมทางกายภาพในที่ทำงานปัจจุบันทั้งภายในและภายนอก

3.5.2 แบบสำรวจและแบบสังเกต

ข้อมูลลักษณะทางกายภาพของสถานที่ทำงาน เพื่อตรวจสอบให้สอดคล้องกับทฤษฎีและแนวคิดต่างๆที่เกี่ยวข้อง

3.6 การศึกษา วิเคราะห์และสรุปผล

สรุปปัจจัย และองค์ประกอบต่างๆ เพื่อเตรียมการสภาพแวดล้อมให้สอดคล้อง เกื้อหนุน และเหมาะสมกับสภาพแวดล้อมของที่ทำงานของผู้สูงอายุที่ทำให้ช่วยสนับสนุนการทำงานในผู้สูงอายุ ได้ทั้งในเรื่องความปลอดภัย และการทำงานให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดได้ โดยวิเคราะห์เปรียบเทียบกับแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยอื่นๆที่ค้นคว้ามา สรุปเป็นประเด็นสำคัญและใช้การนำเสนองานวิจัยคุณภาพแบบบรรยายเชิงพรรณนา

3.6.1 วิเคราะห์ผลการศึกษาลักษณะการปฏิบัติงานของผู้สูงอายุ ร่วมกับการเปลี่ยนแปลงทางกายภาพของร่างกาย

3.6.2 วิเคราะห์ผลการศึกษาเกี่ยวกับสถานที่ปฏิบัติงาน และสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆตามหลักการออกแบบเพื่อทุกคน

3.6.3 สรุปผลและวิเคราะห์ข้อมูลการสัมภาษณ์ โดยวิเคราะห์ปัญหาและข้อเสนอแนะ ในรูปแบบเชิงพรรณนา

3.7 ข้อจำกัดในการศึกษา

3.7.1 ด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างเป็นข้าราชการชั้นอาวุโส ทำให้ยากต่อการเข้าถึงในการเก็บข้อมูล อีกทั้งในปัจจุบันลักษณะอาชีพที่มีผู้สูงอายุยังคงปฏิบัติงานอยู่ยังเป็นกลุ่มอาชีพที่มีค่อนข้างจำกัด

3.7.2 ด้านพื้นที่อาคาร

เนื่องจากอาคารสถานที่ ที่ทำการเก็บข้อมูลเป็นสถานที่ราชการ ที่มีความเป็นส่วนตัวค่อนข้างสูง การเก็บข้อมูลโดยการสังเกตและถ่ายภาพบางส่วนอาจมีข้อจำกัด และทำได้ยาก

บทที่ 4

รายละเอียดอาคารที่ทำงานของผู้สูงอายุ

งานวิจัยนี้ ผู้วิจัยได้เลือกวิเคราะห์ กรณีศึกษาอาคารสำนักงาน ที่มีลักษณะเป็นอาคารที่รองรับการปฏิบัติงานของข้าราชการตุลาการที่ขยายอายุการเกษียณ เนื่องจากเป็นอาคารสำนักงานประเภท ที่มีผู้สูงอายุที่ยังทำงานอยู่ในลักษณะงานประจำ และเป็นงานประเภทที่ใช้กายภาพและสภาพแวดล้อมของอาคารในการปฏิบัติงาน อาทิ ห้องทำงาน ทางเดิน โถงลิฟต์ ห้องน้ำ พื้นที่สำนักงาน เป็นต้น โดยกรณีนี้ผู้วิจัยเลือกศึกษาอาคาร 2 แห่ง คือ อาคารศาลอาญา (ถนนรัชดาภิเษก) และอาคารสำนักงานอัยการสูงสุด (อาคารกรุงเทพใต้)

4.1 กรณีศึกษาที่ 1 อาคารศาลอาญา

ข้อมูลทั่วไป

ศาลอาญา ได้มีการเริ่มเปิดทำการตั้งแต่ พ.ศ. 2535 โดยปัจจุบันอาคารมีอายุการใช้งานมากกว่า 10 ปี โดยตั้งอยู่บริเวณ ถนนรัชดาภิเษก แขวงจอมพล เขตจตุจักร กรุงเทพมหานคร ลักษณะโครงสร้างของอาคารเป็นรูปแบบอาคารคอนกรีตเสริมเหล็ก สูง 13 ชั้น ลักษณะเป็นอาคารสูงขนาดใหญ่พิเศษ โดยมีพื้นที่ใช้สอยภายในอาคารทั้งสิ้นประมาณ 53,599 ตารางเมตร และได้มีการปรับปรุงบริเวณภายในอาคารเมื่อ พ.ศ 2559

ลักษณะการใช้งานอาคาร เพื่อว่าความคดีอาญา และฝากขังผู้ต้องหาที่อยู่ระหว่างรอพิจารณาคดี โดยอาคารศาลอาญา ยังแบ่งการใช้พื้นที่เป็นส่วนต่างๆ คือ ศาลอุทธรณ์ภาค 1 และสำนักงานศาลยุติธรรม

ลักษณะพื้นที่ใช้สอย

มีส่วนห้องพิจารณาคดี 56 บัลลังก์ มีหน่วยงานต่าง ๆ ที่ใช้พื้นที่ร่วมกันภายในอาคาร โดยแยกออกเป็น

ชั้น 1-12 เป็นส่วนของสำนักงานศาลยุติธรรม จำนวน 19 หน่วยงานได้แก่

1. สำนักงานคณะกรรมการบริหารศาลยุติธรรม
2. สำนักงานตุลาการศาลยุติธรรม
3. สำนักคณะกรรมการข้าราชการศาลยุติธรรม
4. สำนักบริหารกลางและสวัสดิการ
5. กองการต่างประเทศ
6. ศูนย์วิทยบริการศาลยุติธรรม

7. กองสารนิเทศและประชาสัมพันธ์
8. กองออกแบบและก่อสร้าง
9. สถาบันพัฒนาข้าราชการศาลยุติธรรม
10. สำนักการคลัง
11. สำนักเทคโนโลยีสารสนเทศ
12. สำนักงบประมาณ
13. สำนักแผนงานและงบประมาณ
14. สำนักกฎหมายและวิชาการศาลยุติธรรม
15. สถาบันวิจัยและพัฒนาคดี
16. กองบริหารทรัพย์สิน
17. สำนักพัฒนาระบบงาน
18. สำนักอัยการประจำศาลฎีกา
19. สำนักประธานศาลฎีกา

ชั้น 13 ส่วนสถานที่ทำงาน ของผู้พิพากษา ศาลอุทธรณ์ภาค 1

ประเภทผู้ใช้อาคาร

อาคารศาลอาญาเป็นอาคารในส่วนพระราชกรณียกิจ โดยเปิดให้บุคคลต่างๆ เข้าใช้งานในช่วงวัน เวลา ราชการ คือ วันจันทร์ – ศุกร์ ตั้งแต่เวลา 8.30 – 16.30 น. โดยผู้ใช้งานหลักแบ่งออกเป็น

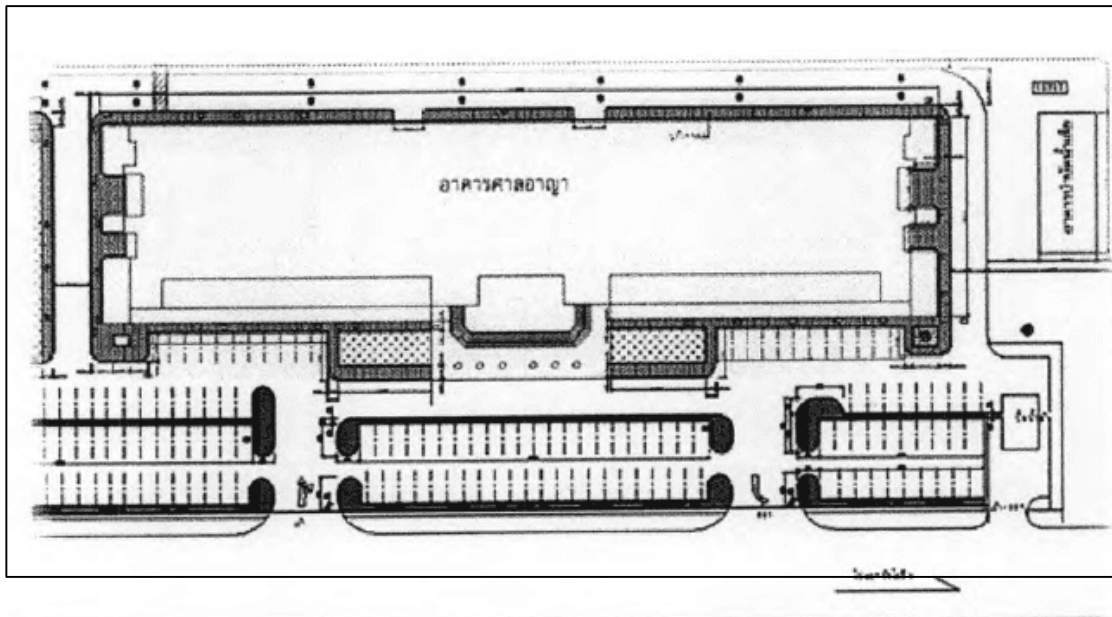
- 1) ผู้ใช้อาคารชั่วคราว ได้แก่ ทนายความ อัยการ ตำรวจ หรือผู้มาติดต่อทั่วไป
- 2) ผู้ใช้อาคารระยะยาว หรือใช้งานประจำ ได้แก่ เจ้าหน้าที่ และผู้พิพากษา

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รูปภาพที่ 11 ที่ทำการศาลอาญา ถนนรัชดาภิเษก

ที่มา: เข้าถึงได้จากเว็บไซต์ <https://www.uteeni.com/th/listings/1729586> เมื่อวันที่ 31 มกราคม 2562

รูปภาพที่ 12 ผังอาคารศาลอาญา

ที่มา: กรุณา ประसार, การบริหารทรัพยากรกายภาพของศาลยุติธรรม, กรณีศึกษา 10 อาคารศาลยุติธรรมในเขตกรุงเทพมหานคร. 2551

ระบบประกอบอาคาร⁴²

อาคารศาลอาญาประกอบด้วยระบบประกอบอาคารดังนี้

ระบบไฟฟ้า ประกอบด้วยระบบไฟฟ้ากำลังโดยมีหม้อแปลงขนาดใหญ่ ระบบไฟฟ้าสำรองโดยเครื่องกำเนิดไฟฟ้า และระบบไฟฟ้าส่องสว่าง โดยหลอดฟลูออเรสเซนต์ เป็นหลัก

ระบบสุขาภิบาล

ระบบบำบัดน้ำเสีย ได้แก่ ระบบบำบัดน้ำเสียแบบจานหมุนชีวภาพ

ระบบน้ำดี ได้แก่ เครื่องสูบน้ำ 3 ชุด

ระบบเครื่องกล ประกอบด้วย

ระบบลิฟต์โดยสารจำนวน 6 ตัว

ระบบปรับอากาศ เป็นระบบปรับอากาศแยกส่วน

ระบบป้องกันอัคคีภัย ได้แก่ ระบบแจ้งเหตุไฟไหม้ ระบบสัญญาณเตือนภัย ระบบตรวจจับความร้อน ระบบตรวจจับควัน และอุปกรณ์กริ่งสัญญาณ บริเวณโดยรอบอาคาร

ระบบดับเพลิง ได้แก่ อุปกรณ์ดับเพลิงประเภทต่างๆ อาทิ ถังดับเพลิง ระบบสปริงเกอร์ สายสูบน้ำ สายฉีดดับเพลิง

⁴² กรุณา ประसार, การบริหารทรัพยากรกายภาพของศาลยุติธรรม, กรณีศึกษา 10 อาคารศาลยุติธรรมในเขตกรุงเทพมหานคร (2551)

ระบบสื่อสาร ได้แก่ ระบบโทรศัพท์ ระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์ ระบบโทรทัศน์ ระบบกระจายเสียง

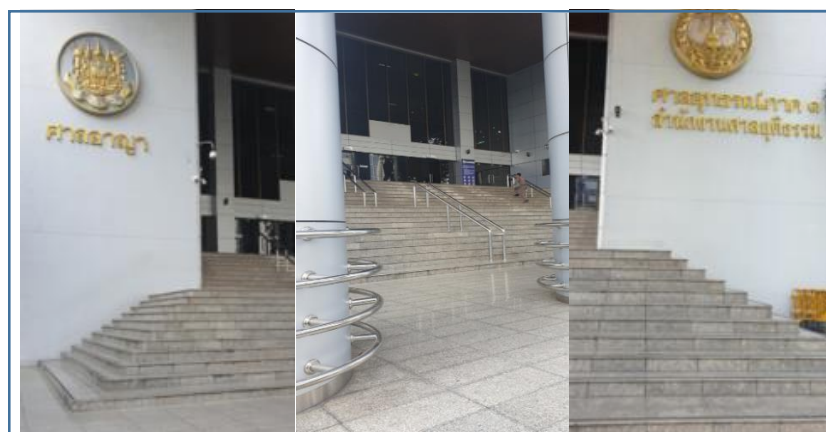
ระบบรักษาความปลอดภัย ได้แก่ การติดตั้งสายล่อฟ้า

สิ่งอำนวยความสะดวกแก่ผู้สูงอายุและผู้พิการ ลิฟต์โดยสาร (ไม่มีทางลาด)

สภาพทางกายภาพโดยทั่วไป

เนื่องจากอาคารดังกล่าว มีอายุการใช้งานยาวนานกว่า 27 ปี พบว่าบริเวณอาคารบางส่วนบางพื้นที่ อยู่ในสภาพทรุดโทรมค่อนข้างเก่า แต่ในบางส่วน ก็ได้รับการพัฒนาซ่อมแซมแล้วตามกรอบงบประมาณ ดังเช่น โถงลิฟต์โดยสาร ที่มีการปรับปรุงใหม่ บริเวณพื้นที่ของ ชั้น 2 มีความสูงโปร่ง และมีส่วนประกอบ เป็นกระจกช่องแสงทำให้สามารถรับแสงสว่าง จากบริเวณภายนอกอาคารได้

ส่วนบริเวณด้านหน้าอาคาร มีบันไดสูงชัน และไม่มีทางลาด จากการเก็บข้อมูลทราบว่า ผู้พิพากษาอาวุโสสามารถใช้ลิฟต์โดยสาร ตรงทางเข้าอาคารบริเวณด้านข้าง ที่ใกล้กับที่จอดรถ แต่พื้นที่บริเวณประตูทางเข้ามีชั้นวางระหว่างธรณีประตู ในส่วนบริเวณที่จอดรถ มีปัญหาเรื่องการจำกัดปริมาณที่จอดรถสำหรับเจ้าหน้าที่ หากที่จอดรถไม่เพียงพอ กลุ่มตัวอย่างผู้สูงอายุต้องเดินเท้าไปยังอาคารจอดรถด้านข้างซึ่งมีระยะทางค่อนข้างไกล อีกทั้งบริเวณทางเดินเป็นคอนกรีตที่ค่อนข้างเก่า มีความชำรุดในบางจุด การจราจรมีความติดขัดบางช่วงเวลา เนื่องจากมีผู้มาติดต่อราชการและเจ้าหน้าที่เป็นจำนวนมาก ภายในอาคารมีการรักษาความสะอาดอยู่ในเกณฑ์ที่ดี บันไดบริเวณโถงกลางภายในอาคารไม่สูงชันจนเกินไป มีชานพัก มีสัญลักษณ์ลูกศรบอกทิศทางการขึ้นลง มีแท็บแสดงชั้นบันไดแต่หลุดลอกตามกาลเวลา และมีลูกตั้งที่ไม่สูงมาก แต่บางชั้นที่ยังไม่ได้รับการปรับปรุง ยังคงมีความทรุดโทรม ส่วนของพื้นเป็นวัสดุหินอ่อน ส่วนของห้องน้ำมีการปรับปรุงใหม่ บางชั้นได้มีการแยกห้องน้ำสำหรับคนพิการและผู้สูงอายุไว้ 1 ห้อง บริเวณทางเข้ามีชั้นกันระหว่างธรณีประตู

รูปภาพที่ 13 บันไดทางขึ้นด้านหน้าอาคารศาลอาญา

ภาพที่ 13 แสดงบันไดบริเวณทางขึ้นด้านหน้าอาคาร มีความสูงชัน และไม่มีทางลาด วัสดุพื้นผิวบันไดเป็นหินแกรนิต โดยทั่วไปศาล มักจะมีรูปแบบบันไดด้านหน้าดังกล่าว เพื่อเพิ่มความสง่างาม ตามแนวความคิดการออกแบบอาคารศาล ดังนั้น ถ้าผู้สูงอายุจะขึ้นบันได หรือเข้าสู่ภายในอาคาร จะมีประตูด้านข้างของอาคาร สามารถเข้าสู่ตัวอาคารได้ มีลิฟต์โดยสารที่สามารถเชื่อมไปยังชั้นอื่น ๆ

รูปภาพที่ 14 บริเวณทางเข้าด้านข้างอาคาร

ภาพที่ 14 แสดงบริเวณด้านข้างอาคาร ที่สามารถเข้าสู่ลิฟต์โดยสาร สามารถใช้ได้เฉพาะเจ้าหน้าที่ และผู้พิพากษาเท่านั้น เพื่อใช้แทนบันไดด้านหน้าอาคาร ที่สูงชัน และไม่มีทางลาด บริเวณทางเข้าด้านนี้มีลักษณะค่อนข้างเก่า พื้นทางเดินเท้าทรุด มีรอยแตกกร้าว มีสีหลุดลอก และมีรอยน้ำซึมตามผนังอาคาร ควรมีการปรับปรุง และต่อเติมในส่วนที่จะเป็นอันตรายต่อผู้ที่จะมาใช้งาน

รูปภาพที่ 15 บริเวณทางเดินโดยรอบอาคาร

รูปภาพที่ 16 บริเวณทางเท้าบริเวณอาคาร และที่จอดรถ

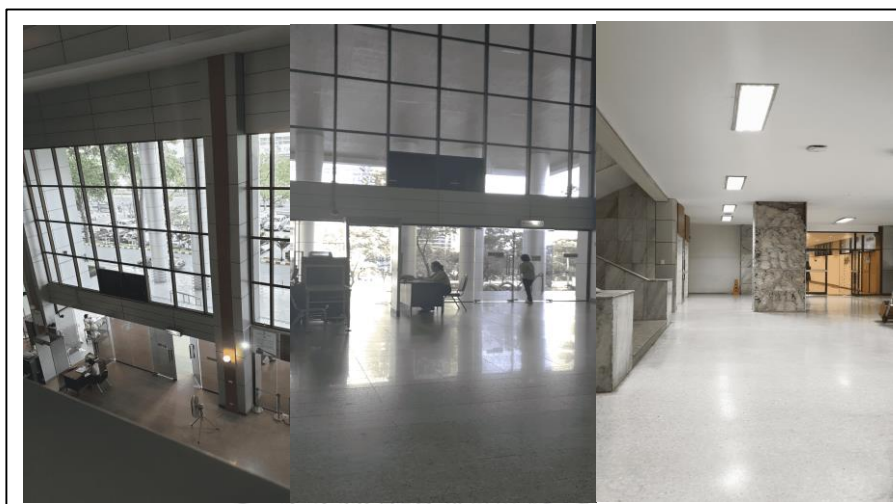
ภาพที่ 15 และ 16 แสดงบริเวณทางเดินเท้า บริเวณโดยรอบอาคาร บางส่วนชำรุด มีการทรุดตัว ต้องปรับระดับใหม่ บริเวณทางเดินค่อนข้างร้อน ไม่มีร่มเงา กันแดดกันฝน ควรมีการเพิ่มหลังคาหรือต้นไม้เพื่อช่วยเรื่องร่มเงา มีส่วนจอดรถสำหรับเจ้าหน้าที่อาวุโสระดับสูง อาทิ ประธานศาลหรือองค์คณะของศาล ส่วนพื้นที่จอดรถบริเวณรอบอาคาร มีปริมาณค่อนข้างน้อย สวนทางกับรถยนต์ที่มีปริมาณหนาแน่น ต้องมีการปรับระดับพื้น แก้ไขพื้นผิวใหม่ ให้ใช้งานได้สะดวกและมีความปลอดภัยเพิ่มมากขึ้น

รูปภาพที่ 17 อาคารศูนย์อาหารศาลยุติธรรม

ภาพที่ 17 แสดงพื้นที่บริเวณศูนย์อาหารของศาลยุติธรรม เป็นอาคารที่อยู่ถัดมาจากอาคารศาลอาญา ด้านบนใช้เป็นพื้นที่สำหรับจอดรถของประชาชนที่มาติดต่อราชการ ด้านล่างเป็นพื้นที่ศูนย์อาหาร มี

ทั้งส่วนพื้นที่ร้านค้า พื้นที่ทานอาหารของประชาชน และพื้นที่ห้องอาหารเฉพาะแยกส่วนสำหรับผู้พิพากษา วัสดุปูพื้นเป็นกระเบื้องเซรามิก มีการติดตั้งระบบปรับอากาศและระบายอากาศ มีการติดตั้งระบบแก๊สรวม เพื่อสนับสนุนร้านอาหาร เมื่อ พ.ศ. 2558 ได้มีการปรับปรุงในส่วนพื้นที่ศูนย์อาหารใหม่ ให้มีความสะอาดและทันสมัยขึ้น

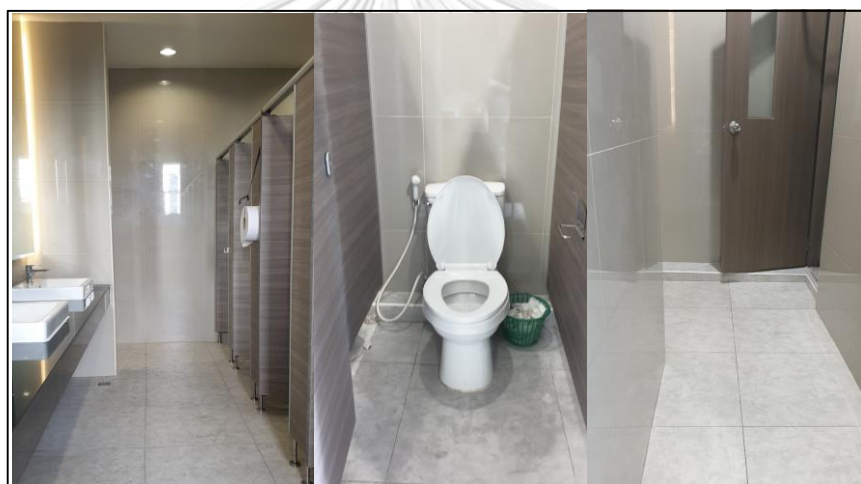

รูปภาพที่ 18 โถงภายในอาคาร

ภาพที่ 18 แสดงพื้นที่บริเวณโถงลิฟต์โดยสาร ที่มีการปรับปรุงขึ้นใหม่ ให้มีความสะดวกในการใช้งาน สวยงาม เหมาะต่อการเป็นสถานที่ราชการที่มีความสำคัญของประเทศ แต่ก็ยังคงใช้วัสดุพื้นผิวเดิมที่มีอยู่แล้ว อาทิเช่น พื้นหินขัด กระเบื้องทั้งส่วนที่เป็นพื้นและผนัง มีระบบรักษาความปลอดภัยที่เคร่งครัดบริเวณทางเข้าอาคาร มีการตรวจตราสิ่งของต่างๆ ก่อนที่จะเข้าสู่ตัวอาคาร ส่วนบันไดทางขึ้น และผนังตกแต่งลิฟต์ ยังคงเป็นวัสดุประเภทหินอ่อนเดิมที่มีอยู่ มีการเพิ่มช่องแสงบริเวณบันได (ตามภาพ) เพื่อการนำแสงธรรมชาติมาช่วยในตอนกลางวัน เพื่อการประหยัดพลังงาน มีชานพักบันได ต้องมีการติดตั้งราวจับบันไดที่สามารถใช้มือรวจับได้ แทบแสดงชั้นบันไดควรได้รับการปรับปรุงเนื่องจากมีการหลุดลอกตามกาลเวลา โดยรวม พื้นที่ดังกล่าวยังต้องมีการบำรุงรักษาเพิ่มเติม หากจะให้เกิดความปลอดภัยต่อผู้สูงอายุที่ยังปฏิบัติงานอยู่ภายในอาคาร

รูปภาพที่ 19 บริเวณลิฟต์โดยสารและบันได

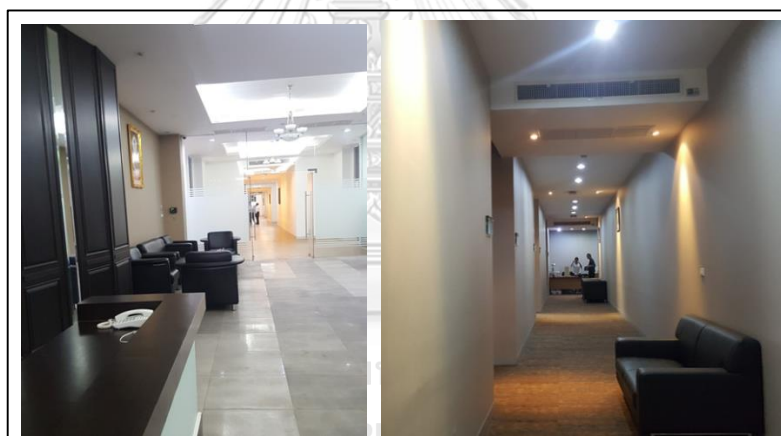

รูปภาพที่ 20 บริเวณห้องน้ำ

ภาพที่ 19 และ 20 แสดงพื้นที่โถงลิฟต์โดยสาร และห้องน้ำสาธารณะรวมในแต่ละชั้น ปัจจุบันทางอาคารได้มีการไต่ปรับปรุงโดยเพิ่มห้องน้ำแยกสำหรับคนพิการและผู้สูงอายุ รวมทั้งการเปลี่ยนสุขภัณฑ์ใหม่ มีการเพิ่มระบบการรักษาความสะอาดต่างๆ ผ่านบริษัทฯ รักษาความสะอาดที่มีการจัดจ้างเพิ่มเติม ให้มีความสะอาดมากขึ้น

รูปภาพที่ 21 บริเวณทางเดินชั้น 13

รูปภาพที่ 22 บริเวณทางเดินชั้น 13

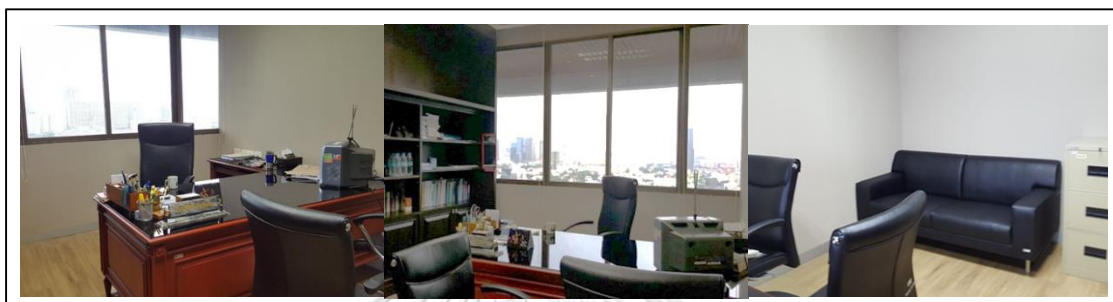
ภาพที่ 21 และ 22 แสดงพื้นที่บริเวณเฉพาะสำหรับผู้พิพากษาอาวุโสของศาลอาญา ที่มีการตกแต่งปรับปรุงให้มีสภาพใหม่ มีความเงียบสงบ สะอาด และการรักษาความปลอดภัยที่เคร่งครัดเหมาะสมแก่การใช้งาน ภายในพื้นที่มีสภาพน่าสบาย ทั้งแสงสว่างในการทำงาน ระบบปรับอากาศ ความสะอาดของพื้นที่ใช้งาน รวมทั้งห้องน้ำในพื้นที่ เพราะบริเวณชั้นนี้ ผู้ใช้งานส่วนใหญ่ จะเป็นผู้ที่มีตำแหน่งอาวุโส ที่ต้องเน้นความปลอดภัยสูงสุดในการใช้งานในพื้นที่

ลักษณะของผู้สูงอายุที่ทำงานในศาลอุทธรณ์ภาค 1 อาคารศาลอาญา

ผู้สูงอายุที่ทำงานในศาลยุติธรรมจะดำรงตำแหน่งผู้พิพากษาอาวุโส ตามพระราชบัญญัติหลักเกณฑ์การแต่งตั้งและดำรงตำแหน่งผู้พิพากษาอาวุโส พ.ศ. 2562 เมื่อผู้พิพากษามีอายุครบ 60 ปี

บริบูรณ์ขึ้นไป ซึ่งได้ปฏิบัติหน้าที่มาแล้ว ไม่น้อยกว่าสี่สิบปีและผ่านการประเมินสมรรถภาพในการปฏิบัติหน้าที่ โดยได้รับการอนุมัติ จากคณะกรรมการตุลาการศาลยุติธรรมและได้รับพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ แต่งตั้ง ให้ดำรงตำแหน่งผู้พิพากษาอาวุโส เพื่อพิจารณาพิพากษาคดีในศาลฎีกา ศาลอุทธรณ์ หรือศาลชั้นต้น จนกระทั่งมีอายุครบ 70 ปี บริบูรณ์

โดยปัจจุบันมีจำนวนผู้พิพากษาอาวุโส อาคารศาลอาญา ถนนรัชดาภิเษก จำนวนทั้งสิ้น 24 คน

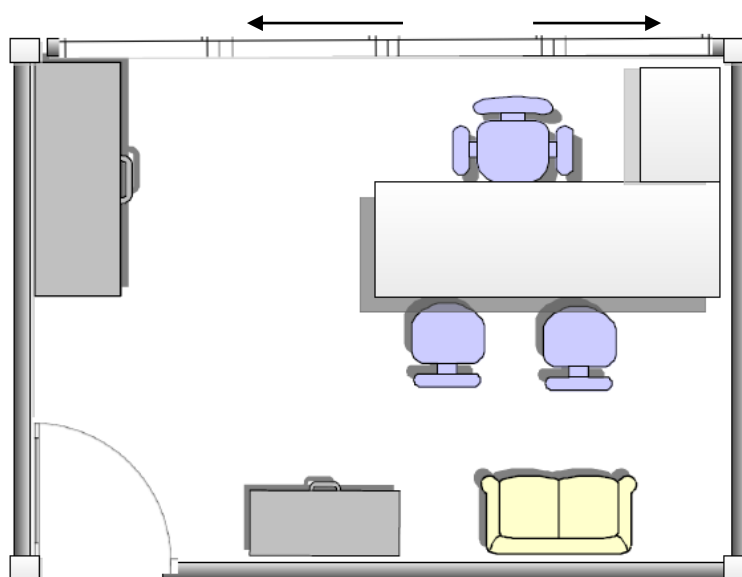

รูปภาพที่ 23 ห้องทำงานของผู้พิพากษาอาวุโส

ภาพที่ 23 แสดงลักษณะของครุภัณฑ์ และการจัดวาง ภายในห้องทำงานของผู้พิพากษาอาวุโสของศาลอาญา ที่นอกเหนือจากความสวยงามตามระดับของตำแหน่งของผู้ที่ใช้พื้นที่ภายในห้องนั้นๆ แล้ว ก็ยังต้องคำนึงถึงความปลอดภัย และลักษณะที่จะสามารถตอบสนองต่อการใช้งานของผู้ที่มาใช้พื้นที่ภายในห้องได้อย่างมีประสิทธิภาพตามลักษณะขององค์ประกอบพื้นฐานทางสรีระของบุคคลนั้น ตามช่วงอายุในแต่ละระยะเวลาได้อย่างดีไปพร้อมกัน

ลักษณะห้องทำงาน

ภายในห้องนั้น จะเป็นลักษณะของห้องทำงานเดี่ยว สำหรับ 1 คน ครุภัณฑ์ภายในห้อง จะประกอบด้วย โต๊ะทำงาน เก้าอี้ ตู้วางของ และโซฟาพับแบก ด้านหลังเป็นหน้าต่าง ช่องแสงกระจกตลอดแนว (อาคารหันหน้าไปทางถนนรัชดาภิเษก) สามารถรับแสงแดดล้อมจากภายนอก แต่ไม่มีม่านปรับแสงจึงอาจมีปัญหาเรื่องแสงตกกระทบที่มากเกินไปในบางลักษณะงาน มีการระบายอากาศที่ดี โต๊ะทำงาน ส่วนใหญ่เป็นโต๊ะไม้ มีลักษณะเป็นรูปตัว L เก้าอี้ที่บ่งบอกถึงระดับของผู้ใช้งาน แต่ทั้งนี้ ครุภัณฑ์ที่ใช้ภายในห้องเป็นครุภัณฑ์ตามมาตรฐาน สำหรับบุคคลทั่วไป เช่น เก้าอี้ไม้โซฟาเพื่อสุขภาพสำหรับรองรับสรีระที่เปลี่ยนไปของผู้สูงอายุ

รูปภาพที่ 24 แพลนห้องทำงานของผู้ฝึกภาษาอาวุโส

4.2 กรณีศึกษาที่ 2 สำนักงานอัยการสูงสุด (อาคารกรุงเทพใต้)

ข้อมูลทั่วไป

อาคารสำนักงานอัยการสูงสุด อาคารกรุงเทพใต้ ก่อตั้งเมื่อ พ.ศ. 2542 เป็นอาคารเก่าที่มีอายุการใช้งานกว่า 20 ปี ตั้งอยู่ที่ ถนนเจริญกรุง 53 แขวงยานนาวา เขตสาทร กรุงเทพฯ ลักษณะอาคารเป็นอาคารคอนกรีตเสริมเหล็ก สูง 7 ชั้น เป็นอาคารขนาดใหญ่ มีพื้นที่การใช้สอยภายในอาคารทั้งสิ้นประมาณ 8,025 ตารางเมตร โดยแบ่งเป็นพื้นที่ส่วนห้องทำงานประมาณ 3,902 ตารางเมตร

ลักษณะการใช้งานของอาคารใช้เป็นทำงานด้านกฎหมายสำหรับอัยการและเจ้าหน้าที่ฝ่ายคดีต่างๆ และให้ความรู้ทางด้านกฎหมายแก่ประชาชนทั่วไป

ลักษณะพื้นที่ใช้สอย

อาคารมีจำนวน 7 ชั้น มีหน่วยงานต่างๆที่ใช้พื้นที่ภายในอาคารร่วมกัน โดยแยกออกเป็น

ชั้นที่ 1 งานบริหารทั่วไป

ชั้นที่ 2 สำนักงานอัยการพิเศษฝ่ายคดีอาญากรุงเทพใต้ 1 และ 4 , สำนักอำนวยการสำนักงานคดีอาญา กรุงเทพใต้

ชั้นที่ 3 สำนักงานคดีอาญา , สำนักงานอัยการพิเศษฝ่ายคดีอาญากรุงเทพใต้ 2

ชั้นที่ 4 สำนักงานอัยการพิเศษฝ่ายคดีอาญากรุงเทพใต้ 3 , สำนักงานอัยการพิเศษฝ่ายคดีอาญาเสพติด 4

ชั้นที่ 5 สำนักงานอัยการพิเศษฝ่ายเศรษฐกิจและทรัพยากร 3 และ 4

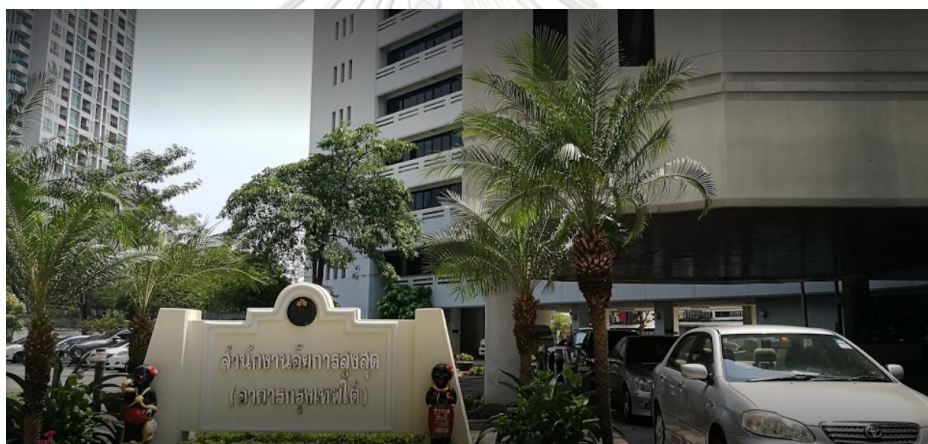
ชั้นที่ 6 สำนักงานอัยการพิเศษฝ่ายคดีศาลสูง 2 ,สำนักงานอัยการพิเศษฝ่ายคดีแพ่งกรุงเทพใต้ 3

ชั้นที่ 7 สำนักอำนวยการ สำนักงานคดีแพ่งกรุงเทพใต้ ศูนย์วิทยบริการ และฝ่ายคดีแพ่งกรุงเทพใต้ 2, 3

ประเภทผู้ใช้อาคาร

อาคารสำนักงานอัยการสูงสุด อาคารกรุงเทพใต้ เป็นอาคารในส่วนของราชการ โดยเปิดให้ผู้มาติดต่อราชการ เข้าใช้งานในช่วงวัน เวลาราชการ คือ วันจันทร์ – ศุกร์ ตั้งแต่เวลา 8.30 – 16.30 น. โดยผู้ใช้งานหลักแบ่งออกเป็น

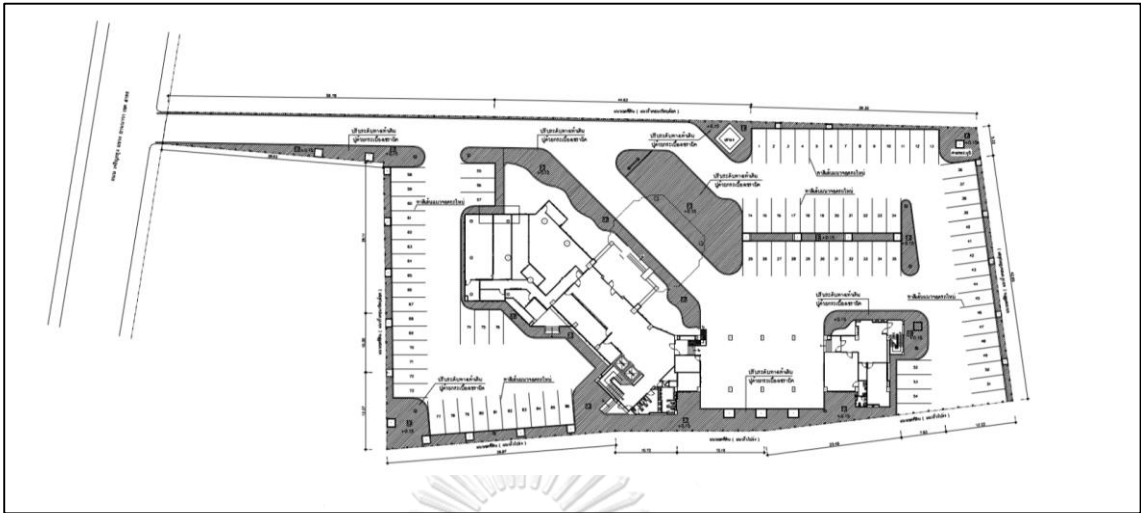
1. ผู้ใช้อาคารชั่วคราว ได้แก่ ทนายความ ตำรวจ หรือผู้ที่มาติดต่อทั่วไป
2. ผู้ใช้อาคารระยะยาว หรือใช้งานประจำ ได้แก่ เจ้าหน้าที่ และอัยการ

รูปภาพที่ 25 บริเวณภายนอกอาคารสำนักงานอัยการสูงสุด อาคารกรุงเทพใต้

รูปภาพที่ 26 บริเวณภายนอกอาคารสำนักงานอัยการสูงสุด อาคารกรุงเทพใต้

รูปภาพที่ 27 ผังอาคารสำนักงานอัยการสูงสุด อาคารกรุงเทพใต้

ลักษณะทางกายภาพโดยทั่วไป

เนื่องจากโครงสร้างอาคาร เป็นอาคารเก่า รูปแบบอาคาร เป็นอาคารคอนกรีตเสริมเหล็ก สูง 7 ชั้น มีชั้นดาดฟ้า บริเวณด้านหน้าอาคาร ไม่มีทางลาดอาคารหรือการจัดสรรพื้นที่สำหรับผู้สูงอายุ หรือผู้พิการ ลักษณะทั่วไปแล้ว รูปแบบของอาคารปัจจุบัน มีอายุการใช้งาน มากกว่า 10 ปี มีการรื้อถอนปรับปรุงภายนอกอาคาร บางส่วน เช่น การปรับทางเดินเท้า ส่วนภายในอาคาร ยังไม่มีการปรับปรุง อาจอยู่ตามรอบงบประมาณ วัสดุภายในอาคาร จึงยังเป็นวัสดุเก่า ดั้งเดิม (พื้นหินขัด) แสงสว่างภายในอาคาร ค่อนข้างทึบ (ตามรูปแบบอาคาร) วัสดุขอบผนังมีสีหลุดลอก บันไดส่วนกลาง (บันไดหลัก) ค่อนข้างแคบ ทางเดินบริเวณรอบอาคารมีบางส่วนชำรุด อีกทั้งด้านข้างของที่ตั้งอาคาร เป็นชุมชนทำให้มีเสียงรบกวนเป็นบางครั้ง

รูปภาพที่ 28 บริเวณภายนอกอาคารสำนักงานอัยการสูงสุด อาคารกรุงเทพใต้

รูปภาพที่ 29 บริเวณทางเดินภายนอกโดยรอบอาคารสำนักงานอัยการสูงสุด อาคารกรุงเทพใต้

ภาพที่ 28 และ 29 แสดงพื้นที่ภายนอกอาคาร ที่อาจมีการทรุดโทรมตามกาลเวลา จะต้องมีการปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง เพราะทางเท้าส่วนใหญ่ยังเป็นพื้นคอนกรีต ทั้งส่วนที่เป็นทางเดิน หรือคั่นหินทางเท้า ไม่มีหลังคาปกคลุม แคม (ตามภาพ) มีอันตรายต่อการใช้งาน เพราะต้องคอยหลบเลี่ยงการสัญจรของยานพาหนะ รากต้นไม้ใหญ่ เมื่อมีการปลูกไวนาน จะทำให้รากไม้ชอนไชให้ทางเท้า ส่งผลให้ทางเท้า ชำรุด เสียหาย มีผลต่อการใช้งานสัญจร ที่อาจก่อให้เกิดอันตราย และอุบัติเหตุได้

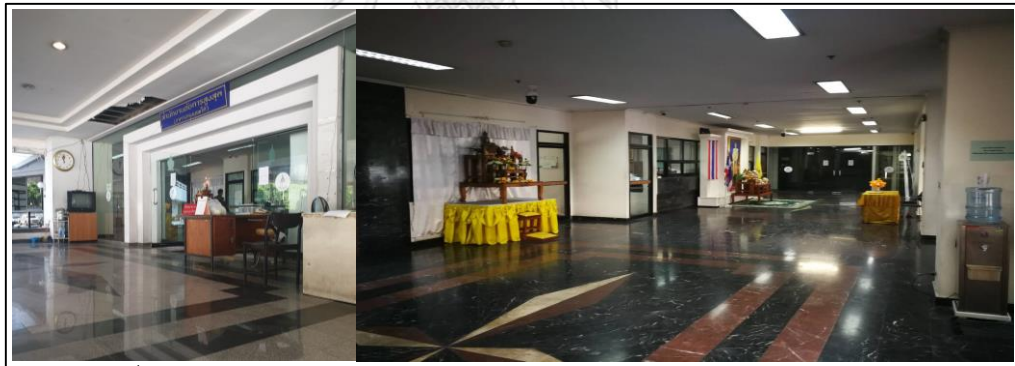
รูปภาพที่ 30 บริเวณภายนอกโดยรอบอาคารสำนักงานอัยการสูงสุด อาคารกรุงเทพใต้

ภาพที่ 30 แสดงทางเข้าอาคาร ที่มีระยะทาง ประมาณ 500 เมตร จากทางเข้าหลัก จนถึงตัวอาคาร มีทางเดินเท้าด้านข้าง เป็นวัสดุอิฐบล็อก มีการชำรุดในบางจุด ไม่มีทางลาด หรือราวจับ ด้านข้างอาคารบริเวณที่ทิ้งขยะติดบริเวณคลอง

รูปภาพที่ 31 บริเวณที่จอดรถ

ภาพที่ 31 แสดงที่จอดรถอาคารสำนักงานอัยการสูงสุด อาคารกรุงเทพใต้ มีส่วนจอดรถ โดยรอบ บริเวณอาคาร ทั้งส่วนกลางแจ้ง และใต้อาคาร พื้นที่จอดรถ มีบริเวณค่อนข้างมากเพียงพอ สำหรับผู้ใช้งาน ผู้สูงอายุที่เป็นอัยการอาวุโสบางท่าน นิยมจอดรถบริเวณหน้าอาคาร เนื่องจากไม่ต้องเดินไกล แต่บริเวณหน้าอาคารสามารถจอดรถได้ จำนวนจำกัด 2-3 คัน อีกทั้งไม่มีการตีช่องจอดรถเป็นกิจลักษณะ ทางขึ้นอาคารเป็นบันไดไม่มีทางลาดสำหรับผู้สูงอายุและคนพิการ ต้องมีการปรับปรุงเพิ่มเติม

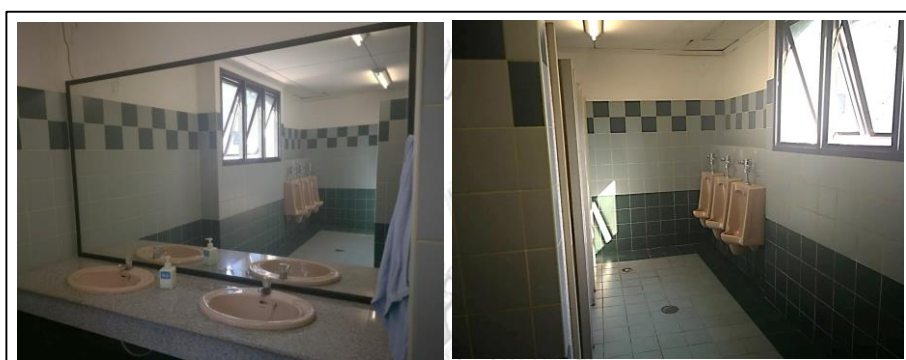

รูปภาพที่ 32 บริเวณโถงทางเข้าและโถงทางเดิน อาคารสำนักงานอัยการสูงสุด อาคารกรุงเทพใต้

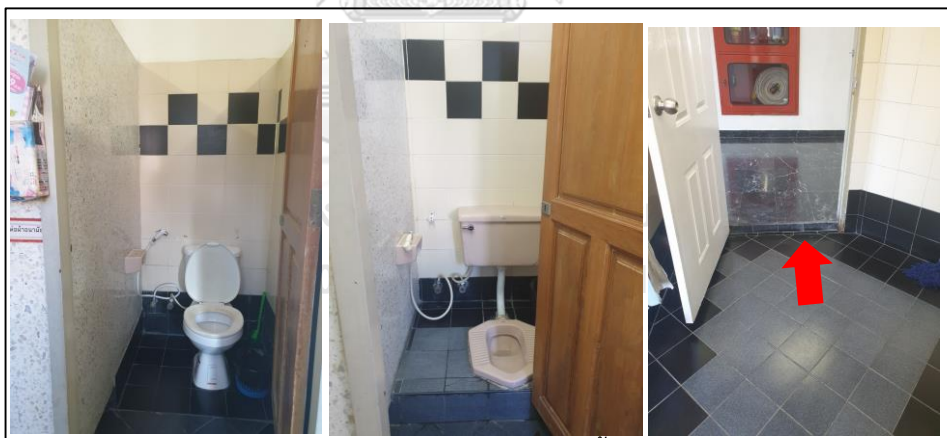

รูปภาพที่ 33 บริเวณโถงลิฟต์โดยสารและบันได

ภาพที่ 32 และ 33 แสดงรูปแบบอาคารเป็นแบบดั้งเดิม มีการออกแบบในลักษณะยุค 90 วัสดุปูพื้นทางเดิน และโถงลิฟต์ เป็นวัสดุหินขัด บริเวณโถงอาคารมีลิฟต์โดยสาร 2 ตัว แสงสว่างค่อนข้างน้อย ให้ความรู้สึกทึบ ส่วนบันไดหลัก มีความกว้างของบันไดค่อนข้างแคบ พื้นบันไดเป็นวัสดุหินขัด ราวบันไดเป็นวัสดุทำจากไม้ มีความลื่นและไม่สามารถรวบจับได้ มีบานหน้าต่างเพิ่มแสงสว่างจากภายนอก ช่วยในการประหยัดพลังงาน และช่วยเรื่องความปลอดภัยในการใช้ ผงนึ่งภายในอาคาร มีสีหลุดลอก และมีความบวมขึ้นจากน้ำ ในบางจุด ต้องมีการขัดลอก และทาสีใหม่เพิ่มเติม ซึ่งต้องรอตตามรอบของระยะเวลาปีงบประมาณ

รูปภาพที่ 34 บริเวณห้องน้ำ

รูปภาพที่ 35 บริเวณห้องน้ำ

ภาพที่ 34 และ 35 แสดงห้องน้ำ มีสภาพค่อนข้างทรุดโทรม ส่วนของห้องน้ำ มีหน้าต่างที่รับแสงสว่างจากภายนอก และช่วยในการระบายอากาศได้ดี สุขภัณฑ์บางส่วนยังเป็นของเก่าดั้งเดิม โดยมีลักษณะสุขภัณฑ์แบบโถชักโครก และแบบนั่งยอง ไม่มีห้องน้ำแยกสำหรับคนพิการและผู้สูงอายุ พื้นทางเดินทางเข้าออก มีขั้นต่างระดับ ซึ่งอาจทำให้เกิดการสะดุด วัสดุปูพื้นมีความมัน อันเนื่องมาจากอายุการใช้งานที่นานของวัสดุ ต้องมีการปรับปรุงแก้ไขใหม่

ลักษณะของผู้สูงอายุที่ทำงานในสำนักงานอัยการสูงสุด อาคารกรุงเทพใต้

ส่วนสำหรับบุคลากร ข้าราชการอัยการ ตามกฎหมายเดิม ก็คือ พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายอัยการ พ.ศ. 2521 และพระราชบัญญัติหลักเกณฑ์การแต่งตั้ง และดำรงตำแหน่งอัยการอาวุโส พ.ศ. 2543 ข้าราชการอัยการจะพ้นจากตำแหน่งเมื่อสิ้นปีงบประมาณที่ข้าราชการอัยการผู้นั้นมีอายุครบหกสิบปีบริบูรณ์ โดยให้ไปดำรงตำแหน่งอัยการอาวุโส และจะพ้นจากราชการเมื่อสิ้นปีงบประมาณในแต่ละปี ที่ข้าราชการอัยการผู้นั้นมีอายุครบเจ็ดสิบปี⁴³

ปัจจุบันมีผู้สูงอายุดำรงตำแหน่ง อัยการอาวุโส ณ สำนักงานอัยการ (อาคารกรุงเทพใต้) จำนวนรวมทั้งสิ้น 29 คน แบ่งเป็น

1. สำนักงานคดีอาญา จำนวน 7 คน
2. สำนักงานคดีแพ่ง จำนวน 4 คน
3. สำนักงานคดีพิเศษ จำนวน 9 คน

รูปภาพที่ 36 ห้องทำงานของอัยการอาวุโส

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รูปภาพที่ 37 ห้องทำงานของอัยการอาวุโส

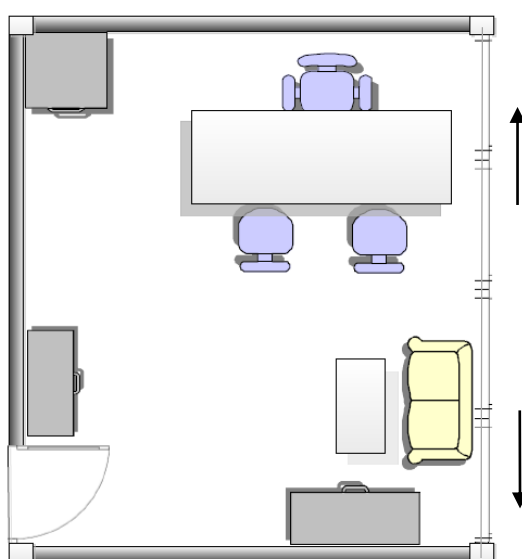
ภาพที่ 36 และ 37 แสดงการจัดวางครุภัณฑ์ภายในห้องทำงานของข้าราชการอัยการ ส่วนใหญ่แล้วจะเป็นครุภัณฑ์สำเร็จรูป ที่บางครั้ง อาจจะไม่สัมพันธ์กับรูปแบบและช่วงอายุของ

⁴³ อนุชาติ คงมาลัย , ระเบียบการดำเนินคดีอาญาชั้นศาลสูงของพนักงานอัยการ. คลังสมองอัยการ, 2556.

ผู้ใช้งานเท่าไรนัก แต่เป็นเกณฑ์มาตรฐานของระดับข้าราชการในแต่ละระดับ ที่จะกำหนดมาโดยระเบียบของสำนักพัสดุและการจัดจ้างในแต่ละหน่วยงานนั้นๆ

ลักษณะห้องทำงาน

เป็นลักษณะห้องทำงานเดี่ยว สำหรับ 1 คน ครุภัณฑ์ภายในห้องประกอบด้วย โต๊ะทำงาน เก้าอี้ ตู้เก็บของ และโซฟารับแขก บริเวณด้านข้างเป็นหน้าต่างกระจกสามารถรับแสงจากภายนอก มีมู่ลี่ปรับระดับแสง ด้านล่างติดกับบริเวณชุมชน หากเปิดหน้าต่างอาจมีเสียงรบกวนบางครั้ง

รูปภาพที่ 38 แบบแปลนห้องทำงานของอัยการอาวุโส อาคารสำนักงานอัยการสูงสุด อาคารกรุงเทพใต้

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

โดยสรุปแล้ว จากกรณีศึกษาอาคารทั้ง 2 สถานที่ข้างต้นนั้น จะพบว่า องค์อาคารโดยรวมจะค่อนข้างมีอายุการใช้งานที่ยาวนาน มากกว่า 20 ปี เป็นอาคารที่ก่อสร้างก่อนมีกฎกระทรวง ฯ พ.ศ. 2548 การก่อสร้างในยุคก่อนหน้านั้น ยังไม่ได้นำเอาแนวทางการของการใช้สอยเพื่อผู้คนทุกวัยและทุกอายุ รวมทั้งการคำนึงถึงความปลอดภัยของผู้ที่มาใช้งานมากนัก ทำให้อาจจะเกิดการทรุดโทรมต่อเนื่องทั้งในส่วนของพื้นที่ใช้สอยที่ไม่เอื้ออำนวยในการทำงานของข้าราชการที่มีความอาวุโส รวมทั้งวัสดุตกแต่งต่างๆ ที่อาจจะชำรุด เป็นอันตรายต่อผู้ที่มาปฏิบัติงานภายในอาคาร

ข้อมูลที่ได้จากกรณีศึกษา ทำให้ผู้วิจัยมีข้อค้นพบว่า สภาพแวดล้อมการทำงานทั้งในเชิงกายภาพ และเชิงสภาพแวดล้อมโดยรอบ ถ้าไม่เอื้อต่อการปฏิบัติงานที่มีความปลอดภัย และความสุขในการทำงานนั้น ก็จะส่งผลต่อประสิทธิภาพในการทำงานได้ และอีกประการ ถ้าสภาพแวดล้อมมีความปลอดภัยต่ำ แต่องค์กรยังต้องพึ่งพากลุ่มคนที่ปฏิบัติงานเฉพาะด้าน ที่จะต้องยึดอายุการทำงานให้มียาว

ชั้นแล้วนั้น ความปลอดภัยที่จะช่วยสนับสนุนให้ผู้ที่มาทำงานมีความวางใจ และสบายใจ ที่จะเข้ามาปฏิบัติงาน จึงมีความสำคัญ

ดังนั้น งานวิจัยนี้ จะมุ่งเน้นที่จะชี้เหตุและผล ของการที่จะปรับปรุง เพื่อพัฒนาสำหรับที่จะให้ข้อมูลที่จะใช้ในการปรับปรุง และแก้ไขให้สภาพแวดล้อมของอาคารนั้น เอื้อต่อผู้คนที่ทุกวัยและทุกอายุ ภายใต้แนวความคิดของ Universal Design = Work Place ในลำดับต่อไป

บทที่ 5

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นการศึกษาข้อมูลการใช้พื้นที่ทำงานของข้าราชการตุลาการขยายอายุเกษียณ โดยขอบเขตที่คัดเลือกไว้มีทั้งสิ้น 2 แห่งคือ อาคารศาลอาญา และสำนักงานอัยการสูงสุด (อาคารกรุงเทพใต้) โดยกลุ่มประชากรมีลักษณะการทำงานที่คล้ายคลึงกัน ีต่องานด้านตุลาการและเป็นงานด้านเอกสารที่ใช้พื้นที่ห้องทำงานในอาคารสำนักงาน

โดยผู้วิจัยเลือกใช้การสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างร้อยละ 30 ของกลุ่มตัวอย่าง เป็นจำนวนประชากรทั้งสิ้น 14 คน โดยแบ่งเป็นกลุ่มผู้พิพากษาอาวุโส อาคารศาลอาญาจำนวน 7 คน และกลุ่มอัยการอาวุโส อาคารสำนักงานอัยการสูงสุด (อาคารกรุงเทพใต้) จำนวน 7 คน และสัมภาษณ์เชิงลึกอีกจำนวน 4 คน จาก 2 กลุ่มประชากร

จากการศึกษาสามารถนำมาสรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ได้ดังนี้

ตารางที่ 6 ตารางแสดงข้อมูลตามวัตถุประสงค์งานวิจัย

วัตถุประสงค์	การสรุปผลข้อมูล
1. ศึกษาพฤติกรรมการปฏิบัติงานของข้าราชการตุลาการขยายอายุเกษียณที่ทำงานลักษณะงานประจำ	<p>ส่วนที่ 1 : ข้อมูลทั่วไปทางด้าน สังคม เศรษฐกิจ และลักษณะการทำงานของผู้สูงอายุ</p> <ul style="list-style-type: none"> - เพศ อายุ อาชีพ - ลักษณะการเปลี่ยนแปลงทางร่างกาย สุขภาพร่างกายโดยรวม - รูปแบบงานที่ทำ กิจกรรมในแต่ละวัน - การใช้พื้นที่ส่วนต่างๆในสำนักงาน
2. ศึกษาสภาพแวดล้อม ทั้งภายในและภายนอกของที่ทำงานของผู้สูงอายุ	<p>ส่วนที่ 2 : ข้อมูลรูปแบบสถานที่ทำงาน ลักษณะสภาพแวดล้อมทางกายภาพของอาคารสำนักงาน</p> <ul style="list-style-type: none"> - รูปแบบ ผังอาคาร - ลักษณะทางกายภาพ ทั้งภายในและภายนอกอาคาร - จุดประสงค์ ความเหมาะสมการใช้พื้นที่อาคาร

วัตถุประสงค์	การสรุปผลข้อมูล
	<ul style="list-style-type: none"> - ความสะดวกและความปลอดภัยในการใช้งาน - สิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ และการเข้าถึงพื้นที่ต่างๆ
<p>3. เสนอแนวทางการจัดการสภาพแวดล้อมทางกายภาพในที่ทำงานที่สนับสนุนการทำงานของข้าราชการขยายอายุเกษียณ ให้การทำงานมีความปลอดภัยและเกิดประสิทธิภาพสูงสุด</p>	<ul style="list-style-type: none"> - ความสัมพันธ์ระหว่างการใช้งานพื้นที่อาคารสำนักงานที่สอดคล้องและเหมาะสมสำหรับผู้สูงอายุ

5.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างเพื่อศึกษาพฤติกรรมการปฏิบัติงานของกรณีศึกษา

5.1.1 สรุปข้อมูลด้านการสังคม และการเปลี่ยนแปลงทางกายภาพของข้าราชการตุลาการขยายอายุเกษียณ

เพศ

จากการศึกษากลุ่มประชากรจำนวนทั้งสิ้น 14 คน สามารถสรุปผลได้ว่า ผู้ที่อายุ 60 ปีขึ้นไป ตำแหน่งผู้พิพากษาอาวุโส อาคารศาลอาญา จำนวน 7 คน แบ่งออกเป็นเพศหญิงจำนวน 1 คน เพศชายจำนวน 6 คน และอัยการอาวุโส สำนักงานอัยการสูงสุด เป็นเพศชาย จำนวนทั้งสิ้น 7 คน จากการศึกษาทั้ง 2 กลุ่มตัวอย่างที่เป็นข้าราชการขยายอายุเกษียณ เป็นเพศชายมากกว่าเพศหญิง ทั้ง 2 กลุ่ม โดยมีอายุระหว่าง 60-70 ปี

ลักษณะการเปลี่ยนแปลงทางร่างกาย

ตารางที่ 7 ตารางแสดงการเปลี่ยนแปลงทางด้านร่างกายของผู้พิพากษาอาวุโส

กลุ่มที่ 1 ผู้พิพากษา อาวุโส	การเปลี่ยนแปลงทางร่างกาย						
	ระบบ ผิวหนัง	ระบบประสาท			กล้ามเนื้อ และ กระดูก การ เคลื่อนไหว	ระบบ ทางเดิน หายใจ	ระบบ ขับถ่าย
		การ มองเห็น	การได้ ยิน	การดม กลิ่น			
กรณีศึกษาที่ 1	√	√	√	-	√	-	-
กรณีศึกษาที่ 2	-	√	-	-	√	√	-
กรณีศึกษาที่ 3	-	√	-	-	√	-	-
กรณีศึกษาที่ 4	-	√	√	-	√	-	-
กรณีศึกษาที่ 5	-	-	-	-	√	-	-
กรณีศึกษาที่ 6	-	√	-	-	√	-	√
กรณีศึกษาที่ 7	√	√	√	√	√	-	-

เครื่องหมาย √ สัญลักษณ์แสดงลักษณะการเปลี่ยนแปลงทางร่างกายที่ผู้สูงอายุ

ตารางที่ 8 ตารางแสดงการเปลี่ยนแปลงทางด้านร่างกายของอัยการอาวุโส

กลุ่มที่ 1 ผู้พิพากษาอาวุโส	การเปลี่ยนแปลงทางร่างกาย						
	ระบบ ผิวหนัง	ระบบประสาท			กล้ามเนื้อ และ กระดูก การ เคลื่อนไหว	ระบบ ทางเดิน หายใจ	ระบบ ขับถ่าย
		การ มองเห็น	การได้ ยิน	การดม กลิ่น			
กรณีศึกษาที่ 8	-	-	-	-	√	-	-
กรณีศึกษาที่ 9	-	√	-	-	√	-	-
กรณีศึกษาที่ 10	-	√	-	-	-	-	-

กลุ่มที่ 1 ผู้พิพากษาอาวุโส	การเปลี่ยนแปลงทางร่างกาย						
	ระบบ ผิวหนัง	ระบบประสาท			กล้ามเนื้อ และ กระดูก การ เคลื่อนไหว	ระบบ ทางเดิน หายใจ	ระบบ ขับถ่าย
กรณีศึกษาที่ 11	-	√	√	-	√	-	-
กรณีศึกษาที่ 12	-	√	√	√	√	-	-
กรณีศึกษาที่ 13	√	√	√	-	√	-	-
กรณีศึกษาที่ 14	-	√	-	-	-	-	√

เครื่องหมาย √ สัญลักษณ์แสดงการลักษณะเปลี่ยนแปลงทางร่างกายที่ผู้สูงอายุ

จากตารางแสดงการเปลี่ยนแปลงทางร่างกาย พบว่าปัญหาที่ข้าราชการตุลาการขยายอายุเกษียณ พบเป็นอันดับต้นคือ

1. ปัญหาด้านการมองเห็น อาทิ ปัญหาสายตาวาว ปัญหาการมองเห็นในที่แสงสว่างไม่เพียงพอ
2. ปัญหาด้านการเปลี่ยนแปลงของกล้ามเนื้อและกระดูก การปวดเมื่อย ตึงตามข้อต่อ ซึ่งทำให้การเคลื่อนไหวทำได้ช้าลงไม่สะดวกเหมือนแต่ก่อน
3. ปัญหาด้านการได้ยินเสียงมีประสิทธิภาพลดลง

นอกจากนั้นเป็นปัญหาด้านอื่นๆ คือเรื่องการไต่กรีน , การเปลี่ยนแปลงของผิวหนัง เช่น ผิวหนังแห้ง แตกง่าย สามารถทนต่ออุณหภูมิที่หนาวเย็นได้ลดลง , การเปลี่ยนแปลงของระบบทางเดินหายใจ เหนื่อยงานขึ้น และการเปลี่ยนแปลงของระบบขับถ่าย การกลั้นปัสสาวะ เป็นต้น

5.1.2 สรุปข้อมูลลักษณะงานของผู้สูงอายุและการเข้าใช้พื้นที่ส่วนต่างๆของอาคาร ลักษณะงานที่ทำในแต่ละวัน

เนื่องจากกลุ่มประชากรที่เลือกศึกษาเป็นกลุ่มผู้สูงอายุทำงานส่วนงานตุลาการ ได้แก่ ผู้พิพากษาอาวุโส และอัยการอาวุโส ลักษณะงานจึงเป็นลักษณะงานประจำที่เกี่ยวข้องกับการพิจารณาเอกสารคดีความ และงานบริหาร เป็นหลัก เนื่องจากเป็นผู้ที่มีศักยภาพสูงทั้งในด้านภูมิความรู้และ

ความเป็นผู้มีประสบการณ์ ซึ่งถือว่าคุณสมบัติเหล่านี้ล้วนแต่เป็นประโยชน์ต่อการอำนวยความสะดวก
ยุติธรรมให้กับประชาชน และสามารถแบ่งเบาภาระในการพิจารณาคดี

การใช้พื้นที่ส่วนต่างๆของผู้สูงอายุ

ตารางที่ 9 ตารางแสดงการใช้พื้นที่อาคารสำนักงานส่วนต่างๆ ของผู้พิพากษาอาวุโส

กลุ่มที่ 1 ผู้พิพากษาอาวุโส	อาคาร จอดรถ	ทางเดิน เท้า	ทางลาด	ลิฟต์	บันได	ห้อง อาหาร	ห้อง ทำงาน	ห้อง ประชุม	ห้อง เก็บ เอกสาร
กรณีศึกษาที่ 1	√	√	-	√	-	-	√	√	-
กรณีศึกษาที่ 2	√	√	-	√	-	√	√	√	-
กรณีศึกษาที่ 3	√	√	-	√	√	√	√	√	-
กรณีศึกษาที่ 4	√		-	√	-	-	√	-	-
กรณีศึกษาที่ 5	√	√	-	√	-	-	√	√	-
กรณีศึกษาที่ 6	-	-	-	√	√	-	√	√	-
กรณีศึกษาที่ 7	√	√	-	√	√	-	√	√	-

เครื่องหมาย √ สัญลักษณ์แสดงพื้นที่บริเวณที่ผู้สูงอายุใช้งาน

ตารางที่ 10 ตารางแสดงการใช้พื้นที่อาคารสำนักงานส่วนต่างๆ ของผู้ช่วยการอาวุโส

กลุ่มที่ 2 ผู้ช่วยการอาวุโส	ลานจอด รถ	ทางเดิน เท้า	ทาง ลาด	ลิฟต์	บันได	ห้อง อาหาร	ห้อง ทำงาน	ห้อง ประชุม	ห้อง เก็บ เอกสาร
กรณีศึกษาที่ 8	√	√	-	-	√	-	√	√	√
กรณีศึกษาที่ 9	√	√	-	√	√	-	√	√	-
กรณีศึกษาที่ 10	-	-	-	√	√	-	√	-	-
กรณีศึกษาที่ 11	√	√	-	-	√	-	√	-	√
กรณีศึกษาที่ 12		√	-	√	-	√	√	√	-
กรณีศึกษาที่ 13	√	-	-	-	√	-	√	-	√
กรณีศึกษาที่ 14	√	√	-	√	√	-	√	√	-

เครื่องหมาย √ สัญลักษณ์แสดงพื้นที่บริเวณที่ผู้สูงอายุใช้งาน

จากตารางแสดงการใช้พื้นที่ส่วนต่างๆ ของผู้สูงอายุในสถานที่ทำงานพบว่า

กลุ่มที่ 1 : ผู้พิพากษาอาวุโส

เนื่องจากอาคารศาลอาญามีจำนวนที่จอดรถรอบอาคารค่อนข้างจำกัด และไม่ได้ระบุพื้นที่จอดรถประจำส่วนบุคคล ทำให้ผู้พิพากษาอาวุโสบางท่านจำเป็นต้องจอดรถที่อาคารจอดรถในบางวัน ที่มีผู้ใช้ที่จอดรถบริเวณรอบอาคารเต็มพื้นที่ จึงมีการใช้ทางเดินเท้าเชื่อมระหว่างอาคารจอดรถและอาคารศาลอาญา และผู้พิพากษาอาวุโสทุกท่านจำเป็นต้องใช้ลิฟต์ในการขึ้นไปห้องทำงานซึ่งอยู่บริเวณชั้น 13 ในส่วนของห้องรับประทานอาหารที่อยู่ติดกับอาคารจอดรถ ไม่ค่อยได้รับการใช้งานถึงแม้ว่าจะมีห้องแยกส่วนสำหรับผู้พิพากษาโดยเฉพาะเนื่องจากต้องเดินไปคนละตึก เป็นระยะทางค่อนข้างไกล และทางเดินระหว่างอาคารที่ค่อนข้างร้อนในช่วงกลางวัน

กลุ่มที่ 2 : อัยการอาวุโส

จากการเก็บข้อมูลพบว่า พื้นที่บริเวณลาดจอดรถรอบอาคารสำนักงาน มีบริเวณกว้างขวางเพียงพอต่อผู้มาใช้งาน สำหรับอัยการอาวุโสบางท่านสามารถจอดหน้าทางเข้าอาคารได้ จึงสามารถเดินขึ้นอาคารได้เลย ในส่วนห้องทำงานบางท่านอยู่บริเวณชั้น 2 จึงใช้บันได ส่วนท่านที่ปฏิบัติงานชั้นที่สูงขึ้นไปจึงใช้ลิฟต์โดยสาร เนื่องจากงานส่วนอัยการอาวุโสเป็นงานที่ต้องใช้เอกสารคดีความในปริมาณมากและมีคดีความมาก จึงจำเป็นต้องใช้ห้องสำหรับเก็บเอกสาร ในบริเวณชั้นที่ทำงาน ไม่มีห้องสำหรับรับประทานอาหารแยกส่วน บางท่านจึงรับประทานอาหารกลางวันในห้องทำงาน หรือออกไปรับประทานอาหารข้างนอกสำนักงาน

5.1.3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการสัมภาษณ์เชิงลึก เพื่อวิเคราะห์ปัญหาที่เกิดจากการใช้งานพื้นที่อาคารสำนักงานบริเวณต่างๆ

กรณีศึกษาที่ 1

ตารางที่ 11 ตารางแสดงรายละเอียดทั่วไป

เพศ	ชาย
อายุ	69 ปี
ตำแหน่ง	ผู้พิพากษาอาวุโส
สถานที่ทำงาน	ชั้น 13 อาคารศาลอาญา

ตารางที่ 12 ตารางแสดงข้อมูลด้านสุขภาพ

โรคประจำตัว	ไม่มี
สุขภาพโดยรวม	แข็งแรง
ปัญหาการทำงานของร่างกาย	ปัญหาด้านสายตา , การเคลื่อนไหว
การประสบอุบัติเหตุ	ไม่มี

ตารางที่ 13 ตารางแสดงข้อมูลกิจวัตรการใช้พื้นที่อาคารสำนักงาน

เวลา	กิจกรรม	สถานที่	หมายเหตุ
09.00 น. – 12.00 น.	ทำงานเอกสาร / ประชุม	ห้องทำงาน / ห้องประชุม	
12.00 น. -13 .00 น.	รับประทานอาหาร กลางวัน	ห้องทำงาน	
13.00 น. – 16.00 น.	ทำงานเอกสาร / ประชุม	ห้องทำงาน / ห้องประชุม	

ลักษณะงานที่ทำและปัญหาที่พบ

งานด้านเอกสารกฎหมายต้องใช้สมาธิและสายตาในการทำงานค่อนข้างสูง เนื่องจากเป็นตำแหน่งระดับสูงจึงมีการเดินไปเดินมาระหว่างวันเพื่อผ่อนคลายอิริยาบถบ้าง ไม่มีส่วนรับประทานอาหารบริเวณชั้นที่ทำงาน ทำให้ต้องรับประทานอาหารบนห้อง หรือต้องเดินลงไปทานที่ห้องรับประทานอาหารที่อยู่อาคารด้านข้าง

กรณีศึกษาที่ 2

ตารางที่ 14 ตารางแสดงรายละเอียดทั่วไป

เพศ	ชาย
อายุ	68 ปี
ตำแหน่ง	ผู้พิพากษาอาวุโส
สถานที่ทำงาน	ชั้น 13 อาคารศาลอาญา

ตารางที่ 15 ตารางแสดงข้อมูลด้านสุขภาพ

โรคประจำตัว	ไม่มี
สุขภาพโดยรวม	แข็งแรง
ปัญหาการทำงานของร่างกาย	ปัญหาการปวดเมื่อยกล้ามเนื้อ และปัญหาด้านการมองเห็น
การประสบอุบัติเหตุ	ไม่มี

ตารางที่ 16 ตารางแสดงข้อมูลกิจกรรมการใช้พื้นที่อาคารสำนักงาน

เวลา	กิจกรรม	สถานที่	หมายเหตุ
09.00 น. – 12.00 น.	ทำงานเอกสาร / ประชุม	ห้องทำงาน / ห้องประชุม	
12.00 น. -13 .00 น.	รับประทานอาหารกลางวัน	ห้องทำงาน	
13.00 น. – 16.00 น.	ทำงานเอกสาร / ประชุม	ห้องทำงาน/ห้องประชุม	

ลักษณะงานที่ทำและปัญหาที่พบ

งานด้านเอกสารกฎหมายต้องใช้สมาธิและสายตาในการทำงานค่อนข้างสูง เนื่องจากเป็นตำแหน่งระดับสูงจึงมีการเดินไปเดินมาระหว่างวันเพื่อผ่อนคลายอิริยาบถ ในส่วนของการจอดรถ เนื่องจากที่จอดรถมีปริมาณค่อนข้างจำกัด บางครั้งจึงต้องนำรถขึ้นจอดบริเวณอาคารจอดรถซึ่งต้องเดินในระยะที่ไกลเนื่องจากผู้สูงอายุมีปัญหาเรื่องการปวดเข่า บางวันจึงไม่สะดวก

กรณีศึกษาที่ 3

ตารางที่ 17 ตารางแสดงรายละเอียดทั่วไป

เพศ	ชาย
อายุ	61 ปี
ตำแหน่ง	อัยการอาวุโส
สถานที่ทำงาน	สำนักงานอัยการสูงสุด อาคารกรุงเทพใต้

ตารางที่ 18 ตารางแสดงข้อมูลด้านสุขภาพ

โรคประจำตัว	ไม่มี
สุขภาพโดยรวม	แข็งแรง
ปัญหาการทำงานของร่างกาย	ปัญหาด้านสายตา , ปัญหาด้านการปวดตึงบริเวณข้อต่อ
การประสบอุบัติเหตุ	ไม่มี

ตารางที่ 19 ตารางแสดงข้อมูลกิจวัตรการใช้พื้นที่อาคารสำนักงาน

เวลา	กิจกรรม	สถานที่	หมายเหตุ
08.30 น. – 12.00 น.	ทำงานคดีความ / งานบริหาร /งานตรวจเอกสาร	ห้องทำงาน / ศาล	บางวันออกไปศาล
12.00 น. -13 .00 น.	รับประทานอาหารกลางวัน	ห้องทำงาน ชั้น 2	
13.00 น. – 16.00 น.	ทำงานเอกสาร / ไปศาล	ห้องทำงาน ชั้น 2 , ศาล	บางวันออกไปศาล

ลักษณะงานที่ทำและปัญหาที่พบ

งานด้านเอกสารกฎหมายคดีความ ใช้สายตาและสมอง ในการทำงานค่อนข้างสูง มีการเคลื่อนย้ายอิริยาบถระหว่างทำงาน เนื่องจากต้องเดินทางไปศาลสลับกับการทำงานเอกสารที่ห้องทำงาน ขนาดห้องทำงานในปัจจุบันมีขนาดค่อนข้างเล็ก เมื่อเทียบกับปริมาณเอกสารที่มีปริมาณที่ค่อนข้างมาก

กรณีศึกษาที่ 4

ตารางที่ 20 ตารางแสดงรายละเอียดทั่วไป

เพศ	ชาย
อายุ	69 ปี
ตำแหน่ง	อัยการอาวุโส
สถานที่ทำงาน	สำนักงานอัยการสูงสุด อาคารกรุงเทพใต้

ตารางที่ 21 ตารางแสดงข้อมูลด้านสุขภาพ

โรคประจำตัว	ไม่มี
สุขภาพโดยรวม	แข็งแรง
ปัญหาการทำงานของร่างกาย	สายตา การมองเห็น
การประสบอุบัติเหตุ	เคยสะดุดขั้นประตูห้องน้ำ

ตารางที่ 22 ตารางแสดงข้อมูลกิจกรรมการใช้พื้นที่อาคารสำนักงาน

เวลา	กิจกรรม	สถานที่	หมายเหตุ
10.00 น. – 12.00 น.	ทำงานคดีความ / งานบริหาร / ประชุม	ห้องทำงาน	
12.00 น. -13 .00 น.	รับประทานอาหารกลางวัน	ห้องทำงาน ,ร้านอาหาร	ส่วนมากรับประทานอาหารที่ห้องทำงาน
13.00 น. – 16.00 น.	ทำงานเอกสาร	ห้องทำงาน	

ลักษณะงานที่ทำและปัญหาที่พบ

งานด้านบริหาร งานด้านพิจารณาเอกสารคดีความ งานให้คำปรึกษาด้านกฎหมาย โดยส่วนมากผู้สูงอายุใช้ห้องทำงานในการทำกิจกรรมทุกประเภท ห้องมีแสงจากภายนอกค่อนข้างเยอะ แต่เนื่องจากห้องทำงานอยู่บริเวณชั้น 2 บางครั้งหากเปิดหน้าต่างเพื่อระบายอากาศจะได้ยินเสียงจากชุมชนซึ่งตั้งอยู่ด้านข้างอาคารดังรบกวนบางช่วง อีกทั้งปัญหาเรื่องห้องจัดเก็บเอกสารที่มีขนาดเล็ก แต่โดยลักษณะของงานเป็นงานที่ต้องใช้เอกสารคดีความย้อนหลังเป็นเวลาหลายปี ทำให้ขนาดของห้องเก็บเอกสารไม่เหมาะสม และมีความอับชื้น เนื่องจากอาคารเป็นอาคารเก่า มีปัญหาเรื่องความชื้นจากน้ำซึม มีความเสี่ยงในเรื่องระบบอากาศและเชื้อรา

ตารางที่ 23 ตารางแสดงกิจวัตรประจำวันและการใช้พื้นที่อาคารสำนักงานส่วนต่างๆของผู้สูงอายุ

	เพศ	อายุ	ที่ทำงาน	8.00 น.	9.00 น.	10.00 น.	11.00 น.	12.00 น.	13.00 น.	14.00 น.	15.00 น.	16.00 น.	17.00 น.
ผู้สูงอายุคนที่ 1	ชาย	69		★	●	●	●	●★	●	●	●	●	★
ผู้สูงอายุคนที่ 2	ชาย	68		★	●	●	●	●★	●	●	●	●	★
ผู้สูงอายุคนที่ 3	ชาย	61		★●	●	●	●★	●★	●★	●	●	●	★
ผู้สูงอายุคนที่ 4	ชาย	69			★	●	●	●★	●	●	●	●	●★

อาคารศาลาอาญา

สำนักงานอัยการสูงสุด

อาคาร

ทำงานเอกสาร /ประชุม

พักรับประทานอาหารกลางวัน

เดินทาง

★ ใช้พื้นที่ภายนอกอาคาร

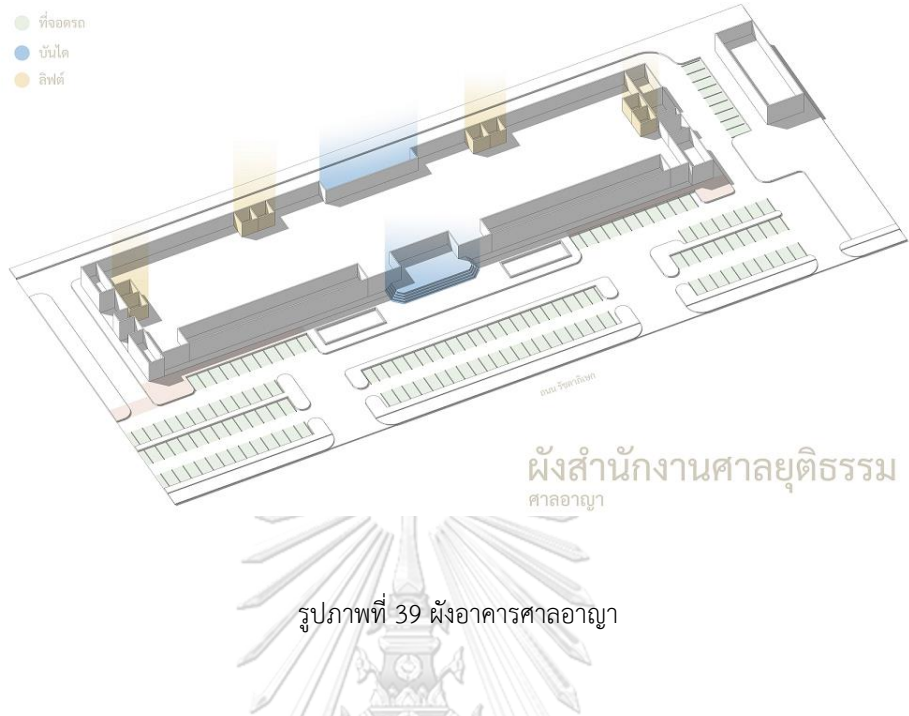
● ใช้พื้นที่ภายใน

จากตารางแสดงกิจวัตรการใช้พื้นที่อาคารสำนักงานของข้าราชการตุลาการขยายอายุเกษียณพบว่าประมาณร้อยละ 80 กรณีศึกษาใช้พื้นที่ภายในสำนักงาน คือห้องทำงานในการทำกิจวัตรต่างๆ ทั้ง ทำงาน รับประทานอาหาร เนื่องจากสภาพแวดล้อมทางกายภาพของอาคาร ไม่เอื้ออำนวยมากนักสำหรับผู้สูงอายุ ที่จะต้องเดินในระยะทางไกลๆ เพื่อไปร้านอาหาร ทำให้พบว่ากรณีศึกษาไม่ได้มีการผ่อนคลายอิริยาบถระหว่างวันมากนัก อีกทั้งพบว่าหากผู้สูงอายุมีความจำเป็นต้องใช้ห้องทำงานในระยะเวลาสั้นๆ แสงสว่างภายในห้องทำงานยังไม่เหมาะสมกับประเภทของการทำงานเท่าที่ควร กรณีศึกษาไม่สามารถควบคุมแสงจากภายนอกที่มากเกินไป และแสงไฟภายในห้องทำงานเป็นแสงจากเพดานที่ติดตั้งตามโครงสร้างของตัวอาคาร จึงไม่เพียงพอต่อการทำงานประเภทงานเอกสาร ครุภัณฑ์ที่ใช้เป็นรูปแบบของราชการ ไม่รองรับสรีระความถนัดของผู้สูงอายุเท่าที่ควร การปรับปรุงเรื่อง แสงสว่าง เสียง และการสร้างสุขภาพที่ดี สำหรับช่วงเวลาพักระหว่างวัน สามารถปรับปรุงจิตใจ เสริมความคิด และสภาพความเป็นอยู่ที่ดีซึ่งช่วยลดความเหนื่อยล้าระหว่างวันได้

5.2 ผลการศึกษาสภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกของที่ทำงานของผู้สูงอายุ

จากการสังเกตและสำรวจอาคารสำนักงานสำหรับผู้สูงอายุ สามารถแบ่งออกเป็นสภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกอาคาร โดยสามารถสรุปได้ดังนี้

5.2.1 อาคารศาลอาญา

ตารางที่ 24 ตารางแสดงสภาพแวดล้อมทางกายภาพอาคารศาลอาญา

สภาพแวดล้อมภายนอกอาคาร	เหมาะสม	ควรปรับปรุง	สิ่งที่พบ
		●	<p><u>ที่จอดรถ</u></p> <p>ที่จอดรถอาคารศาลอาญาสามารถจอดได้ 2 ลักษณะคือบริเวณรอบอาคาร และมีอาคารจอดรถอยู่อาคารด้านข้างอาคารศาลอาญา มีการระบุที่จอดรถส่วนบุคคล เฉพาะตำแหน่งประธานศาล ผู้ที่มาทำงานในตำแหน่งอื่นสามารถจอดได้รอบอาคารที่เดินในระยะใกล้กว่า แต่เนื่องจากมีผู้มาติดต่องานราชการค่อนข้างเยอะจึงทำให้ที่จอดรถไม่เพียงพอ ต้องนำรถไปจอดบริเวณอาคาร</p>

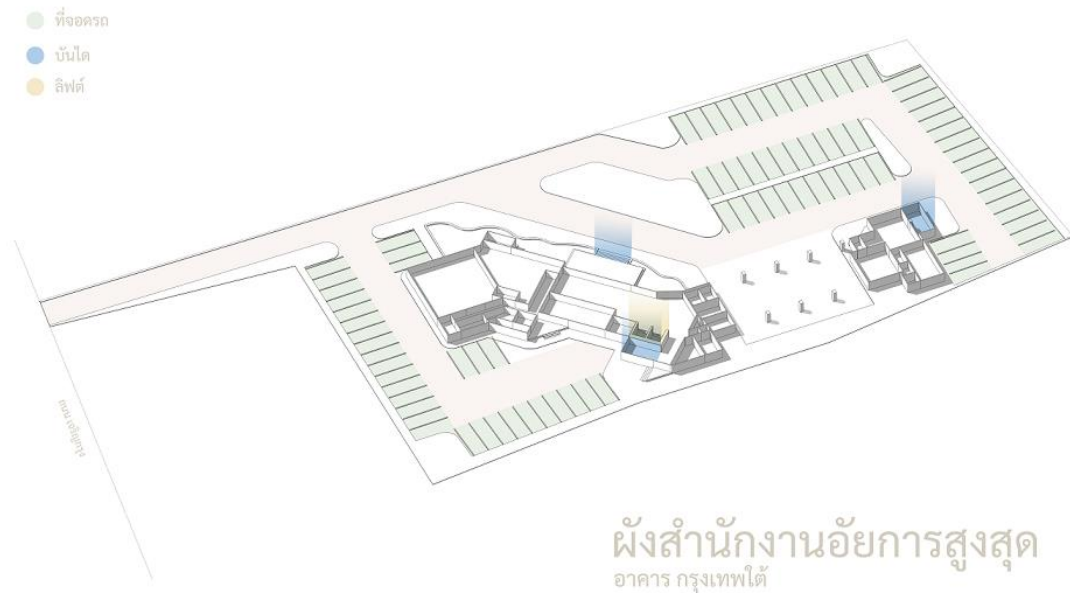
			<p>จอดรถ ซึ่งต้องเดินในระยะไกล จากแนวราบวัดได้ระยะทางประมาณ 300 เมตร</p>
<p>สภาพแวดล้อมภายนอกอาคาร</p>	<p>เหมาะสม</p>	<p>ควรปรับปรุง</p>	<p>สิ่งที่พบ</p>
<p>2</p> 		<ul style="list-style-type: none"> ● <u>ทางเดินภายนอกอาคาร</u> 	<p>บริเวณโดยรอบอาคารบางส่วนชำรุด พื้นที่ใช้งานมีการทรุดตัว ต้องปรับระดับใหม่ บริเวณทางเดินค่อนข้างร้อน มีต้นไม้ปลูกบริเวณข้างทางบ้าง แต่ไม่ให้ความร่มเงา กันแดดกันฝน ควรมีการเพิ่มหลังคาระหว่างทางเดินเชื่อมระหว่างอาคารศาลาอาญากับอาคารศูนย์อาหาร (อาคารจอดรถ)</p>
<p>3</p> <p>ประตูทางเข้าด้านข้างเชื่อมต่อกับลิฟต์ขึ้นไปชั้น</p> <p>13</p>		<ul style="list-style-type: none"> ● <u>ทางเข้าอาคารด้านข้างสำหรับผู้สูงอายุ</u> 	<p>เป็นทางเข้าสู่ลิฟต์โดยสาร สำหรับเจ้าหน้าที่ และผู้พิพากษา เท่านั้น เพื่อใช้แทนบันไดด้านหน้าอาคาร ที่สูงชัน และไม่มีทางลาด บริเวณด้านนี้มีลักษณะค่อนข้างเก่า พื้นทางเดินเท้าทรุด มีรอยแตกร้าว มีสีหลุดลอก และมีรอยน้ำซึมตามผนังอาคาร มีสิ่งกีดขวางบริเวณทางเดินอาจก่อให้เกิดอุบัติเหตุได้</p>

สภาพแวดล้อมภายนอกอาคาร	เหมาะสม	ควรปรับปรุง	สิ่งที่พบ
<p>4</p> 		<ul style="list-style-type: none"> ● 	<p><u>บันไดทางขึ้นภายนอกอาคาร</u> บันไดทางขึ้นภายนอกอาคารสำหรับผู้มาติดต่อราชการ มีความสวยงามมีราวจับตลอดแนว แต่มีลักษณะค่อนข้างสูงชัน อาจไม่เหมาะสมกับรูปแบบการใช้งานของผู้สูงอายุ ซึ่งควรหลีกเลี่ยงไปใช้บริเวณทางเข้า ออกด้านข้างอาคาร</p>
สภาพแวดล้อมภายในอาคาร	เหมาะสม	ควรปรับปรุง	สิ่งที่พบ
<p>5</p> 		<ul style="list-style-type: none"> ● 	<p><u>โถงทางเดินภายในอาคาร</u> โถงทางเข้าชั้นล่างเพื่อเชื่อมต่อกับลิฟต์โดยสารและบันได ได้รับการปรับปรุงใหม่ มีความสูงโปร่ง มีช่องกระจกที่สามารถรับแสงสว่างจากภายนอกทำให้อาคารดูสว่าง วัสดุเป็นพื้นหินขัดที่เป็นวัสดุตั้งเดิมตั้งแต่ก่อตั้งอาคาร</p>

สภาพแวดล้อมภายในอาคาร	เหมาะสม	ควรปรับปรุง	สิ่งที่พบ
<p>6</p> 			<p><u>บันไดและลิฟต์โดยสาร</u> บันไดมีความกว้างและไม่ชันจนเกินไป มีลูกศรบอกทิศทางการขึ้นลงที่ชัดเจน แต่ไม่มีสีตัดแถบบันไดให้เห็นชัด และไม่มีราวจับ มีช่องหน้าต่างที่ช่วยในการเพิ่มแสงสว่างจากภายนอก ลิฟต์โดยสาร มีปุ่มอำนวยความสะดวกสำหรับคนพิการ มีราวจับในตัวลิฟต์โดยสาร</p>
<p>7</p> 			<p><u>ทางเดินบริเวณชั้นที่ปฏิบัติงาน</u> พื้นเป็นวัสดุหินขัด มีความเรียบเสมอกว้างขวาง สะอาด สงบ มีเพดานที่ค่อนข้างสูงและมีแสงสว่างที่เหมาะสม มีการรักษาความปลอดภัยอย่างเข้มงวด เนื่องจากเป็นพื้นที่ปฏิบัติงานของผู้พิพากษาระดับสูง</p>

สภาพแวดล้อมภายในอาคาร	เหมาะสม	ควรปรับปรุง	สิ่งที่พบ
<div data-bbox="758 510 837 593" style="text-align: center;">8</div> 		<ul style="list-style-type: none"> ● 	<p><u>ห้องทำงาน</u></p> <p>แสงสว่าง – มีแสงสว่างที่เหมาะสมจากหน้าต่างกระจกด้านล่างที่เพิ่มแสงธรรมชาติ แต่ลักษณะการวางโต๊ะทำงานอาจทำให้แสงภายนอกสะท้อนหน้าจอคอมพิวเตอร์ ควรมีม่านสำหรับปรับแสงเพิ่มเติม</p> <p>เสียง – เนื่องจากเป็นห้องทำงานส่วนตัว จึงมีความสงบพอสมควร</p> <p>เก้าอี้ – มีขนาดพอเหมาะ สะดวกต่อการลุกนั่งไม่ยวบเกินไป มีที่เท้าแขนสำหรับผู้สูงอายุ</p> <p>โต๊ะ – มีขนาดเหมาะสมต่อการทำงานมีความสูงอยู่ในระดับพอเหมาะ</p>
<div data-bbox="132 1346 212 1429" style="text-align: center;">9</div> <div data-bbox="229 1776 411 1998" style="border: 1px solid red; width: 114px; height: 99px; margin-left: 144px; margin-top: 10px;"></div> <div data-bbox="411 1895 523 1962" style="text-align: center; color: red; font-size: 2em; margin-left: 10px;">←</div> <div data-bbox="523 1854 807 1991" style="border: 1px solid green; padding: 5px; margin-left: 10px;"> <p>ชั้นระหว่างทางเข้าประตู ห้องน้ำ</p> </div>		<ul style="list-style-type: none"> ● 	<p><u>ห้องน้ำ</u></p> <p>มีการออกแบบและใช้สีโทนสว่าง พื้นเป็นกระเบื้องง่ายต่อการทำความสะอาด มีการไล่ปรับปรุงเพิ่มห้องน้ำที่ออกแบบสำหรับผู้สูงอายุหรือคนพิการในบางชั้นทางเข้าออกประตูมีชั้นประตูมีความเสี่ยงต่อการสะดุดล้ม เนื่องจากห้องน้ำเป็นจุดที่ผู้สูงอายุมักจะประสบอุบัติเหตุสูงสุด</p>

5.2.2 สำนักงานอัยการสูงสุด (อาคารกรุงเทพใต้)

รูปภาพที่ 40 ผังสำนักงานอัยการสูงสุด (อาคารกรุงเทพใต้)

ตารางที่ 25 ตารางแสดงสภาพแวดล้อมทางกายภาพสำนักงานอัยการสูงสุด (อาคารกรุงเทพใต้)

สภาพแวดล้อมภายนอกอาคาร	เหมาะสม	ควรปรับปรุง	สิ่งที่พบ
<div style="display: flex;"> <div style="border: 1px solid black; border-radius: 50%; width: 30px; height: 30px; display: flex; align-items: center; justify-content: center; margin-right: 10px;">1</div> </div>		<ul style="list-style-type: none"> ● 	<p><u>ที่จอดรถ</u></p> <p>ส่วนจอดรถอยู่โดยรอบบริเวณอาคาร ทั้งส่วนกลางแจ้ง และใต้อาคาร พื้นที่จอดรถ มีปริมาณค่อนข้างมากเพียงพอสำหรับผู้ใช้งาน ผู้สูงอายุ ที่เป็นอัยการอาวุโส ส่วนมากนิยมจอดรถบริเวณหน้าอาคาร เนื่องจากไม่ต้องเดินไกลและมีร่มเงาของอาคาร แต่บริเวณหน้าอาคารสามารถจอดได้ จำนวนจำกัด 2-3 คันเท่านั้น อีกทั้งไม่มีการตีช่องจอดรถอย่าง</p>

<p>พื้นที่จอดรถที่ ผู้สูงอายุจอดหน้า บริเวณทางขึ้น</p>				<p>เป็นกิจลักษณะ</p>
<p>สภาพแวดล้อมภายนอกอาคาร</p>		<p>เหมาะสม</p>	<p>ควรปรับปรุง</p>	<p>สิ่งที่พบ</p>
		<p>2</p>	<p>-</p>	<p><u>ทางเดินภายนอกอาคาร</u> จากถนนทางเข้าหลักมีระยะทางประมาณ 500 เมตรจนถึงตัวอาคาร ทางเดินมีสภาพทรุดโทรมตามกาลเวลา จะต้องมีการปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง เพราะทางเท้าส่วนใหญ่ยังเป็นพื้นคอนกรีต ทั้งส่วนที่เป็นทางเดิน หรือคันทันทางเท้า ไม่มีหลังคาปกคลุม แคม มีความอันตรายต่อการใช้งาน เพราะต้องคอยหลบเลี่ยงการสัญจรของยานพาหนะ มีทางเดินเท้าด้านข้าง เป็นวัสดุอิฐบล็อก มีการชำรุดในบางจุด จากรากต้นไม้ใหญ่ ไม่มีทางลาด ไม่มีเก้าอี้พักระหว่างทาง หรือราวจับ ด้านข้างอาคารบริเวณที่ทิ้งขยะติดบริเวณคลอง</p>

สภาพแวดล้อมภายในอาคาร	เหมาะสม	ควรปรับปรุง	สิ่งที่พบ
	3	●	<p><u>บันไดและลิฟต์โดยสาร</u> วัสดุปูพื้นทางเดิน และโถงลิฟต์ เป็นวัสดุหินขัด มีลิฟต์โดยสาร 2 ส่วนบันไดหลัก มีความกว้างของบันไดค่อนข้างแคบ พื้นบันไดเป็นวัสดุหินขัด ราวบันไดเป็นวัสดุทำจากไม้ ไม่มีราวจับสำหรับผู้สูงอายุ ไม่มีแทบสีแสดงให้เห็นชั้นชัดเจน</p>
	4	●	<p><u>ทางเดินภายในอาคาร</u> อาคารยังคงลักษณะการออกแบบในยุค 90 วัสดุปูพื้นเป็นหินขัด แสงสว่างภายในอาคารค่อนข้างน้อย ให้ความรู้สึกทึบ เนื่องจากเป็นโครงสร้างอาคารเก่าที่มีอายุการใช้งานยาวนาน 20 ปี พื้นที่การใช้งานค่อนข้างจำกัด บางชั้นจึงมีตู้เอกสารวางเรียงอยู่บริเวณทางเดินภายในอาคารด้วย</p>

สภาพแวดล้อมภายในอาคาร	เหมาะสม	ควรปรับปรุง	สิ่งที่พบ
<p>5</p> 		<ul style="list-style-type: none"> ● 	<p><u>ผนังและฝ้าเพดาน</u></p> <p>เนื่องจากเป็นอาคารเก่าและยังไม่ได้รับการปรับปรุงภายในอาคารจึงมีจุดที่ผนังและฝ้าเพดานหลุดลอก มีรอยบวมที่เกิดจากน้ำ และเชื้อรา เห็นได้โดยรอบบริเวณอาคาร</p>
<p>6</p> 		<ul style="list-style-type: none"> ● 	<p><u>ห้องทำงาน</u></p> <p>เป็นลักษณะห้องทำงานเดี่ยว เพอร์นิเจอร์ในห้องประกอบด้วย โต๊ะทำงาน เก้าอี้ ตู้เก็บของ และโซฟา รับแขก ขนาดของห้องค่อนข้างเล็ก แสงสว่าง - มีกระจกตลอดแนวฝั่งซ้าย ช่วยในเรื่องแสงธรรมชาติ</p> <p>เสียง - เนื่องจากอยู่บริเวณชั้น 2 และด้านข้างอาคารเป็นชุมชน จึงอาจได้ยินเสียงรบกวนบ้างบางครั้ง</p> <p>โต๊ะและเก้าอี้ - โต๊ะมีขนาดค่อนข้างเล็ก เมื่อเทียบกับเอกสารที่ต้องใช้งาน เก้าอี้มีขนาดเหมาะสม เป็นเก้าอี้สำหรับใช้งานทั่วไป ไม่ใช่เก้าอี้สุภาพเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงทางสรีระ</p>

สภาพแวดล้อมภายในอาคาร	เหมาะสม	ควรปรับปรุง	สิ่งที่พบ
		<ul style="list-style-type: none"> ● 	<p><u>ห้องน้ำ</u></p> <p>มีสภาพทรุดโทรม มีหน้าต่างที่รับแสงสว่างจากภายนอกช่วยในการระบายอากาศ สุขภัณฑ์บางส่วนยังเป็นของเก่าดั้งเดิม โดยมีลักษณะสุขภัณฑ์แบบโถชักโครก และแบบนั่งยอง พื้นทางเดินทางเข้าออก มีขั้นต่างระดับ ซึ่งอาจทำให้เกิดการสะดุด ยังไม่มีห้องน้ำที่รองรับการใช้งานสำหรับผู้สูงอายุ</p>

จากการรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์สภาพทางกายภาพของอาคารสำนักงานซึ่งเป็นพื้นที่ศึกษาทั้ง 2 แห่งพบว่าสภาพแวดล้อมทางกายภาพทั้งภายนอกและภายใน ยังมีหลายจุดที่จำเป็นต้องได้รับการจัดการปรับปรุง โดยสามารถสรุปจุดที่พบปัญหาได้ดังนี้

สภาพแวดล้อมทางกายภาพภายนอก

1. ที่จอดรถ - เนื่องจากอาคารทั้ง 2 แห่งเป็นสถานที่ราชการที่ต้องรองรับทั้งเจ้าหน้าที่ภายในสำนักงาน รวมทั้งผู้มาติดต่อในแต่ละวันซึ่งมีปริมาณค่อนข้างมาก โดยเฉพาะอาคารศาลอาญา บริเวณอาคารทั้ง 2 แห่งไม่มีการสำรองที่จอดรถพิเศษสำหรับผู้สูงอายุในทุกตำแหน่งงาน ในกรณีที่กรณีศึกษาเข้ามาทำงานเช้าหรือเป็นวันที่มีผู้ติดต่อราชการจำนวนมาก ทำให้กรณีศึกษาซึ่งเป็นข้าราชการตุลาการขยายอายุเกษียณ ต้องนำรถไปจอดบริเวณอาคารจอดรถซึ่งมีระยะทางเดินค่อนข้างไกล ระยะในแนวราบวัดได้ประมาณ 300 เมตร จากประตูทางเข้า

อาคาร ระยะทางในแนวดิ่งวัดได้ประมาณ 70 เมตร ซึ่งกรณีศึกษามีปัญหาทางด้านการปวดเมื่อยกล้ามเนื้อ จึงไม่รองรับการใช้งานที่ต้องเดินในระยะไกล อีกทั้งทางเดินระหว่างทางไม่เอื้ออำนวยต่อการใช้งานเท่าที่ควร

2. ทางเดินเท้าบริเวณโดยรอบอาคาร – จากการเก็บข้อมูลพบว่า เนื่องจากอาคารทั้ง 2 แห่งเป็นอาคารที่มีอายุการก่อสร้างเป็นระยะเวลายาวนาน ทางเดินเท้ามีความชำรุดทรุดโทรมตามกาลเวลาและการใช้งาน จากการรวบรวมข้อมูลพบว่าอิฐปูทางเดินอยู่ในสภาพแตกชำรุด อีกทั้งมีสิ่งกีดขวางวางไว้ในบางจุด ทำให้อาจก่อให้เกิดอุบัติเหตุเช่นการสะดุดล้ม รวมทั้งในบางจุดมีชั้นขอบถนนที่ค่อนข้างสูง ทำให้กรณีศึกษาต้องยกขาสูง ไม่มีทางลาด ทางเดินไม่มีร่มเงาสำหรับกันแดดกันฝนระหว่างทาง ทำให้ไม่เอื้ออำนวยต่อการใช้งานในกรณีต้องเดินไป กลับอาคารจอดรถซึ่งมีระยะทางค่อนข้างไกล จึงสรุปได้ว่าทางเดินเท้าควรมีการปรับปรุงเนื่องจากไม่รองรับการใช้งานของกรณีศึกษาทั้งในด้านความปลอดภัยและประสิทธิภาพของการใช้งาน

สภาพแวดล้อมภายในอาคาร

1. บันได – บันไดขึ้น ลง ของทั้ง 2 อาคารเป็นบันไดที่มีมาตั้งแต่การก่อสร้างอาคาร จึงมีลักษณะการออกแบบที่ยังไม่เอื้ออำนวยสำหรับคนทุพพลภาพ เนื่องจากมีการก่อสร้างก่อนการบังคับใช้กฎกระทรวงอาคาร พ.ศ. 2548 บันไดที่มีอยู่จึงไม่เหมาะสมกับการใช้งานของกรณีศึกษา อาทิ ไม่มีราวรับจับความสูงของลูกตั้ง วัสดุที่ใช้เป็นวัสดุหินขัด และหินขัดที่อาจก่อให้เกิดการลื่นได้ อาจเพิ่มเป็นวัสดุกันความลื่น แลบสีแสดงให้เห็นความต่างของขั้นบันได
2. ห้องน้ำ – ลักษณะห้องน้ำของอาคารทั้ง 2 แห่งยังไม่รองรับการใช้งานของผู้สูงอายุ แม้จะมีการปรับปรุงใหม่แล้วบ้างบางส่วน โดยเฉพาะอาคารสำนักงานอัยการสูงสุด (อาคารกรุงเทพใต้) ซึ่งลักษณะโถสุขภัณฑ์ยังมีรูปแบบโถนั่งยองผสม ไม่เหมาะกับการใช้งานของกรณีศึกษาซึ่งมีความเปลี่ยนแปลงทางกายภาพ อาทิ ปัญหาด้านระบบขับถ่าย ไม่สามารถกลั้นปัสสาวะได้ หรือ การเกิดอุบัติเหตุระหว่างการใช้น้ำ เช่นลื่นล้ม เป็นต้น ดังนั้นห้องน้ำทั้ง 2 แห่งควรได้รับการปรับปรุงให้เหมาะสมต่อการใช้งานของกรณีศึกษา
3. ห้องทำงาน – สภาพแวดล้อมภายในห้องทำงาน พบปัญหาที่ควรแก้ไขหลักๆ 3 จุดคือ แสงสว่าง เสียงรบกวน และการเลือกใช้ครุภัณฑ์

- 3.1 แสงสว่าง ห้องทำงานของกรณีศึกษาเป็นลักษณะห้องทำงานส่วนบุคคล มีการออกแบบให้ติดริมหน้าต่างเพื่อให้เห็นทิวทัศน์ภายนอก แต่ก่อให้เกิดปัญหาการรับแสงสว่างจากภายนอกที่มากเกินไป ไม่สามารถควบคุมแสงตกกระทบได้ จึงทำให้เกิด

ปัญหาแสงตกกระทบ ในกรณีลักษณะการทำงานกับหน้าจอคอมพิวเตอร์ หรือแสงสว่างภายในอาคารที่ปัจจุบันเป็นแสงไฟจากเพดานเท่านั้น จึงไม่เพียงพอต่อลักษณะการทำงานที่เป็นรูปแบบการอ่านงานเอกสาร แสงสว่างในห้องทำงานที่ดีควรมีแสงที่พอเหมาะกับการงานประเภทต่างๆ และกรณีศึกษาควรสามารถเลือกควบคุมแสงให้เหมาะกับลักษณะของงานประเภทนั้นๆ

3.2 เสียงรบกวน ลักษณะงานของข้าราชการตุลาการตุลาการขยายอายุเกษียณ เป็นลักษณะงานที่ต้องใช้สมาธิสูง เป็นงานวิเคราะห์ข้อกฎหมาย สภาพห้องทำงานในปัจจุบันโดยเฉพาะสำนักงานอัยการสูงสุด (อาคารกรุงเทพใต้) มีเสียงรบกวนจากภายนอก เนื่องจากอยู่ในบริเวณชั้นที่ไม่สูง และด้านข้างติดบริเวณชุมชน ดังนั้นอาจรบกวนสมาธิระหว่างการทำงานจึงควรได้รับการปรับปรุงให้เหมาะสม

3.3 เฟอร์นิเจอร์ อาคารที่เป็นพื้นที่ศึกษาทั้ง 2 แห่ง เป็นอาคารของส่วนงานราชการ การจัดหาครุภัณฑ์จึงเป็นไปตามนโยบายการสั่งซื้อตามงบประมาณที่ตั้งไว้ ทำให้เฟอร์นิเจอร์ที่มีไม่รองรับกับสรีระความถดถอยทางร่างกายของผู้สูงอายุ อาจเพิ่มความปวดเมื่อยกล้ามเนื้อ รวมทั้งลักษณะงานที่ต้องนั่งวิเคราะห์เอกสารเป็นระยะเวลายาวนานระหว่างวัน หากต้องการยืดอายุการทำงานให้ยาวนานขึ้นควรเปลี่ยนเฟอร์นิเจอร์ อาทิ โต๊ะและเก้าอี้ทำงานให้เหมาะสมกับสรีระของกรณีศึกษา

4. อื่นๆ - จากการสำรวจกายภาพของอาคาร พบว่ากรณีศึกษาใช้พื้นที่บริเวณห้องทำงานในการทำกิจกรรมเกือบทุกประเภท ทั้งทำงาน รับประทาน ระยะเวลาในการทำงานในแต่ละวันค่อนข้างเป็นระยะเวลายาวนานหลายชั่วโมง อาคารทั้ง 2 แห่ง ยังไม่มีพื้นที่ส่วนที่รองรับการผ่อนคลายอิริยาบถระหว่างวัน ซึ่งปัญหาการเปลี่ยนแปลงอิริยาบถเป็นปัญหาหลักที่พบสำหรับผู้สูงอายุที่ยังทำงานอยู่ ตามข้อมูลสำนักงานสถิติแห่งชาติ รวมทั้งจากการสัมภาษณ์กรณีศึกษาได้มีการให้ความเห็นว่า พื้นที่ส่วนสนับสนุนการอาจช่วยให้มีสมาธิในการคิดงาน นอกเหนือจากพื้นที่ห้องทำงาน พื้นที่ส่วนนี้จึงควรมีการปรับปรุงเพิ่มเติมเพื่อรองรับการทำงาน of กรณีศึกษาให้เกิดการทำงานที่มีประสิทธิภาพสูงสุด

5.3 แนวทางการจัดการสภาพแวดล้อมทางกายภาพในที่ทำงานที่สนับสนุนการทำงานของผู้สูงอายุให้การทำงานมีความปลอดภัยและเกิดประสิทธิภาพสูงสุด

5.3.1 ด้านความปลอดภัยของสภาพแวดล้อมทางกายภาพ

จากการศึกษา รวบรวมข้อมูล และวิเคราะห์สภาพแวดล้อมของที่ทำงานและพฤติกรรมการใช้งานของผู้สูงอายุ พบว่าปัญหาด้านความปลอดภัยของสภาพแวดล้อมอาคารสำนักงานที่พบปัญหาประกอบด้วย ทางเดินภายนอกอาคาร , ที่จอดรถ , บันได , ห้องน้ำ โดยสามารถหาแนวทางการจัดการได้ดังนี้

ทางเดินภายนอกอาคาร

ลักษณะของทางเดินที่แตก ขรุขระ มีขอบที่สูง ล้วนแล้วแต่เป็นอุปสรรคในการเดินของผู้สูงอายุ ควรมีลักษณะดังนี้ ทางเดินที่มีลักษณะเป็นมิตรต่อผู้ใช้งานที่อยู่ในวัยสูงอายุควรมีการแก้ไขปรับปรุงโดยควรมีลักษณะดังนี้

ตารางที่ 26 แนวทางการจัดการทางเดินเท้า

สิ่งที่พบ	แนวทางการจัดการ
 <p><u>สิ่งที่พบและปัญหา</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - พื้นมีความขรุขระ แตกร้าว - ไม่มีที่นั่งระหว่างทางเดิน - ขอบทางเดินเท้าค่อนข้างสูง 	<ul style="list-style-type: none"> - ควรซ่อมแซมทางเดินที่ชำรุดให้มีพื้นเรียบเสมอกัน - เพิ่มทางลาดเชื่อมระหว่างทางเดินเข้ากับถนนเพื่อป้องกันกรณีกับผู้สูงอายุยกขาที่ไม่สูง <ul style="list-style-type: none"> - เพิ่มเก้าอี้ม้านั่งเพื่อพักในระยะทุก 100 -125 เมตร - ควรปลูกต้นไม้เพื่อเพิ่มร่มเงา หรือทำที่กันแดดกันฝน

ที่จอดรถ

จากการศึกษาที่จอดรถทั้ง 2 อาคาร พบว่าไม่มีที่จอดรถที่สำรองไว้สำหรับผู้สูงอายุ โดยเฉพาะอาคารศาลาอาญา ซึ่งที่จอดรถมีปริมาณค่อนข้างจำกัดเมื่อเทียบกับผู้มาติดต่อราชการ ทำให้ผู้สูงอายุต้องนำรถไปจอดบนอาคารจอดรถซึ่งต้องเดินในระยะที่ค่อนข้างไกล

ตารางที่ 27 แนวทางการจัดการที่จอดรถ

สิ่งที่พบ	แนวทางการจัดการ
<div data-bbox="296 689 595 1084"> </div> <p data-bbox="284 1137 496 1182"><u>สิ่งที่พบและปัญหา</u></p> <ul data-bbox="284 1196 756 1357" style="list-style-type: none"> - ที่จอดรถมีปริมาณไม่เพียงพอ ที่จอดรถ/อาคารจอดรถอยู่ในระยะที่ไกลจากทางเข้าอาคารไม่เหมาะสมสำหรับผู้สูงอายุ 	<ul data-bbox="879 696 1394 965" style="list-style-type: none"> - ควรมีการตีเส้นสำรองที่จอดรถสำหรับผู้สูงอายุ โดยอยู่ในระยะที่เหมาะสมและใกล้กับทางเข้าอาคารมากที่สุด - มีการทำป้ายสัญลักษณ์สากลที่ชัดเจนระบุตำแหน่งของที่จอดรถสำหรับผู้สูงอายุ <div data-bbox="874 972 1362 1693"> </div>

บันได

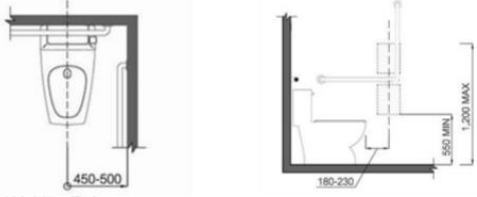
ตารางที่ 28 แนวทางการจัดการบันได

สิ่งที่พบ	แนวทางการจัดการ
 <p><u>สิ่งที่พบและปัญหา</u></p> <p>- บันไดไม่มีราวจับ และมีสีที่กลืนกันทำให้มองเห็นขั้นไม่ชัดเจน อาจทำให้สะดุดได้</p>	<p>- บันไดควรมีแถบสีแสดงสีอ่อนกับสีเข้มเพื่อให้สามารถมองเห็นขั้นบันไดได้ชัดเจน มีพื้นผิวต่างสัมผัส ก่อนทางขึ้น ชานพัก และขั้นสุดท้าย</p> <p>- ติดตั้งราวจับเพื่อให้ผู้สูงอายุสามารถใช้พยุงตัวได้ วัสดุเรียบ มั่นคงแข็งแรง สูง 2 ระดับ คือ 70 และ 90 เซนติเมตร</p> <p>- ติดตั้งพื้นผิวต่างสัมผัสบริเวณทางขึ้น ชานพัก และจุดสิ้นสุด</p>

ห้องน้ำ

จากการเก็บข้อมูล ห้องน้ำ มีการไล่ปรับปรุงห้องน้ำที่ออกแบบสำหรับผู้สูงอายุ สำหรับอาคารสำนักงานอัยการสูงสุด (อาคารกรุงเทพใต้) สุขภัณฑ์ยังเป็นรูปแบบเก่า มีโถนั่งยองซึ่งไม่เหมาะสมสำหรับการใช้งานของผู้สูงอายุ

ตารางที่ 29 แนวทางการจัดการห้องน้ำ

สิ่งที่พบ	แนวทางการจัดการ
 <p><u>สิ่งที่พบและปัญหา</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - ทางเข้าออกห้องน้ำมีคั่นธรณีประตูเสี่ยงต่อการสะดุดล้ม - สุขภัณฑ์ที่ใช้มีทั้งผสมระหว่างโถชักโครกกับนั่งยองที่เป็นรูปแบบเก่า อาจไม่เหมาะสมสำหรับผู้สูงอายุ 	<p>- ควรทำห้องน้ำที่ออกแบบตามแบบตามแนวคิดการออกแบบเพื่อทุกคนสำหรับผู้สูงอายุแยกออกมาสำหรับ ชายและหญิงแยกกันอย่างน้อย อย่างละ 1 ห้อง</p> <p>- ทางเข้าห้องน้ำควรปรับให้เสมอหรือมีความสูงต่างกันไม่เกิน 2 ซม. และทำขอบลาด</p> <p>- ควรติดตั้งราวจับทั้งแนวนอนและแนวตั้งเพื่อช่วยในการพยุงตัว</p> <ul style="list-style-type: none"> - โถสุขภัณฑ์ควรมีพนักพิง - ตัวล็อกประตูควรเปิดปิดได้ง่าย และควรเปิดได้จากภายนอก

5.3.2 ด้านการเพิ่มประสิทธิภาพของสภาพแวดล้อมทางกายภาพ

ห้องทำงาน

จากการศึกษาข้อมูลพบว่าควรปรับเรื่องแสงสว่างและเสียงรบกวนภายในห้องทำงาน เนื่องจากลักษณะงานที่ทำเป็นงานเอกสารที่ต้องใช้สมาธิในการทำงานค่อนข้างสูง

ตารางที่ 30 แนวทางการจัดการห้องทำงาน

สิ่งที่พบ	แนวทางการจัดการ
 <p><u>สิ่งที่พบและปัญหา</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - แสงสว่างจากภายนอกค่อนข้างมาก และทิศทางการวางโต๊ะทำงานที่ย้อนแสงทำให้แสงจากภายนอกสะท้อนจอคอมพิวเตอร์ - เนื่องจากห้องทำงานติดอยู่กับแหล่งชุมชนจึงทำให้เสียงดังเล็ดลอดขึ้นมาขณะทำงาน 	<ul style="list-style-type: none"> - ควรติดตั้งม่านหรือมู่ลี่ปรับแสงเพื่อให้ผู้สูงอายุสามารถควบคุมแสงจากภายนอกได้ตามรูปแบบการใช้งาน เพิ่มโคมไฟที่โต๊ะทำงานเพื่อเพิ่มแสงสำหรับการทำงานบางประเภท <div data-bbox="1268 719 1417 819" style="border: 1px solid black; padding: 5px; display: inline-block;">ติดตั้งม่านปรับแสง</div> <p>ปรับมุมทิศทางของโต๊ะทำงานเพื่อลดการรับแสงจากภายนอกที่มากตกกระทบกับหน้าจอคอมพิวเตอร์</p> <ul style="list-style-type: none"> - เลือกใช้ผนังที่ปิดเสียง หรือพรมที่ดูดซับเสียง หรือทำห้องที่เป็นห้องแยกออกมาเพื่อใช้สำหรับงานที่ต้องการใช้สมาธิสูง

จากการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า ผู้สูงอายุประสบปัญหาการเปลี่ยนแปลงทางร่างกาย คือ ปัญหาสายตา ปัญหาด้านการเคลื่อนไหวร่างกาย ส่วนพื้นที่ที่ผู้สูงอายุใช้ในที่ทำงานหลัก ๆ คือ ที่จอดรถ ห้องน้ำ บันได ห้องทำงาน โดยสภาพของสถานที่ทำงานที่ทำการศึกษาคือเป็นอาคารเก่า สถานที่ต่าง ๆ ที่ผู้สูงอายุเข้าใช้งานยังไม่เกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงทางกายของผู้สูงอายุ จึงควรมีการปรับปรุง

ตามหลักแนวความคิดการออกแบบสถานที่ เพื่อเกื้อหนุนให้ผู้สูงอายุสามารถใช้งานได้อย่างปลอดภัย เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงาน และยืดอายุการทำงานได้ตามเหมาะสม

จากการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่ากรณีศึกษาที่มีอายุส่วนใหญ่มีสุขภาพที่ดี ยังกระตือรือร้นอยู่ และเชื่อว่าการทำงานจะทำให้พวกเขาสามารถรักษาสุขภาพความแข็งแรงทั้งทางร่างกายและจิตใจ อย่างไรก็ตาม กรณีศึกษามีการพูดถึงเกี่ยวกับอาการแสดงที่เชื่อมโยงกับอายุ และความเปลี่ยนแปลงทางกายภาพ สายตาที่แยลง อาการปวดเมื่อยตามตัว และความเหนื่อยล้าเป็นสิ่งที่ถูกพูดถึงมากที่สุด

อาการเหล่านี้สามารถทำให้การทำงานของบุคลากรเหล่านี้ถดถอยลงได้โดยที่ผู้สูงอายุไม่ต้องการรู้สึกว่าอ่อนแอลง กลยุทธ์ในการรับมือเป็นสิ่งสำคัญที่เห็นได้ชัด เช่น การลุกขึ้นจากที่นั่งหน้าคอมพิวเตอร์ การพิมพ์เอกสารออกมาอ่านแทนการอ่านในจอ สิ่งที่สำคัญที่สุดคืออาการเหล่านี้ทำให้บุคลากรกลุ่มดังกล่าวต้องพึ่งพาต่อสภาพแวดล้อมทางกายภาพมากขึ้น พวกเขาต้องการแสงมากขึ้น และอาจต้องการเก้าอี้พิเศษสำหรับการนั่งทำงานด้วย

แสงสว่าง

- ในการออกแบบอาคารสำนักงาน ควรพิจารณาอย่างรอบคอบเกี่ยวกับปริมาณของกระจก และรูปแบบการจัดวาง การควบคุมแสงที่จ้าเกินไปเป็นสิ่งสำคัญอย่างหนึ่ง จะเป็นการดี หากวิธีการควบคุมแสงถูกรวมเข้ากับ วัสดุกรอบอาคาร หรือระบบกระจก
- ลดระดับแสงแวดล้อม (ตัวอย่างเช่น ลดไปที่ 200 ลักซ์) แล้วเสริมด้วยแสงสำหรับแต่ละงาน บนโต๊ะทำงาน แสงแวดล้อมอาจจะถูกออกแบบมา เพื่อให้เหมาะกับการมองจอคอมพิวเตอร์ ร่วมกับแสงสำหรับงานที่สว่างกว่าแสงแวดล้อม จึงเหมาะสำหรับการอ่านตัวหนังสือขนาดเล็กบนเอกสาร โดยแสงที่เหมาะสมกับการทำงานของผู้สูงอายุคือ 300-1,000 lux และเป็นแสง warm white

เสียง

- เสียงจากสภาพแวดล้อมภายนอก นั้นสร้างความรำคาญต่อการทำงาน เสียงรบกวนสามารถควบคุมแยกส่วนได้ โดยการลดเสียงสะท้อนในสำนักงาน อาทิการใช้เพดานดูดซับเสียง, ผนังปูพรม, และแผ่นผนังดูดซับเสียง สามารถช่วยลดการสะท้อนคลื่นเสียง คุณภาพของสภาพแวดล้อมทางเสียงจะมีความสำคัญ
- เลือกใช้วัสดุ ลดเสียงสะท้อน คือ วัสดุที่มีน้ำหนักเบาและดูดซับเสียง แต่ทว่าวัสดุที่ใช้ปิดกั้นเสียงไม่ให้เสียงเล็ดรอดได้ดีที่สุด กลับเป็นวัสดุที่ทึบและมีน้ำหนักมาก ตัวอย่างเช่น สำหรับ

ห้องประชุมนั้น คิ้วกันเสียง หรือ คิ้วยางใต้ประตู ซึ่งช่วยปิดประตูให้แนบสนิทได้ในแต่ละครั้งที่ปิด

- ใช้เทคโนโลยีปิดกันเสียงหรือแปลงเสียง อาทิ ม่านน้ำตก ซึ่งสามารถปรับเสียงรบกวนภายนอกที่ตั้ง และเพิ่มประสิทธิภาพ คุณภาพเสียงโดยรวมของสภาพแวดล้อมสำนักงานได้อีกด้วย

การยศาสตร์

- ควรส่งเสริมให้พนักงานได้เคลื่อนไหวร่างกายไปมา ระหว่างพื้นที่ทำงานแบบต่างๆ ให้พนักงานจะได้ออกกำลังกายเป็นประจำ และมีช่วงหยุดพัก ในระหว่างวันทำงาน
- จัดหาอุปกรณ์สำนักงานแบบที่ปรับเปลี่ยนได้ เช่น เก้าอี้ที่เหมาะสมกับลักษณะงานและโต๊ะที่ปรับระดับได้ ซึ่งจะช่วยให้พนักงานมีโอกาสเปลี่ยนตำแหน่งการทำงาน ในระหว่างวันให้เหมาะสมกับงานได้ อุปกรณ์สำนักงานแบบปรับเปลี่ยนได้ ควรมามีวิธีการใช้งานที่ชัดเจน, เรียบง่าย และคาดเดาการใช้งานได้ง่าย
- เลือกใช้อุปกรณ์สำนักงานที่มีคุณภาพสูง สามารถให้ความสะดวกสบายตามหลักสรีรศาสตร์ ตัวอย่างเช่น โชนาที่พับลงเป็นเตียงนอนกลางวันได้ เป็นต้น

อีกทั้งปัญหาการถดถอยของสภาพร่างกาย สิ่งที่สำคัญคือการจัดทำห้องพยาบาลเพื่อรองรับปัญหาสุขภาพที่อาจเกิดกับผู้สูงอายุได้อย่างทันท่วงที มีป้ายบอกทางที่สามารถมองเห็นได้อย่างชัดเจน

บทที่ 6

การอภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง แนวทางการจัดการสภาพแวดล้อมทางกายภาพในที่ทำงานเพื่อสนับสนุนการทำงานของผู้สูงอายุ นั้น เป็นการศึกษาและเก็บรวบรวมข้อมูล สภาพแวดล้อมทางกายภาพของอาคารสำนักงานที่มีผู้สูงอายุปฏิบัติงานอยู่ เพื่อหาแนวทางในการจัดการสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม ช่วยเอื้อให้การทำงานของสูงอายุเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดความปลอดภัยอย่างสูงสุด โดยผู้วิจัยได้ทำการจัดทำแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง และแบบสัมภาษณ์เชิงลึก รวมถึงการสังเกต เพื่อทำการเก็บรวบรวมข้อมูลด้านต่าง ๆ แล้วนำมาวิเคราะห์กับแนวคิดทฤษฎีต่าง ๆ เพื่อหาแนวทางการปรับปรุงอาคาร สถานที่ทำงานที่เหมาะสมสำหรับผู้สูงอายุในอนาคต

โดยประชากรกลุ่มตัวอย่างที่เลือกใช้ศึกษาในครั้งนี้คือ ผู้สูงอายุที่ทำงานสายงานตุลาการที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไป เนื่องจากเป็นสายงานที่มีผู้สูงอายุทำงานอยู่ในปัจจุบัน แบ่งออกเป็น ผู้พิพากษาอาวุโส อาคารศาลอาญา และอัยการอาวุโส สำนักงานอัยการสูงสุด (อาคารกรุงเทพใต้) ซึ่งสามารถสรุปและอธิบายเนื้อหาโดยแบ่งออกเป็น

6.1 เปรียบเทียบงานวิจัยกับทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

6.2 ข้อค้นพบที่ได้จากงานวิจัย

6.3 ข้อเสนอแนะ

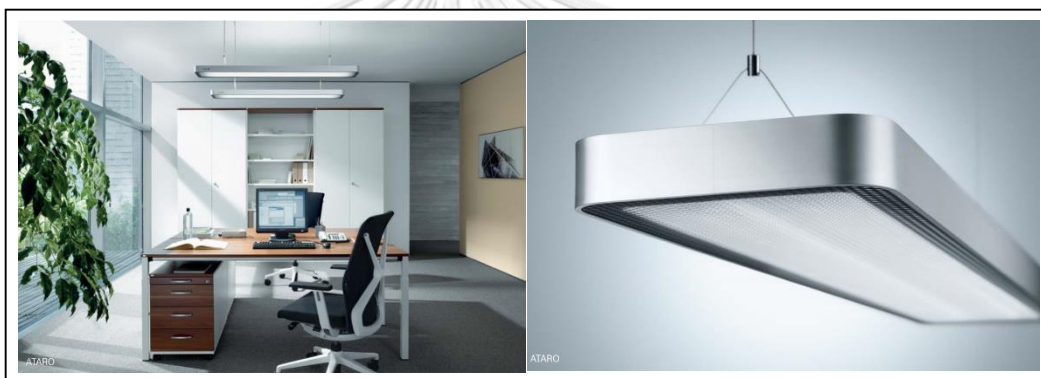
6.1 เปรียบเทียบงานวิจัยกับทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

6.1.1 สุปผลการศึกษาเรื่องพฤติกรรมการใช้พื้นที่และการเปลี่ยนแปลงทางร่างกายของผู้สูงอายุ

จากการศึกษาข้อมูลตามวัตถุประสงค์ของงานวิจัยพบว่า ผู้สูงอายุที่ยังทำงานอยู่ประสบปัญหาในด้านการเปลี่ยนแปลงทางด้านร่างกายหลัก ๆ คือ

- 1) **ปัญหาด้านสายตา** การมองเห็น คิดเป็นร้อยละ 85 จากการเก็บรวบรวมข้อมูลกลุ่มตัวอย่าง พบว่าสุขภาพสายตาของผู้ใหญ่ถดถอยลงเรื่อย ๆ ตามอายุ ตาของคนอายุ 20 ปีสามารถรับแสงได้ดีกว่าตาของคนอายุ 65 ปีกว่า 3 เท่า¹ ปัญหาเรื่องแสงและการมองเห็นในอาคารสำนักงาน โดยเฉพาะในห้องทำงาน ซึ่งเป็นสถานที่ ที่ต้องใช้สายตาในการทำงาน

ด้านเอกสารเป็นเวลานาน ควรมีแสงสว่างที่เพียงพอต่อประเภทงานนั้นๆ โดยแสงสว่างที่เหมาะสมต่อการทำงานและอ่านหนังสือ สำหรับผู้สูงอายุควรมีความเข้มแสงอยู่ที่ 300-1000 lux โดยเป็นแสงสีนวล (warm white)² ซึ่ง สอดคล้องกับ งานวิจัย Welcoming Workplace ที่กล่าวว่า การออกแบบสถานที่ทำงานสำหรับผู้สูงอายุควรคำนึงถึงแสงจากธรรมชาติ ควรให้แสงแวดล้อมอยู่ในสภาพที่เหมาะสมต่อการใช้งาน ควรมีการเสริมด้วยอุปกรณ์เพิ่มแสงในแต่ละโต๊ะทำงาน เพื่อให้เหมาะกับการมองจอคอมพิวเตอร์ และสามารถเพิ่มแสงให้สว่างกว่าแสงจากสภาพแวดล้อม จึงเหมาะสำหรับการอ่านเอกสารที่มีตัวหนังสือขนาดเล็ก โดยผู้สูงอายุจะชื่นชอบหากสามารถควบคุมแหล่งกำเนิดแสงจากหลอดไฟได้ด้วยตนเอง

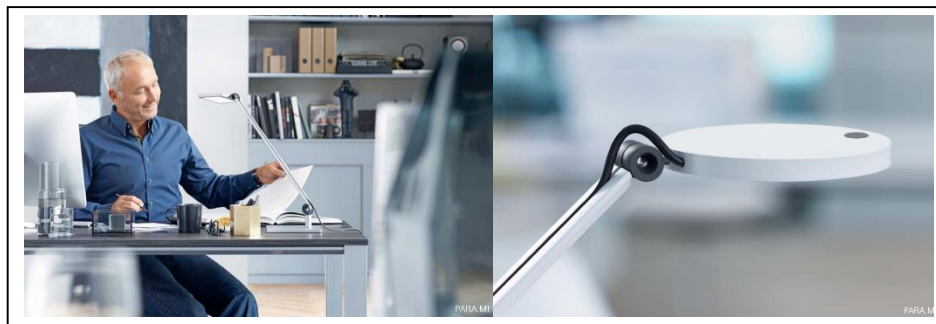
รูปภาพที่ 41 ตัวอย่างแสงที่เหมาะสมสำหรับห้องทำงานผู้สูงอายุ

ที่มา: Derungs Licht AG. 2017. Lighting for Senior Care Facilities.

รูปภาพที่ 42 ตัวอย่างแสงที่เหมาะสมสำหรับห้องทำงานผู้สูงอายุ

ที่มา: Derungs Licht AG. 2017. Lighting for Senior Care Facilities.

รูปภาพที่ 43 ตัวอย่างแสงที่เหมาะสมสำหรับห้องทำงานผู้สูงอายุ
ที่มา: Derungs Licht AG. 2017. Lighting for Senior Care Facilities.

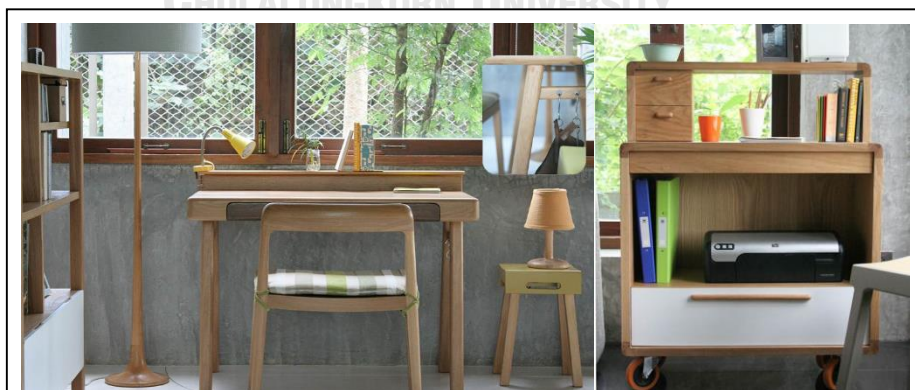
- 2) **ปัญหาด้านการเปลี่ยนแปลงของกล้ามเนื้อและกระดูก** การปวดเมื่อย ตึงตามข้อต่อ ซึ่งทำให้การเคลื่อนไหวร่างกายทำได้ช้าลง คิดเป็นร้อยละ 85 ของกลุ่มตัวอย่างที่ประสบปัญหานี้ โดยทั่วไปแล้วร่างกายจะหยุดเจริญเติบโตเมื่ออายุประมาณ 25 ปี สัญญาณของการแก่ตัวลงและการเริ่มสูญเสียสมรรถภาพทางกายจะเริ่มในช่วงอายุ 40 ถึง 50 ปี รวมถึงความแข็งแรงของกล้ามเนื้อที่ลดลง ระหว่างอายุ 20 ถึง 60 ปี ความแข็งแรงของกล้ามเนื้อลดลงสูงสุดถึง ร้อยละ 15 ถึง 20 นอกจากนี้อายุที่มากขึ้นยังทำให้ความยืดหยุ่นและการเคลื่อนไหวของข้อต่อลดลง การออกแบบสำนักงานของผู้สูงอายุจึงควรคำนึงถึงเฟอร์นิเจอร์ที่มีความยืดหยุ่นสูง และสามารถปรับเปลี่ยนรูปแบบการใช้งานได้ตามความเหมาะสม ควรเป็นเฟอร์นิเจอร์ที่รองรับสรีระของผู้สูงอายุ สอดคล้องกับงานวิจัยของ Welcoming Workplace ที่กล่าวว่า ควรจัดหาอุปกรณ์สำนักงานแบบที่ปรับเปลี่ยนได้ เช่น เก้าอี้ที่เหมาะสมกับลักษณะงานและโต๊ะที่ปรับระดับได้ ซึ่งจะช่วยให้พนักงานมีโอกาสเปลี่ยนตำแหน่งการทำงาน ในระหว่างวันให้เหมาะสมกับงานได้ ควรมียุติการใช้งานที่ชัดเจน เรียบง่าย และคาดเดาการใช้งานได้ง่าย ควรหาเฟอร์นิเจอร์ที่มีคุณภาพสูง สามารถให้ความสะดวกสบายตามหลักสรีรศาสตร์ ตัวอย่างเช่น โซฟาที่พับลงเป็นเตียงนอนกลางวันได้ เป็นต้น

รูปภาพที่ 44 ตัวอย่างโต๊ะทำงานที่ปรับระดับความสูงได้
ที่มา: เข้าถึงได้จากเว็บไซต์ <https://www.kokuyo-thailand.com/> เมื่อวันที่ 26 เมษายน 26562

รูปภาพที่ 45 ตัวอย่างเก้าอี้ทำงานที่รองรับสรีระการทำงาน
ที่มา: เข้าถึงได้จากเว็บไซต์ <https://www.kokuyo-thailand.com/> เมื่อวันที่ 26 เมษายน 26562

รูปภาพที่ 46 ตัวอย่างเฟอร์นิเจอร์ที่ให้ความรู้สึกอบอุ่น
ที่มา: เข้าถึงได้จากเว็บไซต์ <http://www.oggi-living.com/> เมื่อวันที่ 22 เมษายน 26562

ภาพที่ 45 แสดงตัวอย่าง โตะทำงานที่ปรับระดับความสูงได้ตามผู้ใช้งาน และช่วยให้เปลี่ยนอิริยาบถในการทำงานได้หากต้องนั่งทำงานนานเกินไป โดยสามารถปรับความสูง ของโตะให้สูงขึ้นสำหรับทำ ยืนทำงาน ซึ่งการยืนทำงาน 2 ชั่วโมง ใน 1 วัน และ 15 นาทีต่อ 1 ชั่วโมงจะช่วยให้กล้ามเนื้อได้ พักผ่อนและเพิ่มความสดชื่นให้ร่างกายได้ ภาพที่ 6.5 แสดงตัวอย่างเก้าอี้นวัตกรรมใหม่ที่เบาะนั่ง สามารถขยับได้ 360 องศา ช่วยให้ร่างกายได้เคลื่อนไหวแมวนั่งทำงาน ลดปัญหาปวดหลังอันเกิดจาก การนั่งทั้งวันซึ่งเป็นสาเหตุทำให้สมองและร่างกายเหนื่อยล้า รวมทั้งช่วยลดปัญหาออฟฟิศซินโดรม ภาพที่ 46 แสดงตัวอย่างเฟอร์นิเจอร์ไม้ ที่ให้ความรู้สึกอบอุ่นเสมือนบ้าน และสอดคล้องกับการศึกษา เรื่องการยศาสตร์ ที่กล่าวว่าว่าการจัดเก้าอี้ที่นั่งที่ดีเป็นสิ่งจำเป็นในการนั่งทำงาน ซึ่งเป็นเก้าอี้ที่ พนักงานสามารถขยับขาได้ และนั่งทำงานได้อย่างสบาย

6.1.2 สรุปผลการศึกษาเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมทางกายภาพ สถานที่ทำงานของผู้สูงอายุ

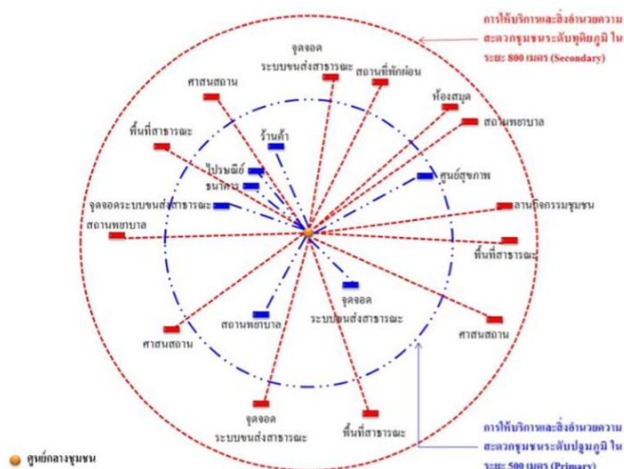
6.1.2.1 สภาพแวดล้อมทางกายภาพภายนอกอาคาร ที่พบว่ามีปัญหาคือ

1) **ที่จอดรถ** เนื่องจากอาคารที่ทำการศึกษาคืออาคารส่วนราชการที่มี

บุคคลภายนอกเข้ามาใช้บริการเป็นจำนวนมาก ทำให้ปริมาณที่จอดรถ ไม่เพียงพอต่อการใช้งาน กอปรกับผู้สูงอายุส่วนมากมีปัญหาเกี่ยวกับกระดูก และ กล้ามเนื้อที่เสื่อมประสิทธิภาพลงตามอายุ ทำให้ไม่สะดวกในการเดินไปยังอาคาร จอดรถซึ่งมีระยะทางค่อนข้างไกล สอดคล้องกับ แนวคิดถนนเพื่อชีวิต (Street for life)⁴⁴ ถนนที่คนทุกเพศทุกวัย สามารถใช้งานได้อย่างไร้กังวล โดยมีหลักใน การ ออกแบบจำแนกออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่

- การให้บริการและสิ่งอำนวยความสะดวกชุมชนระดับปทุมภูมิ : ที่อยู่อาศัยไม่ควร อยู่ห่างจาก บริการและสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ อาทิ ป้ายรถประจำทาง ใน ระยะเกินกว่า 500 เมตร
- การให้บริการและสิ่งอำนวยความสะดวกชุมชนระดับทุติยภูมิ: ที่อยู่อาศัยไม่ควร อยู่ห่างจากบริการและสิ่งอำนวยความสะดวกรองมา เช่น บริเวณพื้นที่เปิด (สวนสาธารณะ) ในระยะเกินกว่า 800 เมตร

⁴⁴ Elizabeth Burton and Lynne Mitchell. Inclusive urban design : Street for life. Oxford : Architectural Press, 2006

รูปภาพที่ 47 ระยะทางของสิ่งอำนวยความสะดวกสาธารณะสำหรับผู้สูงอายุ จากแนวคิดถนนเพื่อชีวิต
ที่มา: Elizabeth Burton and Lynne Mitchell. Inclusive urban design: Street for life. Oxford:
Architectural Press, 2006

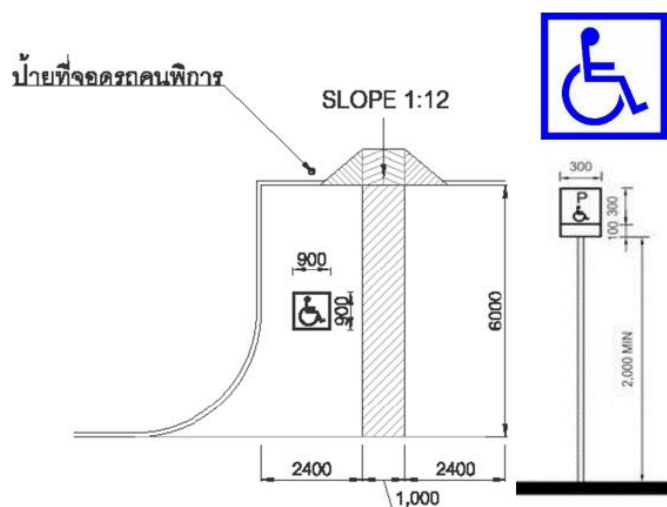
จากกรณีศึกษาพบว่า ระยะทางจากอาคารสำนักงานจนถึงอาคารจอดรถ ส่วนแนวราบ คิดเป็นระยะทางประมาณ 200 เมตร ในส่วนแนวตั้ง จากอาคารศาลอาญา จากชั้น 1 ถึงชั้น 13 มี ระยะทางโดยประมาณ 50 เมตร จากอาคารจอดรถ 7 ชั้น มีระยะทางแนวตั้ง ประมาณ 20 เมตร สิ่งที่แตกต่าง จากแนวคิดถนนเพื่อชีวิต กรณีนี้พบว่าอาจไม่ตรงกับแนวคิดถนนเพื่อชีวิต เนื่องจาก ระยะทางระหว่างอาคารทั้งแนวราบและแนวตั้ง รวมกันแล้วไม่เกิน 500 เมตร แต่จากแนวคิดถนน เพื่อชีวิตเป็นการคิดระยะทางในแนวราบเท่านั้น ซึ่งการขึ้นลงในแนวตั้งอาจสร้างความไม่สะดวกต่อ ลักษณะการเปลี่ยนแปลงทางกายภาพของผู้สูงอายุ มากกว่าการเคลื่อนไหวแนวราบ และสอดคล้องกับ คู่มือการออกแบบเพื่อทุกคน (Universal Design)⁴⁵ ที่ระบุว่าควรจัดให้มีที่จอดรถ สำหรับคนพิการใกล้ทางเข้า-ออกอาคารและมีลักษณะไม่ขนานกับทางสัญจรของรถ มีป้ายสัญลักษณ์ ขนาดไม่น้อยกว่า 30 x 30 เซนติเมตร ติดสูงจากพื้น 200 เซนติเมตร ที่จอดรถควรมีพื้นผิวเรียบ ระดับเสมอกัน มีแสงสว่างเป็นพิเศษ และมองเห็นได้ชัด

โดยกฎกระทรวง กำหนดสิ่งอำนวยความสะดวกในอาคาร พ.ศ. 2548 กำหนดสัดส่วน ดังนี้

- 10-50 คัน ให้มีที่จอดรถคนพิการ 1 คัน
- 51-100 คัน ให้มีที่จอดรถคนพิการ 2 คัน
- ทุกๆ 100 คันขึ้นไป ให้มีที่จอดรถคนพิการเพิ่ม 1 คัน

(เกียรติยศกุล, 2555) (เกียรติยศกุล, 2555) (เกียรติยศกุล, 2555)

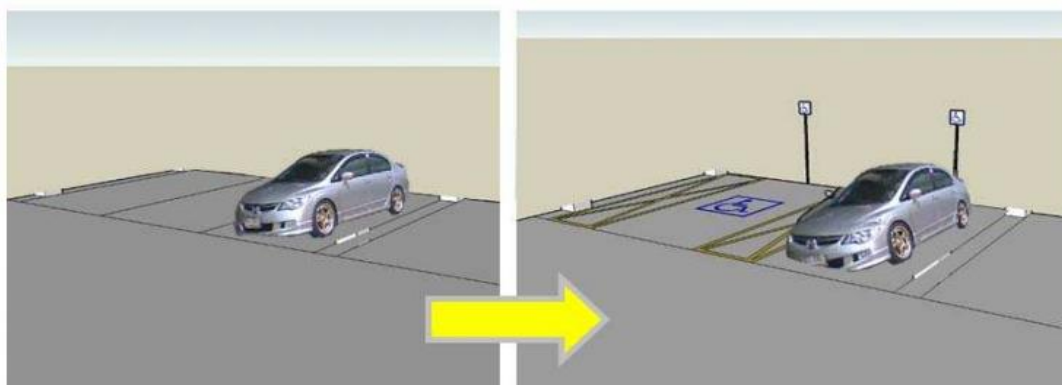
⁴⁵ ไตรรัตน์ จารุทัศน์ และคณะ, 2552.

รูปภาพที่ 48 การออกแบบที่จอดรถเพื่อทุกคน

ที่มา: ไตรรัตน์ จารุทัศน์ Age Friendly Environment, หน่วยวิจัยสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมสำหรับผู้สูงอายุและคนพิการ, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

จากการศึกษาจึงเห็นว่าควรมีการสำรองที่จอดรถสำหรับผู้สูงอายุบริเวณใกล้ทางเข้าออกอาคาร เพื่ออำนวยความสะดวกต่อการใช้งานของผู้สูงอายุตามเหมาะสม

รูปภาพที่ 49 ตัวอย่างการปรับปรุงพื้นที่จอดรถสำหรับผู้สูงอายุ

ที่มา: ไตรรัตน์ จารุทัศน์ Age Friendly Environment, หน่วยวิจัยสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมสำหรับผู้สูงอายุและคนพิการ, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

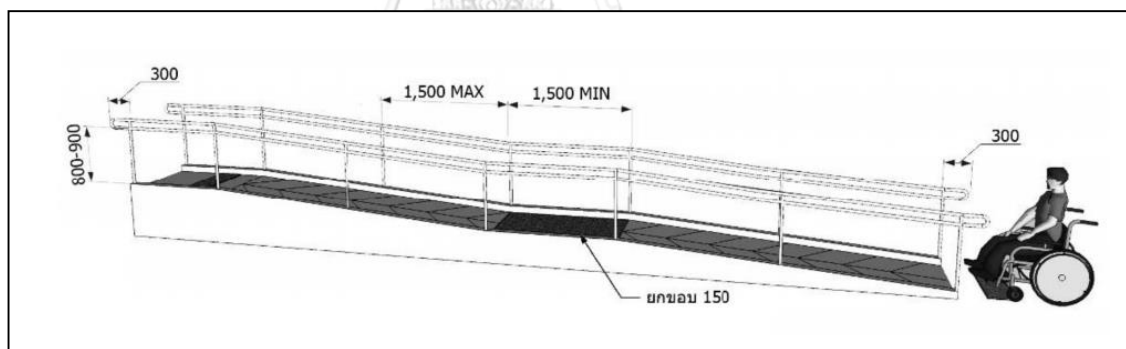
2) **ทางเดินเท้า ทางลาด** จากการเก็บข้อมูลกรณีศึกษาทั้ง 2 อาคาร พบว่าควรปรับปรุงทางเดินเท้าให้เรียบเสมอ ไม่ขรุขระ เนื่องจากผู้สูงอายุมีการเปลี่ยนแปลงทางกายภาพร่างกายด้านความแข็งแรงของกล้ามเนื้อ เดินยกเท้าไม่สูง⁴⁶ จึงเสี่ยงต่อการเกิดอุบัติเหตุสะดุดล้ม

⁴⁶ นพวรรณ จงวัฒนาและคณะ, ความจำกัดของผู้สูงอายุและผลกระทบต่อผู้สูงอายุด้านสภาพแวดล้อม (กรุงเทพฯ :2541)

และควรจัดทำทางลาด สอดคล้องกับ แนวคิดเรื่อง “เมืองน่าอยู่ผู้สูงอายุ” (Age-Friendly Cities)⁴⁷ ซึ่งเห็นว่า ลักษณะสภาพแวดล้อมบริเวณภายนอกอาคารและตึกอาคารนั้น มีผลกระทบต่อคุณภาพชีวิต รวมถึงความสามารถในการเดินของผู้สูงอายุ สภาพของทางเดินมีผลกระทบต่อการใช้งาน ทางเดินที่แคบ ขรุขระ แตก มีขอบสูง แอঁด หรือมีสิ่งกีดขวางเป็นปัญหาต่อผู้สูงอายุ ในการใช้งานทางเดิน มีข้อเสนอแนะปรับปรุง การออกแบบและบำรุงรักษาทางเดิน ดังต่อไปนี้

- ทางเดินที่ราบเรียบแบบมีพื้นผิวชนิดกันลื่น
- ทางเดินที่มีความกว้างเพียงพอเพื่อรองรับคนที่นั่งรถเข็น
- ทางเดินที่มีทางลาดเชื่อมต่อกับระดับถนน
- ทางเดินที่ไม่มีสิ่งกีดขวาง เช่นคนขายของริมถนน รถจอด หรือต้นไม้
- ทางเดินที่สำคัญกับการใช้งานและเข้าถึงของผู้คน

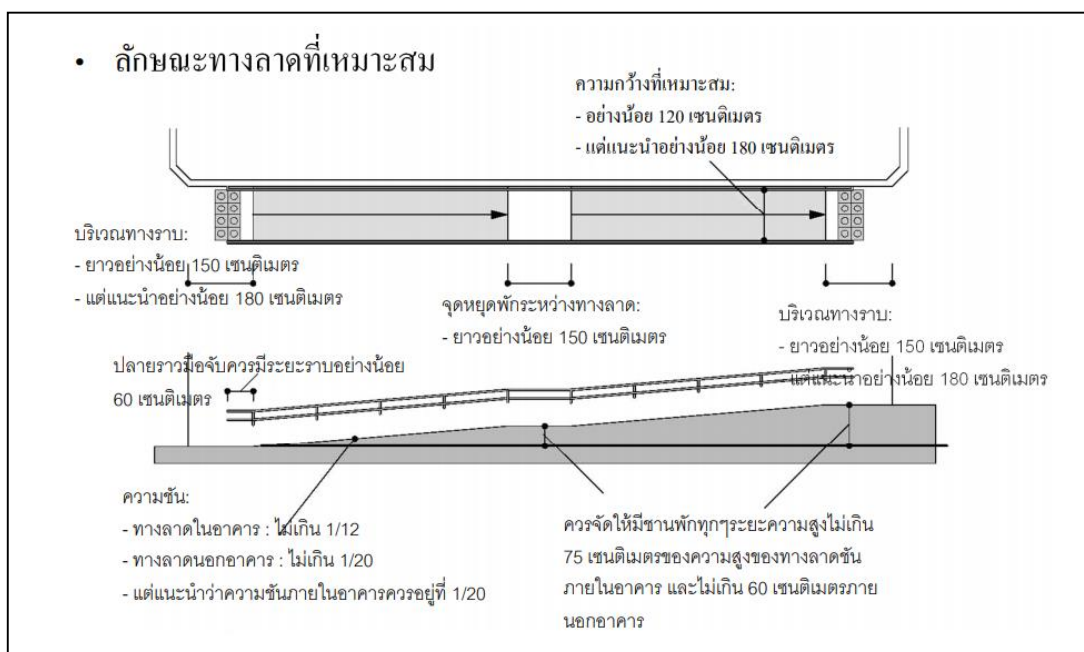
และสอดคล้องกับ คู่มือการออกแบบเพื่อทุกคน (Universal Design) ซึ่งระบุว่าควรมีการจัดทำทางลาดให้มีลักษณะ ดังต่อไปนี้ พื้นผิวทางลาดต้องเป็นวัสดุที่ไม่ลื่น พื้นผิวของจุดต่อเนื่องระหว่างพื้นที่กับทางลาดต้องเรียบไม่สะดุด ความกว้างสุทธิไม่น้อยกว่า 120 เซนติเมตร

รูปภาพที่ 50 ตัวอย่างทางลาดที่เหมาะสม

ที่มา: ไตรรัตน์ จารุทัศน์ Age Friendly Environment, หน่วยวิจัยสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมสำหรับผู้สูงอายุและคนพิการ, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

⁴⁷ WHO, Global age-friendly cities : a guide, 2007.

รูปภาพที่ 51 ตัวอย่างทางลาดที่เหมาะสม

ที่มา: ไตรรัตน์ จารุทัศน์ Age Friendly Environment, หน่วยวิจัยสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมสำหรับผู้สูงอายุและคนพิการ, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

รูปภาพที่ 52 ตัวอย่างทางลาดที่เหมาะสม

ที่มา: เข้าถึงได้จากเว็บไซต์ <http://www.elifegear.com/slope/elements> เมื่อวันที่ 5 พ.ค. 2562

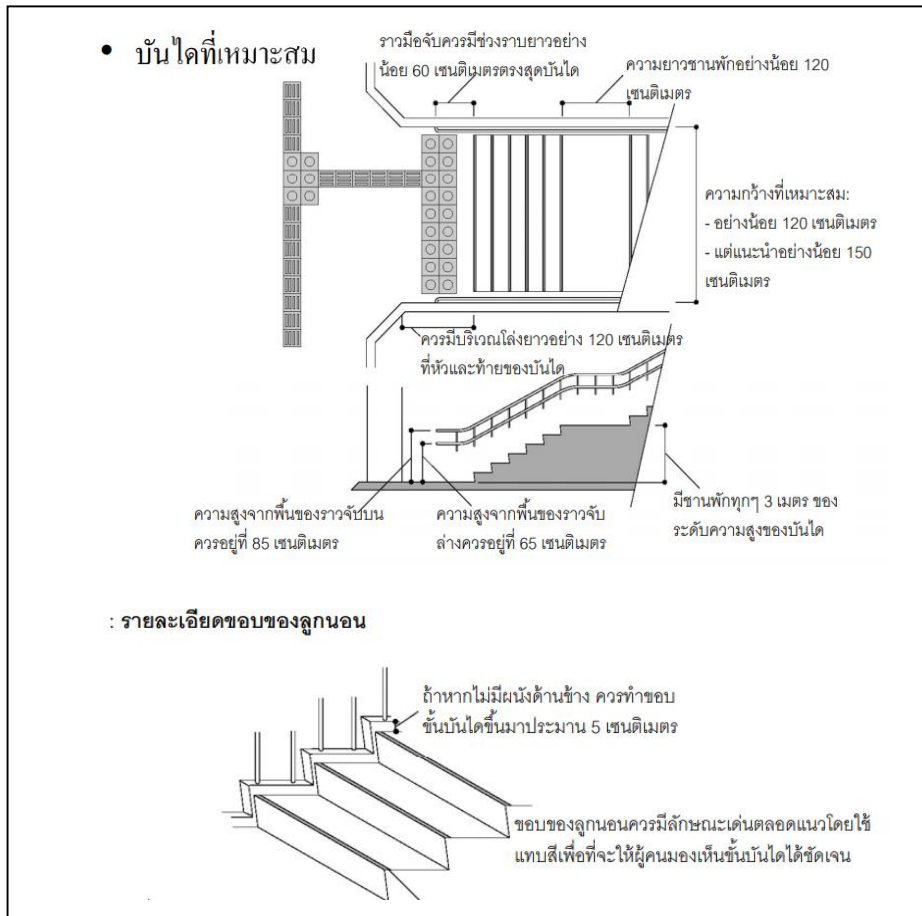

รูปภาพที่ 53 แนวทางการปรับปรุงสภาพแวดล้อมภายนอกอาคาร

จากแนวคิด ทฤษฎีต่างๆ สามารถแสดงแนวทางการปรับปรุงสภาพแวดล้อมภายนอกอาคาร
ที่ทำงานสำหรับผู้สูงอายุ แสดงดังภาพที่ 6.13

6.1.2.2 สภาพแวดล้อมทางกายภาพภายในอาคาร ที่พบว่ามีปัญหาคือ

1) **บันได** เนื่องจากอาคารที่ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลทั้ง 2 อาคารเป็นอาคารของ
หน่วยงานราชการที่มีอายุการใช้งานกว่า 20 ปี จึงพบว่ามีโครงสร้างและวัสดุที่ติดมากับตัวอาคารแต่
ดั้งเดิม ในส่วนของความกว้างและลูกตั้งของบันได มีความกว้างและสูงที่เหมาะสม มีชานพัก แต่ใน
ส่วนของราวจับยังเป็นวัสดุไม้แบบดั้งเดิม ไม่มีราวจับที่สามารถใช้มือรวบได้ และควรติดตั้งสปีบริเวณ
ขอบของลูกนอน ซึ่งปัจจุบันมีการหลุดลอกตามกาลเวลา สอดคล้องกับ คู่มือการออกแบบเพื่อทุกคน
(Universal Design) ซึ่งระบุว่าขอบของลูกนอนควรมีลักษณะเด่นตลอดแนว โดยใช้แท็บสีเพื่อให้
ผู้ใช้งานมองเห็นได้ชัด และบริเวณราวจับควรมีช่วงรยยาวอย่างน้อย 60 เซนติเมตร วัสดุของราวจับ
ควรเรียบ ไม่ลื่น มีลักษณะกลมเส้นผ่าศูนย์กลาง 3-4 เซนติเมตร

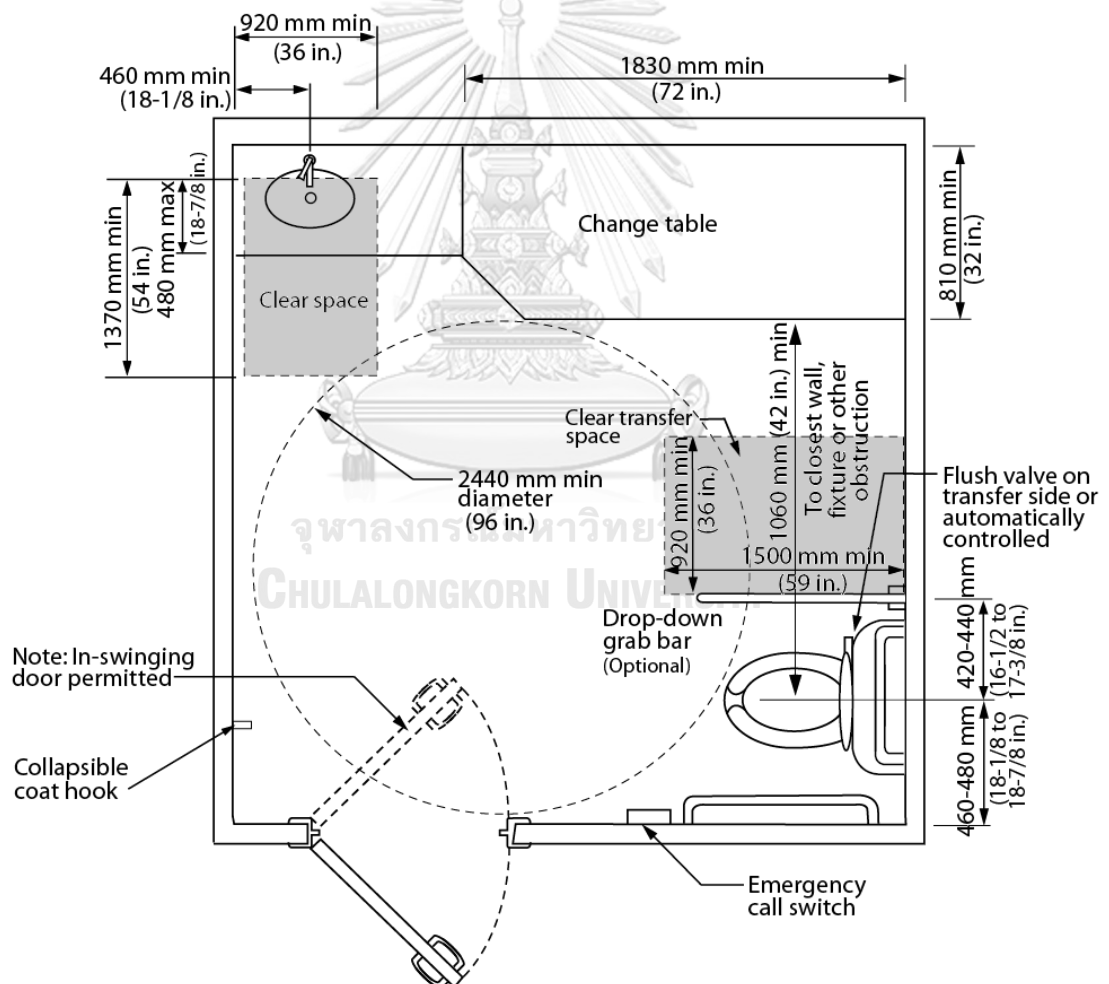
รูปภาพที่ 54 การออกแบบรูปแบบบันไดที่เหมาะสมสำหรับผู้สูงอายุ
 ที่มา: ไตรรัตน์ จารุทัศน์ Age Friendly Environment , หน่วยวิจัยสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมสำหรับผู้สูงอายุและ
 คนพิการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

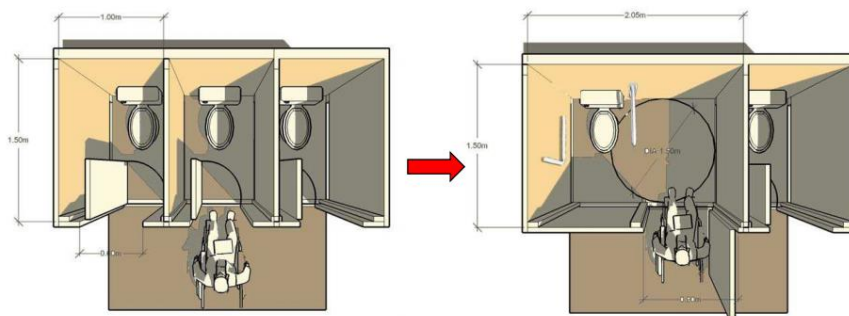
รูปภาพที่ 55 ตัวอย่างบันไดที่เหมาะสมสำหรับผู้สูงอายุ
 ที่มา: เข้าถึงได้โดย เว็บไซต์ <https://www.scgbuildingmaterials.com/th/LivingIdea/Mainte> เมื่อวันที่ 5 พ.ค. 2562.

ห้องน้ำ จากการศึกษารวบรวมข้อมูลพบว่าห้องน้ำของทั้ง 2 อาคาร เป็นห้องน้ำที่มีมาพร้อมกับโครงสร้างเก่าของอาคาร มีหลายส่วนที่ควรปรับปรุงแก้ไข อาทิ โถสุขภัณฑ์ที่บางส่วนยังเป็นแบบนั่งยอง ชั้นต่างระดับบริเวณประตู สอดคล้องกับการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง ที่มีผู้ใช้งานเคยสะดุดชั้นประตู จึงควรปรับปรุงให้เหมาะสม กับคู่มือการออกแบบเพื่อทุกคน (Universal Design) ซึ่งระบุว่าควรมีการจัดเตรียมห้องส้วมสำหรับคนพิการหรือผู้สูงอายุแยกสำหรับชายและหญิงอย่างน้อย 1 ห้อง ควรมีราวจับในแนวนอนและแนวตั้ง พื้นห้องส้วมมีระดับเสมอพื้นภายนอก หรือมีทางลาดในกรณีเป็นพื้นต่างระดับ กลอนประตูเป็นแบบขอสับ สามารถเปิดได้จากด้านนอกในกรณีฉุกเฉิน สุขภัณฑ์ควรปรับเป็นแบบนั่งราบมีพนักพิง สูงจากพื้น 45-50 เซนติเมตร มีแสงสว่างที่เพียงพอ มีการติดตั้งสัญญาณขอความช่วยเหลือกรณีฉุกเฉินจากภายใน

รูปภาพที่ 56 แนวทางการปรับปรุงห้องน้ำสำหรับผู้สูงอายุ

ที่มา: City of Mississauga 2015 Facility Accessibility Design Standards ,2015.

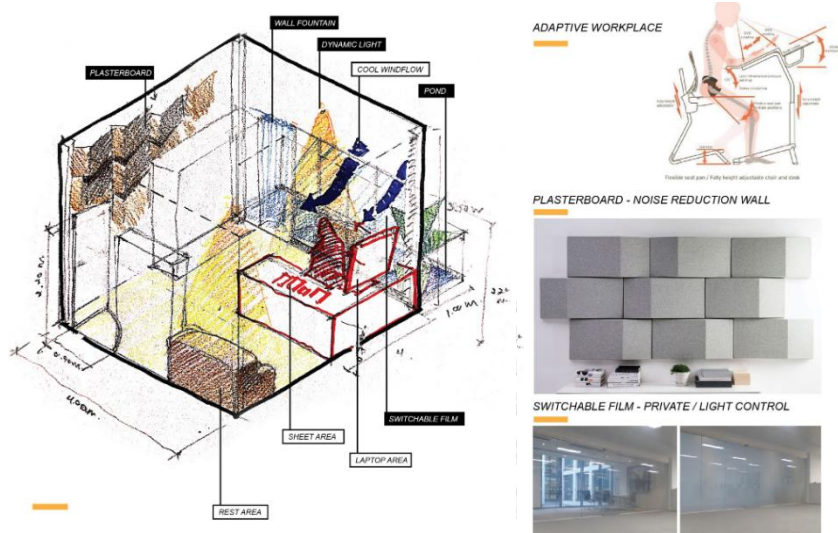
รูปภาพที่ 57 แนวทางการปรับปรุงห้องน้ำสาธารณะสำหรับอาคารทั่วไป

ที่มา: ไตรรัตน์ จารุทัศน์ Age Friendly Environment, หน่วยวิจัยสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมสำหรับผู้สูงอายุและคนพิการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

2) **ห้องทำงาน** ลักษณะห้องทำงานของกลุ่มตัวอย่างเป็นลักษณะห้องทำงานเดี่ยว มีความเป็นส่วนตัวปัญหาที่พบหลักๆแบ่งออกเป็น

- แสงสว่าง มีแสงจากธรรมชาติที่ค่อนข้างมาก เนื่องจากมีกระจกหลายบานแต่ลักษณะทิศทางการวางโต๊ะทำงานบางห้องมีทิศทางการวางโต๊ะทำงานที่รับแสงตกกระทบจากธรรมชาติมากเกินไป ทำให้เกิดแสงสะท้อนเข้าบริเวณหน้าจอคอมพิวเตอร์ ควรให้ผู้ใช้งานสามารถปรับปริมาณแสงแวดล้อมได้ตามความเหมาะสมตามประเภทการใช้งาน อาทิ ติดม่าน มู่ลี่ปรับแสง เพื่อลดแสงแวดล้อมจากภายนอก และติดโคมไฟปรับแสงที่โต๊ะ เพื่อเพิ่มแสงสว่างในลักษณะงานที่ต้องอ่านเอกสารที่มีตัวอักษรขนาดเล็ก
- เสียงรบกวน ห้องทำงานบางห้องมีเสียงรบกวนจากภายนอก เนื่องจากลักษณะงานตุลาการเป็นงานวิเคราะห์ข้อมูลกฎหมายที่ต้องใช้สมาธิสูง ดังนั้นควรหาแนวทางในการปรับปรุงเรื่องเสียง อาทิ ปลูกต้นไม้เพื่อช่วยดูดซับเสียง ใช้ซิลิโคนซีลรอบบริเวณขอบหน้าต่าง หรือใช้เทคโนโลยีติดตั้งอุปกรณ์ลดเสียงรบกวน plasterboard เป็นต้น
- การเปลี่ยนอิริยาบถระหว่างวัน เนื่องจากผู้สูงอายุมักประสบปัญหาในการนั่งนาน ๆ เฟอร์นิเจอร์ในห้องทำงานจึงเป็นส่วนสำคัญ ปัญหาต่าง ๆ เหล่านี้ล้วนสอดคล้องกับแนวคิด การออกแบบ Welcoming

Workplace ซึ่งงานวิจัยเน้นเรื่องการออกแบบสำนักงานของผู้สูงอายุ โดยคำนึงถึงปัจจัยหลัก ๆ คือ แสงสว่าง เสียง สรีรศาสตร์ สุขภาพความเป็นอยู่ที่ดี ซึ่งจะช่วยให้ผู้สูงอายุสามารถทำงานได้ สะดวกสบาย และยืดอายุการทำงานได้ยาวนานขึ้น

รูปภาพที่ 58 แนวทางการปรับปรุงห้องทำงาน

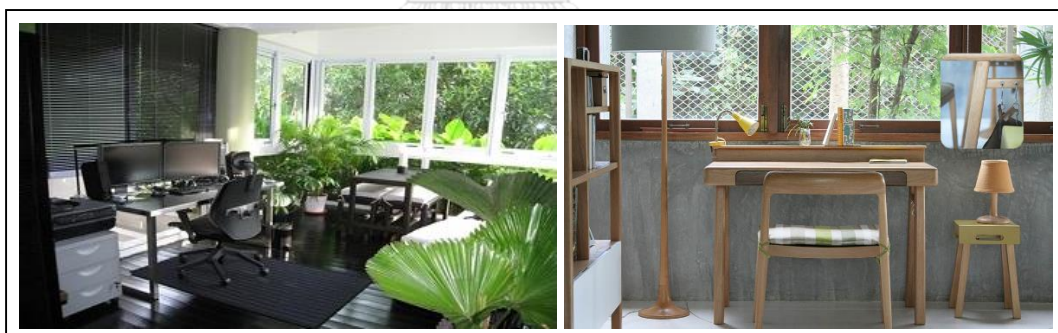

รูปภาพที่ 59 แนวทางการปรับปรุงห้องทำงานตามแนวคิด Welcoming Workplace

ภาพที่ 58 และ 59 เป็นแนวทางการปรับปรุงห้องทำงานโดยยึดหลักการออกแบบตามแนวคิดงานวิจัย Welcoming Workplace โดยติดตั้งมานปรับแสง หันทิศทางโต๊ะทำงาน จอคอมพิวเตอร์ เพื่อลดการตกระทบของแสงรบกวนจากภายนอก เพิ่มโคมไฟ เพื่อปรับแสงสว่างให้เหมาะสมตามรูปแบบการใช้งาน ติดตั้งแผ่นดูดซับเสียง plasterboard และเลือกปรับเฟอร์นิเจอร์สำนักงานให้มีความยืดหยุ่นเพื่อรองรับสรีระและเหมาะสมกับการทำงานที่ต้องนั่งเป็นเวลานาน

6.2 ข้อค้นพบที่ได้จากงานวิจัย

1. จากการสัมภาษณ์เก็บข้อมูลพบว่ากรณีศึกษาชอบออกมาปฏิบัติงานที่สำนักงานมากกว่าทำงานที่บ้าน เนื่องจากผู้สูงอายุต้องการมีสังคม เป็นความรู้สึทางด้านจิตใจของผู้สูงอายุที่ทำให้รู้สึกมีคุณค่า⁴⁸ และการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้ร่วมงานทำให้รู้สึกมีเพื่อน และคลายความเหงา ผู้สูงอายุจึงชอบที่จะออกมาทำงานนอกบ้านมากกว่าการปฏิบัติงานที่บ้าน ทั้งนี้การใช้เวลาในแต่ละวันที่สำนักงานเป็นช่วงเวลาที่ค่อนข้างยาวนาน ผู้ออกแบบควรคำนึงถึงการออกแบบที่ทำงานของผู้สูงอายุให้รู้สึกว่าการทำงานที่อาคารสำนักงานเสมือนการใช้ชีวิตอยู่ที่บ้าน โดยการเลือกใช้เฟอร์นิเจอร์ที่ให้ความรู้สึกอบอุ่น และสะดวกสบาย มีความยืดหยุ่น มีคุณภาพ อีกทั้งมีมุมสันทนาการในการผ่อนคลายอิริยาบถ

รูปภาพที่ 60 ตัวอย่างการออกแบบห้องทำงาน

ที่มา: เข้าถึงได้โดย เว็บไซต์ <http://www.oggi-living.com> เมื่อวันที่ 2 พ.ค. 2562.

รูปภาพที่ 61 ตัวอย่างการออกแบบที่ทำงาน

ภาพที่ 60 และ 61 แสดงตัวอย่างการออกแบบที่ทำงานให้มีความรู้สึกอบอุ่นเสมือนบ้าน โดยเพิ่มสีเขียวของต้นไม้ และเลือกใช้เฟอร์นิเจอร์ไม้ เพิ่มความรู้สึกอบอุ่นขณะใช้งาน เพิ่มพื้นที่พักผ่อนเพื่อผ่อนคลายอิริยาบถขณะทำงาน

2. ลักษณะการทำงานของข้าราชการตุลาการขยายอายุเกษียณนั้น ต้องใช้การวิเคราะห์รายละเอียดของข้อกำหนดอย่างละเอียดเพื่อลดการผิดพลาด และมีความจำเป็นต้องใช้สมาธิในการทำงานสูง ก่อให้เกิดผลงานที่มีประสิทธิภาพสูงสุดต่อองค์กร จึงควรมีพื้นที่เพิ่มเติมสำหรับการใช้สมาธิในการทำงาน หรือการพักผ่อนระหว่างวัน สอดคล้องกับงานวิจัย Welcoming Workplace ที่เสนอแนะให้มีการเพิ่มพื้นที่สำหรับการใช้ความคิด เพื่อรองรับพนักงานสูงอายุที่เน้นใช้ความคิด พื้นที่นี้จะถูกตกแต่งด้วยของจากธรรมชาติ มีต้นไม้ และแสงไฟที่ปรับได้ เพื่อสร้างบรรยากาศที่แตกต่างจากบริเวณอื่นในออฟฟิศ พื้นที่พักผ่อนนี้สามารถถูกดีไซน์ได้หลากหลายรูปแบบ แต่สิ่งสำคัญคือพื้นที่นี้ควรเป็นที่ปิดและเงียบ ที่ให้บรรยากาศที่สบายเหมือนกับอยู่ในที่พักอาศัย

รูปภาพที่ 62 ตัวอย่างการจัดพื้นที่ทำงานสำหรับผู้ที่ต้องการการใช้ความคิด (Mexx Amsterdam, Holland Sevil Peach Gence Associates (SPGA)

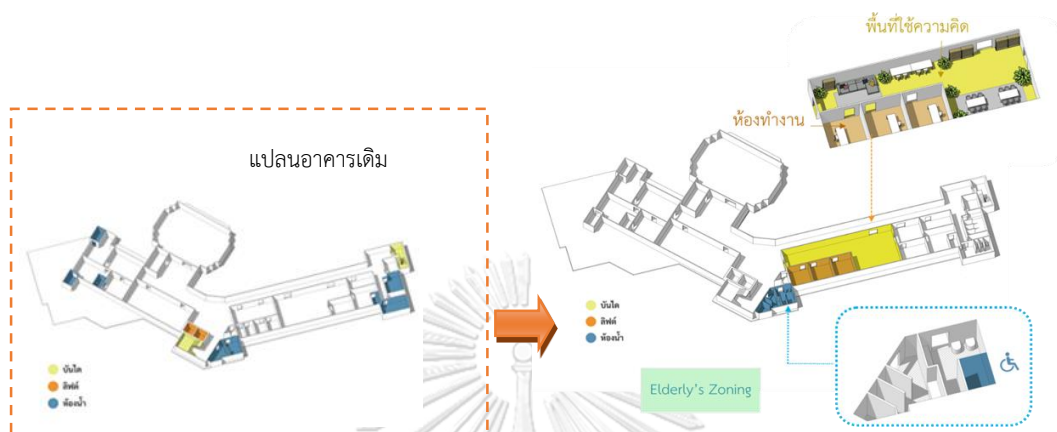
ที่มา: John Smith ,Welcoming Workplace ,2008.

6.3 ข้อเสนอแนะ

1. ปัญหาความถดถอยทางสมรรถภาพทางร่างกาย ทั้งการเปลี่ยนแปลงทางกล้ามเนื้อและระบบข้อต่อ รวมทั้งรูปแบบการทำงานของผู้พิพากษาอาวุโสและอัยการอาวุโส ถือเป็นบุคลากร

⁴⁸ รัชพล อ่ำสุข, การทำงานของผู้สูงอายุในประเทศไทย วิทยาลัยประชากรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2558

ผู้ทรงคุณวุฒิขององค์กร ผู้วิจัยเสนอให้มีการจัดทำพื้นที่พิเศษสำหรับการทำงานของข้าราชการตุลาการขยายอายุเกษียณ โดยพื้นที่บริเวณนั้นประกอบไปด้วย ห้องทำงาน ห้องน้ำที่ออกแบบตามแนวคิดการออกแบบสำหรับทุกคน พื้นที่สำหรับใช้ความคิดหรือผ่อนคลายอิริยาบถ อยู่ในบริเวณใกล้เคียงกัน เพื่อเอื้ออำนวยต่อการใช้งานอย่างสูงสุด

2. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย ส่งเสริมการออกกำลังกายและการสร้างเสริมสุขภาพที่ดี ใจให้กรณีศึกษาหันมาออกกำลังกายมากขึ้น อาทิ การทำแผนป้ายตามบริเวณทางเดินและบันได แสดงถึงจำนวนแคลอรีที่ได้เผาผลาญไปตามระยะทางที่เดิน ตามหลักพหุผลพลั่งที่ผู้สูงอายุตระหนักถึงคุณค่าของตนเอง เห็นคุณค่าของความเป็นผู้สูงอายุ
3. เพิ่มพื้นที่ห้องพยาบาลให้รองรับเหตุฉุกเฉินอย่างทั่วถึง โดยในโรงพยาบาลควรมีสิ่งจำเป็นสำหรับการปฐมพยาบาล และมีพยาบาลวิชาชีพประจำอย่างน้อย 1 คน สำหรับอาคารที่มีเจ้าหน้าที่ 200 คนเป็นต้นไป

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

6.4 ข้อเสนอแนะสำหรับงานวิจัยในอนาคต

1. การศึกษาอาคารสำนักงานประเภทงานราชการ ซึ่งเป็นขอบเขตของกรณีศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ยังคงมีข้อจำกัดในการเข้าถึง หรือสำรวจข้อมูลต่างๆ กอปรกับกระบวนการพิจารณา เรื่อง การปรับปรุงอาคาร ให้มีความทันสมัย หรือปลอดภัย มีความเป็นไปได้ค่อนข้างยาก การจัดสรรงบประมาณต้องใช้เวลาในการดำเนินงานที่นาน ดังนั้น ควรมีงานวิจัยที่ศึกษาข้อมูลสถานที่ทำงานสำหรับผู้สูงอายุจากองค์กรที่เป็นหน่วยงานภาคเอกชน เพื่อใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุง พัฒนา ปรับรูปแบบของสภาพแวดล้อมในสถานที่ทำงาน ให้มีความปลอดภัย หรือสอดคล้องกับการขยายอายุของวัยทำงาน ที่มีแนวโน้มจะยาวนานมากขึ้นในอนาคต อาทิเช่น สถาบันการเงิน โรงแรม หรืออาคารค้าปลีกต่างๆ เป็นต้น

2. งานวิจัยนี้ เป็นการศึกษาเฉพาะการใช้พื้นที่ ที่ทำงานลักษณะงานประจำ แต่ยังมีรูปแบบการทำงานอื่น ที่ผู้สูงอายุทำงานนอกเหนือจากที่ระบุไว้ข้างต้น อาทิเช่น งานนอกระบบ งานอาสาสมัคร หรืองานบริการ ที่เข้ามาทำงานเป็นครั้งคราว หรือในขอบเขตของวิชาชีพอื่นๆ ก็ยังเป็นแนวทางการศึกษาที่สามารถต่อยอด และน่าจะแนวทางที่น่าสนใจในอนาคต ที่ผู้วิจัย หรือผู้ที่สนใจ จะนำมาเป็นแนวทางในการศึกษาวิจัยต่อเนื่อง ต่อไปได้

บรรณานุกรม

- Burton, J. . "Who, Healthy Workplace Framework and Model: Background and Supporting Literature and Practices." (2010).
- Elizabeth Burton and Lynne Mitchell. "Inclusive Urban Design: Street for Life." *Oxford: Architectural Press* (2006).
- John Smirth. "Welcoming Workplace." *Helen Hamlyn Centre* (2008).
- World Help Organization. "Global Age-Friendly Cities: A Guide." (2007).
- กรมกิจการผู้สูงอายุ. "การจ้างงานผู้สูงอายุ": กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์
กรุณา ประसार. "การบริหารทรัพยากรกายภาพของศาลยุติธรรม, กรณีศึกษา 10 อาคารศาลยุติธรรมใน
เขตกรุงเทพมหานคร ". จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (2551).
- เกียรติสกุล, ศิริพงษ์. "การนำเสนอแนวทางการส่งเสริมการจัดการความรู้ของชุมชนในการมีผู้นำพลัง
ผู้สูงอายุมาใช้ในการพัฒนาชุมชน." จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2555
- คชานุกูลและคณะ., รักชนก. "สถานการณ์ผู้สูงอายุไทย พ.ศ. 2555." กรุงเทพฯ: พงษ์พาณิชย์เจริญผล
(2555).
- ไตรรัตน์ จารุทัศน์ และคณะ. "คู่มือปฏิบัติวิชาชีพ การออกแบบสภาพแวดล้อมและสิ่งอำนวยความสะดวก
สะดวกสำหรับทุกคน ". (2552).
- ไตรรัตน์ จารุทัศน์และคณะ. "คู่มือการออกแบบเพื่อทุกคน." โรงพิมพ์เทพเพ็ญวานิสต์ (2558).
- ประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี. "เรื่องการประกาศแผนการปฏิรูปประเทศ." no. เมษายน 2561.
- พิชญาภรณ์ มูลศิลป์และคณะ. "ปัจจัยที่มีผลต่อการปรับตัวของผู้สูงอายุภายหลังเกษียณ." กรุงเทพฯ:
สมาคมพยาบาลแห่งประเทศไทย (2536).
- พุทธชาติ แผนสมบูรณ์ และคณะ. "Journal of Mcu Nakhondhat ". Vol.5No.2 no. (May –August
2018) (2018).
- "มาตรการขับเคลื่อนระเบียบวาระแห่งชาติ เรื่องสังคมสูงอายุ.กรมกิจการผู้สูงอายุ ". กระทรวงพัฒนา
สังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (2562).
- รัชพล อ่ำสุข. "การทำงานของผู้สูงอายุในประเทศไทย." วิทยาลัยประชากรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย (2558).
- รัตนภรณ์ อมรรัตน์ไพจิตร และสุคติดา กรุงไกรวงศ์. "การยศาสตร์ในสถานที่ทำงาน." บริษัท เรียงสาม
กราฟฟิค ดีไซน์ จำกัด (2544).
- "รายงานสถานการณ์ผู้สูงอายุภาคภาษาไทย." มูลนิธิ สถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย (2555).

วารสารข้าราชการ. "ภาครัฐกับการเตรียมความพร้อมเข้าสู่สังคมสูงวัย." 2561.

วิศวกรรมอุตสาหการ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ "การยศาสตร์."

ศุภชัย ศรีสุชาติ และคณะ. "การส่งเสริมโอกาสด้านอาชีพและการทำงานของผู้สูงอายุ." สำนักงานสภาที่ปรึกษาเพื่อพัฒนาแรงงานแห่งชาติ กระทรวงแรงงาน. (2556).

"การส่งเสริมโอกาสด้านอาชีพและการทำงานของผู้สูงอายุ." สำนักงานสภาที่ปรึกษาเพื่อพัฒนาแรงงานแห่งชาติ, กระทรวงแรงงาน (2556).

"สถานการณ์ผู้สูงอายุไทย ". มูลนิธิ สถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย (2559).

สลีธร เทพตระการพร. "เอกสารการอบรมการยศาสตร์." บริษัท ริชเทค บิสซิเนส จำกัด (2546).

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา. "พระราชบัญญัติบำเหน็จบำนาญข้าราชการ พ.ศ. 2494 ". (2561).

สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคม. "ร่างยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี พ.ศ. 2560-2579 ". (2560).

หนึ่งฤทัย โพรธีศรี. "การประเมินภาวะสุขภาพผู้สูงอายุ." วิทยาลัยพยาบาลและสุขภาพ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา (2015).

อนุชาต คงมาลัย. "ระเบียบการดำเนินคดีอาญาชั้นศาลสูงของพนักงานอัยการ." คลังสมองอัยการ (2556).

อัศวินท์ ศาสนพิทักษ์. "การขยายอายุที่จะเกษียณในสังคมผู้สูงอายุ." (2560).

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ-สกุล	ภัคฐ์พิชา จันทโรจน์
วัน เดือน ปี เกิด	25 สิงหาคม 2520
สถานที่เกิด	กรุงเทพมหานคร
วุฒิการศึกษา	ระดับปริญญาตรี วิทยาศาสตร์บัณฑิต สาขาสถิติประยุกต์ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้า พระนครเหนือ
ที่อยู่ปัจจุบัน	165 ซ.สุภาาร่วม ถนนรัชดาภิเษก บางซื่อ กรุงเทพฯ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY